

Ο “ΜΑΡΑΝΤΟΝ,,

ΕΜΜΕΤΡΟΝ ΕΠΙΚΟΝ ΔΡΑΜΑ

ΕΠΟΧΗ :

Πρώτη καὶ Δευτέρα πράξεις : Ἡμέραι ἀλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος (1461) σ' ξνα ἀκριτικό κάστρο τῆς Χαλδίας.

Γ.' πρᾶξις: "Υστερα ἀπὸ δέκα χρόνια ὡς τὰ ὁροπέδια τοῦ Παρύαδρη (Πόντου)

ο “ΜΑΡΑΝΤΟΝ,,

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΜΑΡΑΝΤΟΝ	Όπλαρχηγός	έτῶν	25
ΑΛΕΞΗΣ	Πατέρας του >		55
ΒΑΣΙΛΗΣ	Υπαρχηγὸς τοῦ Μάραντου . >		25
ΠΑΥΛΟΣ	Άναπηρος πολεμιστὴς .. >		35
ΞΕΝΟΣ	Σύντροφος τοῦ Μάραντου . >		40
ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ	Στρατιώτης τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ		25
ΑΡΕΤΗ	Γυναίκα τοῦ Μάραντου >		20
ΘΩΔΩΡΑ	Γυναίκα τοῦ Ἀλέξη . . >		50
ΜΑΡΙΑ	Γυναίκα τοῦ Παύλου . . >		40
ΦΩΤΕΙΝΗ	Χωρικὴ >		50
ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ	> > >		50
ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ	Χωριατόπουλα >		15

ΧΩΡΙΚΑΙ — ΧΩΡΙΚΟΙ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Μεγάλο αρχαρτικό δωμάτιο. Είσοδος αριστερά. Δεξιά άλλη πόρτα. **Σ τῇ γωνίᾳ μεταξὺ
ἥς αριστερᾶς πλευρᾶς καὶ τῆς συστόχου πόρτας, οὐλίμαξ ποὺ φέρεται αἱ δεύτεροι πάτωμα.*
**Σ τὸ κέντρο τοῦ βάθους ἀνάβαθμο (φαρδὸν τριβάνι). Πάνω ἀπ' αὐτὸν εἴνε αἱ ἀρκετῶν
ἄνθρωπος τὸ ἐμβλῆμα τῶν Κομνηνῶν, ὁ Μοροκέφολος ἀετός. Δεξιά καὶ αριστερὰ ποντίδια,
οὐαδῖς καὶ δασιδά. Σούρουπο.*

ΣΚΗΝΗ 1η

(Στὸ βήμας ἀκούεται τραγούδι γαροῦ. Ο Ἀλέξης καὶ ἡ Θοδώρα καθιομένοι στὸ τριβάνι.)

ΘΟΔΩΡΑ	Τοία ἡμέρες ἡ χαρά, τοία νύχτας ὁ γάμον,
καὶ οἵ χορευτᾶντ' καὶ ἔκάτσανε, καὶ ἡ λύρα καὶ ἐπεστάθεν
“Ἄρ, ἄμον ντ’ ἐπεθύμανες, ἀφέντα, ὅλα ἐγένταν
“Ἄμον ντὸ ἔπρεπεν!... νὰ λέσ...
ΑΛΕΞΗΣ	
ΘΟΔΩΡΑ	Τρανὸν λόγον καὶ λέγω..
“ς σὴν γενεά σ’, πῶς ἔπρεπαν ἀτὰ ὅλα, ἐξέρω...
ΑΛΕΞΗΣ	Πολλοὶ ἔσαν “ς σὴν γενεά μ’ ἄξιοι.. παινεμένοι,
ἄμαν ὁ γυιὲ μ’ ὁ Μάραντον, χιλάξιος ἐξέβεν
ἡ Δδέα καὶ ἡ Δύναμη καὶ ἡ παλληκαροσόν” ἀτ’
τὰ φάλα, ἐπιδαιβανε καὶ ἔφτιασαν “ς σὸν Παλάτιν
καὶ ὁ Βασιλέας ὁ τρανόν, ὁ Πολυχρονεμένον,
ἄρωσεν ἀτόν, καὶ φυλάττε, τὰ κάστρα τῆς Χαλδίας.
Τὸν θεὸν ἀς δοξάζωμε
ΑΛΕΞΗΣ	καὶ ἀς εὐχαριστοῦμε!

ΣΚΗΝΗ 2α

(Μπαΐρουν δι Μάραντον κ' ή "Δρεση")

- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Ο χορὸν ἔτελείωσεν, Ἀφέντα καὶ πατέρα,
κ' οἵ φίλοι μ' θέλ-ν τὴν ἀδεια σ', ἐσὲν νὰ χαιρετίζ-νε
κι" ἀσοῦ εὐχαριστοῦνε σε, "ς σ' δσπιτά τουν νὰ πᾶγνε.
ΑΛΕΞΗΣ "Ἄς ἔρχουνταν.. ναι καλογυιέ μ", τὴν ἀδεια μ' ντὸ θέλνε;
ΜΑΡΑΝΤΟΝ "Άλλος ἔν" μὲ τὴν ἀδειαφήν, άλλος μὲ τὴν καλήν ἀτ"
κ' ἐκεῖν" πα θέλ-νε, ἐ μάννα, τὸ χέρι σ' γὰρ φιλοῦνε
κ' ἐσέναν καὶ τὴν νύφε σου, νὰ ἀποχαιρετοῦνε..
ΑΛΕΞΗΣ "Ἄρ οὐλ" ἔνταμ" ἄς ἔρχουνταν.. (Φεύγει δι Μάραντον)

(*"Η Θεδώρα συγκατανέει μὲ κίνημα τῆς κεφαλῆς συγχρόνως σκίφοις πρὸς τὴν Αρετὴ ποὺ έχει καθήση κοντά στὰ πόδια τῆς καὶ χαιδεύεται τὸ χέρι της.*)

- ΘΟΔΩΡΑ** Ναι... ρίζα μ', ἐνεγκάστες :...
ΑΡΕΤΗ Αφέντρα μάννα, εὐχαριστῶ, ἐσὲν καὶ τὴν Παρθένον.

ΣΚΗΝΗ 3η

Μπαΐρει πρῶτα δι Μάραντος. Παραμερίζει νὰ περάσουν οἱ γυναῖκες τού προσχωροῦν καὶ μιὰ-μιὰ χαιρετοῦν τὴν Θεδώρα, φιλοῦν τὸ χέρι της, υποκλίνονται μπροστά "σ τὸν Άλεξη καὶ στέκονται "σ τὴν πλευρὰ τῆς Θεδώρας. Μπαΐρουν ἔπειτα οἱ ἄιδος ποὺ σταματιάν δίπλα "σ τὸν Μάραντον κοντά "σ τὴν εἰσοδο.

- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Πάντα "ς σὸ χαροπάλεμαν, στερνοί, καὶ τελευταῖοι
τὰ σπαθία ἔβάλλαμε σ' ἀργύρα τὰ θεκάρα
καὶ νικηταὶ ἐκλώσκουμες! Καὶ "ς σὴν χαρά μ', ἀτοιν ἔὰν
στερνοὶ ἐφῆκαν τὸν χορὸν, στερνοὶ τὴν τραγωδίαν...
"Αφέντα, ἀν κ' ἔδωκες με, κανέναν ἀδειαφόπον
δι Βασιλέας κι" δι Θεὸν ἔδωκε με ἀδειαφᾶ,
ἀγουτουνοὺς οὐλ-τς τοὶ συντρόφ-ς.. ἀδειαφᾶ "ς σὴν στρατείαν
ΝΕΟΙ (δλοι μαζέ) "Αφέντη, προσκυνοῦμε σε

- ΑΛΕΞΗΣ** Τὸν Θεὸν προσκυνέστεν
κ' ἔγώ ντ' ἔπορω δίγω σας.. εὐλογίας κ' εὐχάντας
"Η πόρτα τὴ καρδίας ίμ', καὶ τ' δσπιτί μ' ή πόρτα,
εἰν" ἀνοιχεί, δλάνοιχτα γιὰ τοὶ συντρόφ-ς τὴ γυιοῦ μου,
γιὰ τοὶ συντρόφ-ς καὶ γιὰ τοὶ φίλ-τ-ς, "ς σὴν χαράν καὶ "ς σὴν
τὸ παιδί μ' ἵντσαν ἀγαπᾶ.. ἐκεῖνος πα, παιδί μ' ἔν.. [λύπην]

- ΒΑΣΙΛΗΣ** 'Ο Μάραντον! 'ς ἐσὲν παιδίν.. πατέρας 'ς σοὶ συντρόφ·ς ἀτ·
 'ς σὴν σποιατείαν, 'ς σὸν πόλεμον, κιφάλ' καὶ ἐμπρολάτες...
 καὶ ἄν, κ ἐμαυροφόρεσαν, τῇ κάστρου οἱ μαγάδες,
 ἀτὸ 'ς ἀτὸν χρωστοῦν' ἀτό! 'ς σὸν Μάραντον...
- ΑΛΕΞΗΣ** "Ε-εις λάθος!
 'Εκεῖνον κ' ἐσᾶς δλουνούς ή Δέσποινα φυλάττ' σας
- ΒΑΣΙΛΗΣ** "Εγὼ εἶμαι δ παραστάτες ἀτ 'ς σὴ πόλεμου τὴν ὥραν,
 κι' ὑστεραί ασ' σὸν Μάραντον, ἐγὼ τοι ἀλλ-τς προστάζω.
 "Αρ' γιὰ τ' ἀτό, ἀφέντη μας, καὶ σεβαστή ἀφέντος,
 ἔναν εὐχὴν θὰ λέγω σας, ασ' δλουνούς μερέαν...
 Μὲ τῇ Μάραντε τὴν χαράν, τῇ Μάραντε τὸν γάμον,
 οῦλα τ' ἀγαθὰ τῇ Θεοῦ, τὸ σπίτι σ' νὰ γομῶνε...
 τ' ἀρχοντικό σ' νὰ γίνεται, τῇ Χαρᾶς τὸ παλάτι...
 καὶ ή Εἰρήνη τῇ Θεοῦ, ντ' ἐχάρτσε μας ή Νίκη,
 ἔκατὸν χρόνα νὰ σκεπάζεται τὸ νέον τὴν φωλέαν,
 ντὸ ἔχτισεν δ Μάραντον, ἀτὸς γιὰ τὴν καλὴν ἀτ·.
- ΑΛΕΞΗΣ** Εύχαριστῶ σας, ἀετοί μ'! ἀξια ἀετοπούλα,
 "Η Παναγία κι' δ Χριστόν, κι' οἱ δώδεκα Αποστόλοι,
 χρόνα νὺ δίγ-νε σας πολλά, παλά, καὶ δοξασμένα.
 Σ' ἐσᾶς π' ενδίκ-νε ἀποκούμπ', τάκλερα γερατεῖα,
 καὶ τὰ κοράσα κ' οἱ γυναίκ', τ' δρφανά κ' οἱ χδράδες!
 'ς σὴ κονταρί ἐσούν τὴν δκιάν..., ησυχα οῦλ' κοιμούνταν,
 κανίναν κι φογούντανε ἔχθρον! κανάν κουρσάρον!
 "Εσείς 'Α κι ο ί τα γενεά, 'Α κι ο ί τα παρακλάδα,
 ζωντανά κάστος ἀπάτετα, 'Ελλενικὰ καρδίας ...
- ΒΑΣΙΛΗΣ** Γιὰ τὴν Πατρίδαν, τὸν Χριστόν, καὶ γιὰ τὸν Βασιλέαν.

Σ Κ Η Ν Η 4η

(Μπαίρει παραμερίζοντας τοὺς ἄλλους δ ἀγγελιαφόρος καὶ κυτεάζει δλογού του γυρεύοντας μάποιον).

- ΑΛΕΞΗΣ** Τ-ς είσαι π' ἐμπαίντες καὶ κ' ἔρωτῆς;...
- ΑΓΓΕΛΙΑΦ.** "Σ πολλὰ τη σου, 'Αφέντα,
 'ς σὸν Μάραντον χαρτίν ἔγκα, εἴπανε με, ἀδά ἔν.
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Εγὼ εἶμαι δ Μάραντον. Τ-ς ἔστειλέ σε, 'ς σὲ μέναν;
- ΑΓΓΕΛΙΑΦ.** 'Εμέν, 'ς σὲ σέν, ποὺ ἔστειλεν, ἐμὲν δνομαν κ' είπεν
 Ίσως, τ' δνομαν ἀτ' 'ς σὸ χαρτίν, ενδίκ'ς ἀτὸ γραμμένον.

(Τοῦ δίνει ἔνα κόλυτδο γενική ἀνησυχία. Τιθυριάμοι. *Ο Μάραντον, ξεπλήγει καὶ διαβάζει τὸ ἑγγραφό, φιλεῖ μὲ σεβασμὸ τὴν ὑπογραφὴ φέροντας τὸ ἑγγραφό στὸ μέτωπο).

ΜΑΡΑΝΤΟΝ 'Αφέντα ὅρ-τ-όν, οἱ γυναῖκ' "ς σὸ σπίτᾳ τουν νὰ πάγ-νε κι' ὃς ἀπομένε οἱ ἀγούρ' ...

ΑΛΕΞΗΣ (Σ τὴν Θοδώρα.)
παρεβγάλτεν τὰ κόρασα.
Κοδέσπενα καὶ νύφε

(στὶς γυναικες). μὲ τὴν εὐχήν μ' παιδία μ' ...

('Η Θοδώρα μὲ τὴν Ἀρετή, μπαίνουν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν γυναικῶν, ποὺ βγαίνουν, καπηφεῖς καὶ ἐν πομπῇ. Μόλις φύγουν ἀκούγεται τὸ τραγοῦδι: «Σσὸν Μάραντον-χαρίν ἔρθεν...»)

Σ Κ Η Ν Η 5η

ΑΛΕΞΗΣ (βηματίζει σκεπτικός). Ξᾶν πόλεμον θὰ ἔχομε;....

ΜΑΡΑΝΤΟΝ Πόλεμον ἄμον πάντα....

ΑΛΕΞΗΣ Μὲ τοὶ Περσάντες, γιὰ μὲ τοὶ Κούρτες, γιὰ μὲ τοὶ δὺς ἐντάμαν;...

ΜΑΡΑΝΤΟΝ Μὲ τ' ἀτοννοὺς ὁ πόλεμον, ἐν κονταροπατιγνίδιν
ἀπὸ πουροῦ ἀν ἀρχινᾶ, τὸ βράδον τελειώνει...

ΑΛΕΞΗΣ Μὲ τίναν;

ΜΑΡΑΝΤΟΝ Οἱ Ἀγαρηνοί, τὴν Πόλ' ἀσοῦ ἐπῆραν
τὴν Τραπεζούνταν πολεμοῦν....

ΑΛΕΞΗΣ Καὶ τὸ χαοτίν ντὸ γράφει;....

ΜΑΡΑΝΤΟΝ Μυριάδες στρατέματα, χιλιάδες παράβα
τὴν Τραπεζούνταν ἔζωσαν, ἀσ' οὖλα τὰ μερόδες...
τρανὸν πόλεμος γίνεται "ς σὰ χαμέλλα τὰ κάστρα
μικρὰ καὶ τραγὰ πολεμοῦν τὸν Τοῦρκον νὰ κρατοῦνε,
ὅσον ντὸ ἐποροῦν μακρὰ ἔξ' α σὴν Τραπεζούνταν...
"Ατώρι πρέπ' ν' ἀφίνωμε τὰ ὑψηλά τὰ κάστρα,
"ς σοὶ γέρτες καὶ "ς σοὶ γυναίκ'ς ἐμοῦν, κ' ἐμεῖς ἀμάν νὰ πάμε,
ν' ἀνοίγωμε τὸν πόλεμον, σ' ἀπιστονος τὴν φάχαν,
ἐμεῖς ἀπ' ἔξ'... ἀλλ' ἀπὸ πές, νὰ διέχωμαι τὸν Τοῦρκον...

ΑΛΕΞΗΣ Χριστέ μ'... ἐ Πολυεύσπλαγχνε... καὶ "Αγια Θεοτόκε,
τὴν Τραπεζούνταν φύλαξον κι' ὅλον τὴν βασιλείαν...
εὐλόγησον τὰ ἄρματα τ' "Ελλένικα κοντάρα,
τὰ λάβαρα μὲ τὸν σταυρὸν, τοὶ Κομνηνῶν τὰ κάστρα.
"Εμᾶς περιμέν τῇ Κωνσταντῇ ἡ Πόλη ποὺ ἐπάρθεν...
κ' ἡ Τραπεζούντα ἀν πέρκεται ἡ Ρωμανία ἔχάμεν!... (σιγή)...
Κι' δ' Βασιλέας ντὸ δοῖς' ὁ Πολυχρονεμένον;...

- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** "Άμον ντὸ παίρω τὸ χαρτίν, καιρὸν ἔστι νὰ μὴ χάνω
ἀδὰ ν' ἀφίνω μόνον γέρτς, καὶ οῦλτς τοὶ νέοις νὰ παίρω
μὲ τὰ γλυποχαράγματα, μὲ τὰ πετεινολάλᾶ,
·ς σὴν στράταν νὰ ἐμπαίνωμε..."
(Στοὺς νέους) "Ἐ σύντροφοι, κι' ἀδέλφᾳ
·Αετε συρέστεν τ' ἀλογα... ·ς σὸν φέγγον καλυβῶστεν
τὰ δοξασμένα τ' ἀρματα, κοντάρᾳ καὶ σπαθία,
φέρτεν καὶ ἀκονέστ' ἄτα, ·ς σὴν πόρταν τ' ἐγκλησίας,
νὰ εὐλογίζεται ὅ πολπᾶς, μὲ τοὶ γονέοις ἐντάμαν..."
- ΒΑΣΙΛΗΣ** (στὸν Μάραντον) Τὰ αἷματ', ἀπὰν ·ς σ' ἀρματα, ἀκόμαν κ' ἐστε-
τὰ χέρᾳ ἀσὸν ντόσιμον, ἀκόμαν κ' ἐνεπάγαν, [γνώθαν
κι' ἄλλο καλλίον!.. οῦλτς ἐμοῦν τῇ Χάρονος ἡ τέχνη
ντ' ἐμαθαμε ·ς σὸν πόλεμον, ἔταν τώρα θὰ δοξάζεις μας.
(στὸν Αλέξη). "Αφέντα δός μας τὴν εὐχήν σ'.
- ΑΛΕΞΗΣ** Εὐλογημέν' νὰ εἰστεν
ἡ Παναγία κι' ὁ Χριστὸν νὰ ὅκεπάζεις, νὰ φυλάττῃ σας
τ' ἀρματα σουν ἀνίκετα καὶ πάντα τιμεμένα!
Δόξα νὰ είναι τὸ "Ελλενας καὶ Χάρος γιὰ τοὶ Τούρκους
πάντα νὰ πᾶγε ἐμπροστά, καὶ πάντα νὰ νικᾶνε... (συγκ)
Κι' ἀν κάποιος κι' θὰ γυρίζει... τ' ἀρματά τ' κάτες νὰ φέρῃ...
δοσοι ζοῦν νὰ τιμοῦν ἄτα... κι' ἐκεῖνον μακαρίζεινε..."
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Τὸ θέλημα σ' θὰ γίνεται, ἀφέντη καὶ πατέρα,
καὶ κάποιος ἀν κι γυρίζει, τ' ἀρματά τ' ἄλλ' θὰ φέρῃ,
θὰ φέρῃ καὶ τὸ μένεμαν, ἐντάμαν μὲ τὴν Νίκην,
κι' ἀν κ' ἔν!.. κανίναν μὴ περιμένετες... νὰ ἔρται νικεμένος...
ντὸ νὰ ἐφτάμε τ' ἀρματα, χωρὶς τὴν Τραπεζούνταν;..."
- (Μπαίνει βιαστικός ὁ Βασίλης, ποὺ πρόσεχε κοντά στὴν πόρτα μήπως
ἄκουσε, γιὰ ησχετικο κανείς).
- ΒΑΣΙΛΗΣ** "Αφέντα, ή ·Αφέντρᾳ μας, κι' ή νῦνυφη ἐκλώσταν.
- ΑΛΕΞΗΣ** "Ατότε, ἔσειν δεβάτεν πλάν, κι' ἐκεῖν' ἔσαις μ' ἐλέπνε
·Εκεῖν' ἀπ' ἐκεῖ θάρχουνταν, σεῖς ἀπ' ἀδὰ ἀμείτεν..."
(Φεύγουντι ὅλοι ἀπ' ἄλλην ἔξοδον ποὺ τοὺς ὑπέδειξεν φ' Αλέξης).

Σ Κ Η Ν Η 6η

- ΑΛΕΞΗΣ** Τοὶ γυναικείων ἡ καρδιά, ἄμον τῇ Μάρτῃ τὰ χόνᾳ...
εύκολα ἀναλύουνταν... καὶ στάδᾳ κατιβάζει
τὸ μένεμαν νὰ λέγῃ ἀτο, τὰ δάκρᾳ τουν ποτάμᾳ
καὶ τὴν στρατείαν ἀν μαθάν..., ἀοιλοὶ ·ς σὰ μοιρολόγᾳ...

- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Τρανδόν φαχίν ! τρανδόν μποράν, πῶς νὰ κρύψ-τ-ς καὶ τὰ δύο ...
ἡ δύσα ντὸ σκεπάζ 'ἄτο, 'ς σὸ τέλος θὲ νὰ σκυνται,
κ' ἡ μπορά γλήγορα δᾶβαίν... τὸ φαχίν φανεροῦται ..
- ΑΛΕΞΗΣ** 'Ε-εις δίκαιον ναὶ καλογυιέ μ', κρυφὸν κὶ θ' ἀπομένη...
'Ολίγα 'μεῖς ἄς λέγωμ' ἄτες... πολλὰ ἄς ἐγροικοῦνε... *(σιγή)*.
Τ' ἔσὸν ἡ μάνν' ἐγέρασε... σ' ἄτα ἐν μαθεμέντσα
ἐκείνεν τὴν νεόνυμφον τοὶ θὰ παρηγοράτεν ;...
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Τὸν Μάραντον κ' ἐγάπεσεν, κ' ἐπέρεν ζευγολάτεν,
νὰ ἔχ' ἄτόν, κάθαν βραδύν, 'ς σὸ σπίτ', καὶ 'ς σὸ κρεββάτ-ν ἄτες...
ἐπέρεν τὸν πολέμαρχον ποὺ τριγυρνᾷ τὰ κάπτοϊ,
κι' ὁ πόλεμον καὶ ἡ ἀγάπ' τὰ νύχτας ἀτ μοιράζ-νε...
- ΑΛΕΞΗΣ** Μάραντε, ἔγὼ κ' ἐπορῶ νὰ παρ-γορῶ τὴν νύφεν.... *(έτοιμάζεται*
Τὴν κυρά-μάννα σ', πὲ ἀτέν, νὰ ἔρ-ται ἀπέσ' εὐρίκ' με, *(νὰ φύγῃ)*.
κ' ἔσὺ κρῦψον τὰ δάκρυα σου, κρῦψον τῇ ψῆσ σ' τὸν πόνον,
ἀνοιξον τῇ καρδίας σης, οὐλᾶ τὰ φυλλοκάρδα,
εὔρικον οὐλᾶ τῇ ἀηγάπ-ς, τὰ λόγα, τὰ τραγώδα,
κι' ἀπ' ἔναν-ἔναν, πὲ ἀτά, 'ς σὴν ἔρημον τὴν κάλη σ'...
...Μὲ τὴν ἀηγάπ', φωτίσκεται, τῇ χωρισμοῦ ἡ νύχτα...

Σ ΚΗΝΗ 7 η

(Φεύγει δ 'Αλέξης. 'Ο Μάραντον τὸν ἀκολουθεῖ ὡς τὴν πόρτα, καὶ κυρίζει πρὸς τὰ ἔμετη, τὴν ὁδα ποὺ μπαίνουν ἡ Θεοδώρα καὶ ἡ 'Αρετή).

- ΘΟΔΩΡΑ** 'Αφέντης σ' κ' ἐπερμέσε μας..
- ΑΡΕΤΗ** Μάννα θὰ ἐνεγκάστεν
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** *[ἀδιάφορα]* Καὶ πῶς νὰ μὴ 'νεγκάσκεται τοιήμερα χαράντας ;...
- ΘΟΔΩΡΑ** Χαρά, ἐκείνον κὶ 'νεγκάζ'... 'Εξέρω 'γὼ τὸν ἄντρα μ'
ἄς πάγω, καὶ τὸ μερτικό μ', ἄς πέρω... ἀσ' σὰ πόντα τ'...

Σ ΚΗΝΗ 8 η

('Ο Μάραντον τὴν συνοδεύει, σιωπηλός καὶ μὲ σεβασμὸν σπήν εἰσοδο τοῦ δωματίου, δπον μπήκε καὶ δ 'Αλέξης).

- ΑΡΕΤΗ** *(μὲ λυγμούς)* Μάραντε...
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** ντὸ κλαῖς, 'Αρετή ; ἐσὲν κὶ πρέπ-νε δάκρυ
τὰ δάκρυ, κρύψ-νε τ' ὅμματί σ', τὴν κόρην καὶ τὸ χρῶμαν,
καὶ κατηβαίν' ἀμον φαρμάκ' 'ς σὰ χείλᾶ σ' καὶ 'ς σὸ στόμαν...
καὶ θὰ πικοίζ' τὸ φίλεμα σ', κ' ἔγὼ πῶς νὰ φιλῶ σε ;...
καὶ θ' ἀσκεμίζ-ν' τὸν πρόσωπο σ', κ' ἔγὼ πῶς νὰ τερῶ σε ;...
Ρίζα μ'... Τέρμε καὶ γέλασον... πέ μ' ἔναν καλὸν λόγον !

- APETH Μάραντε μ^τ, ἀντρα μ^τ Μάραντε, τὰ λόγα ποὺ νὰ ν' εῦρίνω,
τὴν τύχη μ^τ νὰ μοιρολογῶ, τὴν μοῖρα μ^τ γιὰ νὰ κλαίγω ;...
- MAPANTON *Αηγάπη μ^τ *Αστρον τῆς αὐγῆς, καὶ *Ηλε μ^τ τῆς ήμέρας,
μᾶγερ ἐγὼ ἐπέθανα, μᾶγερ ἐγὼ ἔχαθα,
ἔστι γιὰ νὰ μοιρολογᾶς... ἐσὺ νὰ κλαῖς τὴν μοῖρα σ';...
- APETH Κωφὸν τ'^τ ὥτιν ντ' ἀκούει ἀτό !... *Εξ καὶ μαροά !...
- MAPANTON Κι' ἀμ^τ ντὸ ἐν ;...
- APETH ντ'^τ ἐποίκεν τὴν νεόνυμφη μ^τ, νὰ κλαίῃ ὅνταν ἐλέπ' με ;...
- APETH Κὶ κλαίω ντὸ ἐλέπω σε, ἀντρα μ^τ ἀντρειωμένε...
κλαίω, ντὸ Κὶ θ^τ ἐλέπω σε, αὔριον τ'^τ ἄλλ^τ τὴν μέραν...
- MAPANTON Καὶ τες ἐν ἀτός, ποῦ εἶπε σε ἐμὲν ντὸ Κὶ θ^τ ἐλέπ·ς με ;...
- APETH Τὸ κάστρον ἀντεβόεσεν, ντὸ ἔχομε στρατείαν
κι' ὁ Μάραντον πρωταρχηγόν !
- MAPANTON . . . Κι' ὁ Μάραντον ἀν μένη,
νὰ χαίρεται τὴν κάλιν ἀτ^τ, 'ς σὸν φέγγον καὶ 'ς σὸν ἥλօν,
καὶ τ'^τ ἄλλ^τς ἀν στείλ^τ 'ς σὸν πόλεμον... ἡ κάλη ἀτ^τ ντὸ θ^τ
- APETH Τῇ κυροῦ ἀτ^τ, ἀν ἐν παιδίν, τῇ Μάραντε γυναίκα [έφτάγει] ...
ἀσὸ κρεββάτ^τ-ν ἀτ^τ δέχ^τ ἀτόν, 'ς σὰ κυρουκά τες γυρίζει !
- MAPANTON Εὐλογημένον γενεάν.., εὐλογημένον στόμαν..
ἐχάρτσες με τὸν οὐρανόν, μὲ τ'^τ οὐλᾶ τ'^τ αστρᾶ, ἐντάμαν...
Κι' ἀσοῦ ἀφρά 'ς σὸν κόρφο σου, κρύφ·ς ἀγοῖκον καρδίαν,
γάτι νὰ κλαῖς ναὶ *Λορετή..άμον οὖλ·τες τοὶ γυναῖκες ;...
- APETH "Ἄν κλαί·γ·νε ἀσ^τ σὸ δεῖλιασμαν, διότε κὶ θὰ κλαίω!
κι' ἀν κλαίγ·νε ἀσήν ἀηγάπν^τ ἀτοῦν... τὰ δάκρα μ^τ εἰν^τ ὀλίγα.
τ'^τ ἐμὰ πρόπ^τ νὰ τρέχνε διπλᾶ, τ'^τ ἐσὰ γιὰ νὰ μὴ φαίνταν...
Κανάν γυναίκαν, Οὐρανέ, μὴ δεῖς τ'^τ ἐμὸν τὴν μοίραν,
ἀσιλοὶ ἐμὲν τὴν ἄτυχον, ἀσιλοὶ ἐμὲν τὴν μάρσαν,
ἀκόμαν ξέντσου τ'^τ ὅσπιτι μ^τ, κι' ἀγνώριμος γειτόντσα...
ἀρνίν ἀπὸ ξένον μαντρίν, ἔχπούλ^τ ξένον φωλέας !
- MAPANTON Τὰ λόγα σ'^τ ἀσὺ κλάματα, κι' ἄλλο λυπητερὰ εἰν^τ ...
καὶ μοιρολόγα γίντανε, 'ς σὴ νειόνυμφης τὸ στόμαν.
- APETH Τοία ήμέρες νειόνυμφη καὶ δύο παντρεμέντσα...
τὰ νυφικά μ^τ, κ^τ ἐπορόφτασι, ἀκόμαν νὰ ἔβγαλω
τὰ στέφανα μ^τ κ^τ ἐπορόφτασα, ἀκόμαν νὰ κρεμάνω,
φάνθεν δ μαυροπόλεμον, καὶ δοφανὰ θὰ γίνταν...
- MAPANTON Μὴ κλαῖς ἀπάν 'ς σὰ στέφανα, καὶ εἰν^τ εὐλογημένα
ξεις, κι' ἀν θὺ χωρίσκουμες, ξεινα κι' δοφανεῦ·νε.
- APETH *Ορφανέσου θὰ ἔχ^τ ἀτα, διπλᾶ, χωρίς τὸν ἀντρα μ^τ
τ'^τ ἀχάντα θ^τ ἀπομένε με, καὶ τ'^τ ἀνθά τουν θὰ φεῦ·νε...

MAPANTON Ρίζα μ', ἀν φέβω ἀγλήγωρα... γλήγωρα θὰ γυρίζω.

APETH "Ινας Θεδς ἔξερει ἀτό... τὸ πότε θὰ γυρίζεις
δ πόλεμον ἐν ἄκαρδος... κι' ἀντροχωρίστρα δ Χάρον.

MAPANTON Πολλὰ φοράς ἐντάμωσα τὸν ἵναν καὶ τὸν ἄλλον,
καὶ πάντα ἔγύρτσα νικητῆς, καὶ πάντα τιμεμένος,
κι' ἀτώρα π' ἔχω τὴν καλή μ', καὶ π' ἔχω νὰ περιέν με,
θ' ἀγληγορῶ οὐλ-τ-ς νὰ νικῶ, 'ς σὲ σέναν νὰ γυρίζω...
"Ο χωρισμὸν θὰ ἔν μικρόν, καὶ ἥ γαρά σ' μεγάλον...
Γέλα, κ' εὐχέθ' με 'Λορετή, μὲ τὴν καρὰν νὰ πάγω.

APETH Ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς ναι Μάραντε, κ' ἐμὲν 'ς ἵναν ἀφίνεις ;....

MAPANTON Προστάτ' εἰν^τ τ' δσπιτί ἔμοῦν, οἱ Δώδεκ^τ "Αποστόλοι,
ἥ "Αγια 'Ελένη φύλακας, κι' δ "Λγε-Κωνσταντίνον.
Σ' ἀτοὺς ἔγὼ θ' ἀφίνω σε. 'Εσέναν θὰ φυλάτ-νε.

APETH 'Εγὼ θ' ἔφτάγω δέησιν, κι' ἀτοίν τὸ σπίτ^ν ν' ἀφῆνε
νὰ ἀκλουσθοῦν τὸ στράτεμαν, ἔσεν νὰ προστατεῦνε.
Ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς ναι Μάραντε κ' ἐμὲν 'ς σίναν ἀφίνεις ;...

MAPANTON "Αφίνω σε 'ς σὸν κύρην μου, νύφην καὶ θάγατέραν,
ἀφίνω σε 'ς σὴν μάναν μου, 'ς σὸν τόπον τῇ παιδία τς.

APETH Τὴν μάναν καὶ τὸν κύρη σου, σ' ἐσὸν τὴν ἀπιδέβαν,
ἔγὼ θὰ πρέπ^τ νὰ παρογορῶ, ἔγὼ νὰ γαλᾶνεύω...
Τὰ λόγα, ποῦ ν' εὔρικ^τ ἀτά, ἀνάμεσα 'ς σὰ δάκρα μ'^τ ;...
γιὰ τίναν νὰ μοιρολογῶ, ἔκειν^τ ὅνταν θὰ κλαῖγ-νε,
γιὰ τ' ἔκεινούς, γιὰ γιὰ τ' ἔσεν, γιὰ γιὰ τ' ἔμεν τὴν ξέν-τ-σαν;...
Καὶ ποῖος, ποῖον θὰ φυλάττ^τ 'ς σὴ κίνδυνου τὴν ὕραν ;... (σιγή)-

MAPANTON "Ο κάστρον καὶ τ' ὁδόπιτά θε κίνδυνον κι φογούνταιν.

APETH Κι' ἀν Οὐρανὸν στράφτ^τ καὶ βροντῆ, κι' ἀνοί^τ τὰ καταρράγτες,
κι' ἀν κατιβάζ-νε τὰ ραχά κι' οὐλᾶ τὰ βαθυρύμα,
καὶ ἀγριέβ-νε τὰ νερὰ καὶ σκούνταν χαλαρδίας,
καὶ ξύουνταν, δλόγερα 'ς σὸ δόπιτά, ἀπέσ^τ 'ς σὸν κάστρον ;...

MAPANTON "Ολαὶ θ' ἀφίνετεν, ἔσεις 'ς σὸ Καστροπόδ^τ θὰ πάτεν,
'ς σὰ ψηλασέας, τὰ νερὰ κανὰν κακὸν κι' ἔφτάγνε !

APETH Καὶ ἀν μαθάνε οἱ ἔχθροί... ἐσὺ ἀδὰ ντὸ κι' είσαι,
καὶ ροῦζ-ν' ἀπάν σ' ἀπάτετον, τὸ ἔρημον τὸ κάστρον ;...

MAPANTON Θ' εὔρικ-νε 'ς σὸν καστρότειχον, καὶ 'ς σὴ κάστρον τὰ πόρτας,
ἔκειν-τ-ς π' ἀφίνω νὰ φυλλάττ-ν..

APETH Τοὶ γέο-τ-ς καὶ τὰ παιδία

- ΜΑΡΑΝΤΟΝ Οι γέροι ἔχ-νε πολύχρονη τὴν γνώση. Τὰ παιδία
ἔχ-νε τ' αἴματα τ' ἐμέτερον, κ' Ἐλλενικὰ κοντάρια...
τὰ βραχόνας ἀν εἰν' μικρά, τραγύ εἰν' τὰ καρδίας...
ΑΡΕΤΗ Κι' ἀν εἰν', ἀποὶν ποῦ ἔρχουνταν, ἄπειροι, μυριάδες,
καὶ σπάζ-ν' οὐλᾶ τὰ χάταλα, καὶ οὐλ' οἱ γέροι σκοτούνταν;..
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ "Σ σὴν ἄκραν τοῦ καστρότειχου, δῆποτε 'ξ σὸν παρεκκλήσι,
κρυφὸν πόρτα μονόφυλλον, διπλοσιδερωμένον,
ἔν κλειδωμένον γιὰ τὸ ἀγούρτες, γιὰ τοὺς γυναίκες ἀνοίγει...
"Απ' ἔξ", 'ξ σὸν κατωθύρον ἀθέ, γεφύριν ἔν στημένον.
ἄπαν 'ξ ἔναν τρανὸν κρεμόν, 'ξ σὴν ἄκραν μονοπάτιν...
Δίγω σε τὸ ἀνοιγάρον ἀθέ, κι' ἀν ἔρ-ται ή μαύρη ὥρα,
κι' Ἀφέντη σ', στεῖλ-τ-σε μένεμαν ἀφίνετεν τὸν κάστρον
(ειγά, οὖν νὰ μιλῇ 'σ τὸν ξανιό της, γιὰ νὰ μὴ ξεχάσῃ τὰς διδηγίας)
"Σ σὴν ἄκραν τοῦ καστρότειχου, δῆποτε 'ξ σὸν παρεκκλήσι..."
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ "Ἐπαρ τὸ χρυσὸν τὸ σταυρὸν τὸ ἀργυρὸν δακτυλίδι,
ὅποιος θὰ ἐλέπει ἀτά, θ' ἔξερον ντὸ εἰσόν ή κάλη μ'.
ἄμον ντὸ τιμοῦν τὸ ὄνομα μ', κ' ἔσεναν θὰ τιμοῦνε!
κι' ἄμον ντὸ εἶμαι ἀρχηγός, κ' ἔσν τοι ἄλλτες θ' ὀρίζεις.
"Ασὰ χίλια τὰ πρόσατα, τὰ πεντακόσια ἀρνόπα,
λάλ' κ' ἐπαρ ὅσα θὰ προφτάν-τ-σ, ὅσα δᾶβαιν τὴν πόρταν,
καὶ ἀκλοθίουν τὸν κρίαρον τὸν χρυσοκωδονάτεν...
ἀπ' ἔμπροστα σ' δλους δέβασον, στερνέσσα ἔσν δέβα.
- ΑΡΕΤΗ (ώς ἀνωτέρω) Οὐλτες θὰ δεβάζω..δλουνούς..στερνέσσα θ' ἀπομένω..
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ Καὶ ξανακλεῖσον τὸ κρυφόν, τὴν γλυτωμοῦ, τὴν πόρταν,
κι' ἀσοὺ δᾶβαινε τὸ γεφύρον οἱ ἄλλ', κ' ἔσν ἐντάμαν,
τὸ γεφύρον νὰ χαλάνετεν, τὸ μονοπάτιον ἔπαρτεν...
Τὴν πόρταν, οὓς ν' ἔβρηκ-ν ἐκεῖν', κι' οὓς νὰ στένε τὸ γεφύροι,
ἔσειν ἀπιδᾶβαινετεν, σ' ἀπάτετα φαχία...
ΑΡΕΤΗ Καὶ ποῦ θ' ἀπονεγκάσκουμες,.. φωλέαν ποῦ ν' ἐφτάμε;...
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ "Ονταν κάποτε ἐφτάνετε, σ' Ἀγιέ-Παῦλε τὴν φάχαιν
π' ἔχ τὸ λιμνήν 'ξ σὴν φίζαν ἀτ', μὲ τὰ νερὰ τὰ μαῦρα,
στράτα σουν θὰ ἔν τὸ ποτάμ', ντὸ τρέχον ἀσ' σὸν λιμνόπον,
κι' δπου ἐκεῖνο δμαλίζ', θὰ ζτίζετεν καλύβᾳ
(ώς ἀνω). Σ' "Αγιε-Παῦλε τὰ σύρροιζα, σὴ λιμνὴ τὸ ποτάμι
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ "Ἐκεῖ Τοῦρκος κι θὰ πατεῖ, Τοῦρκος κι θὰ δᾶβαινει
ἐκεῖ μονάχα οἱ ἀετοί, μονάχ", ἀετοπούλα,
ἔλευτερα, περήφανα, 'ξ σὴν γῆν καὶ 'ξ σὰ οὐράνι!'
"Άμον ἐκεῖν-τ-σ ἔλευτεροι, κ' ἔσεις ἐκεῖ θὰ ζῆτεν,
κι' ἄν ζῶ καὶ ἔρχουμαι δῆποτε", θὰ ξέρω ποῦ θὰ είστεν..

- ΑΡΕΤΗ Θὰ βάλω πέτραν 'ς σὴν καρδιά μ', καὶ σίδερον 'ς σὸν στόμα μ',
καὶ μαῦρον σφουγκαρὶ κομμάτ' 'ς σῇ δύματί μ' τὴν ἄκραν,
τὸ κλῆμα μ' νὰ φουρκίγεται, τὰ δάκρυα μ' νὰ μὴ φαίνηται...
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ 'Ατώρα ἀν χωρίσκουμες μὲ τὰ κλαμμέν' δύματά,
κάποτε θ' ἀνταμώνωμε...
- ΑΡΕΤΗ Πάντα 'γὼ θὰ περιμένω
τὸν νοικοκύρη μ' νὰ γυρίζει, τὸν ἀντρα μ' νὰ ἐλέπω,
ὅν ζῶ μὲ τ' δύματόπα μου, κι' ἀν κὶ ζῶ μὲ τὸ ψόπο μ'.
Τ' δύματά μ', ἄλλον ἀν τεροῦν, τὸ φῶτον ἀτούν νὰ χάνε,
κι' ή ψή μ' ἄλλοναν ἀν ζηλεύ... ἀλλωτον νὰ ἀφίνει με...
- (Χτυπᾶν 'σε τὴν πόρτα. 'Η Αρετὴ ἀγήσυχη ἀγκαλιάζει τὸν Μάραντον.
Τὴν ἀφίνει καὶ προχωρεῖ ἐνα βῆμα πρὸς τὴν πόρτα, ἀλλὰ ξαναγυρίζει
σ' ἔκείνη).
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ Τ' δύματά σ' θὰ ἐλέπεις με, κ' ή ψή σ' θὰ ἀγκαλιάζει με...
ἔστι Θεοῦ πουλὺν εἶσαι... κι' δ' Θεάν κι' θὰ χάνε μαζ...
"Αμε, φίζα μ' τὸ νυφάκον, ἐτοίμασον κρεββάτιν,
μετάνοιας ποῖσον καὶ σταυροὺς καὶ ἀψόν τὴν καντήλαν!
ἀνάσπαλον ντὸ εἴπαμε, δρομαν πέ, πώς ἔτον!...
κι' ἀς λάμπ' τ' ἔστον δ' πρόσωπον καὶ βζύεται δ' φέγγον...
(Μιλώντας τὴν συνοδεύει ὡς τὴν σκάλα τῆς φιλεῖ τὸ χέρι καὶ τὴν ἀφίνει).

ΣΚΗΝΗ 9η

- ΜΑΡΑΝΤΟΝ 'Ανάθεμά σε πόλεμε... καὶ τοὺς ἀνάθεμά σε
ἐφτᾶς χρόαν τὴν νειόνυμφην, χρόαν τὴν ἀντρισμέντσαν!
δοφανεῦνε τὰ χάταλα, κι' ἄκλεροι οἵ γέροι γίνηται!
'Εφτᾶς τὸν κόσμον κόλασιν, τὴν γῆν νεκροταφεῖον,
ἐφτᾶς τὴν χαρᾶς τὸ τραγώδη, μοιρολόγη μαυρομάνας,
καὶ τὴν γάμου τὰ στέφανα... τὴν λείμψανη στεφάνα,
'Ανάθεμά σε Πόλεμε καὶ τοὺς ἀνάθεμά σε
ποὺ ἔ-εις ἀρχὴν τὸν χωρισμὸν καὶ τέλος ἔ-εις τὸν χάρον.
(Χτυπᾷ πάλιν ἡ πόρτα. Προχωρώντας τ' ἀροτζῆ).
- 'Ενέσπαλα πώς κάτες 'περιμένεις ν' ἀνοίγεις ἀτὸν τὴν πόρταν..
(Φωνάζει) "Εμπα."
(Μπαίνει ὁ Παῦλος. 'Αράπηρος μονόχειρ).

ΣΚΗΝΗ 10η

- ΠΑΥΛΟΣ ... 'Αφέντα μὴ θυμών-τ-ς ντὸ ἔρθη ἀγοῖκον ὥραν,
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ Πὲ γιατί ἔρθες, καρδᾶκέ, φίλε, ἀδελφικέ μου!
ντὸ κι θυμώνω ἔξερ-τ-ς ἀτό, ἔσεν δηταν ἐλέπω...

- ΠΑΥΛΟΣ** "Εօδα, γιὰ νὰ παρακαλῶ, νὰ πέρο-τ-ς με 'ς σὴν στρατείαν,
ὅλ' οἱ συντρόφοι οἱ παλαιοί, τὰ ἀρματ' ἔτοιμαζ-νε,
κ' ἐμὲν λέγ-νε κὶ πέρονε με... ἐμὲν... (κλαίει δείχνοντας τὴν ἀναπη-
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** "Εσὲν ἂν πέρο-νε [τοῖα τοῦ]
ποῖος θὰ ἔν ποῦ θὰ φυλάττῃ τὸν κάστον ποῦ ἀφίνω ;...
Πρωτοπαλλήκαρον, ἐσὲν ἀφίνω 'ς σὸν ἀφέντη μ',
κ' ἐσύ ἀρχινῆς τὸ κλάψιμον ;..."
- ΠΑΥΛΟΣ** Συγχώρα με ἀφέντη
κανεὶς ἀτὸ κ' εἶπε μ' ἀτό, ἵνταν δοίγ-ς θ' ἐφτάγω..."
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** "Ακ-σον καλά!.. εἰν' τ' ὑστερὸν τὰ λόγϊ μ'.. ἄκ-σον Παῦλε!
Τρανὸν θὰ ἔν ὁ πόλεμον, μακρὴν θᾶν' ἡ στρατεία,
κ' ἐξέρομε τοὺς θὰ γυρίζεις (κ' ἵνταν γυρίζεις θ' ἀργίζει...)
Οἱ γονεῖς μ' ἐγέρασαν, κ' ἡ κάλη μ' ἔν μικρέσσα...!
Ορκίσκεσαι νὰ γίνεσαι φύλακας καὶ προστάτες,
νὰ ἔ-εις ἐκείνους γονικά σ', κ' ἐκείνεν ἀδελφήν σου,
νὰ δῆς τὸ αἷμα σ' καὶ τὴν ψῆ σ', τὴν νύχταν, τὴν ἥμέραν,
καὶ κάθαν ὕδαν καὶ στιγμήν, νὰ εἴσαι ἡ ἴδιαι τοῦν :
Κι' ἂν ἔν νὰ δοῦς-νε 'ς σὴ ἔχθροῦ τὰ χέρᾳ (ὅλᾳ γίνταν...)
ἄμον ἀρνία, δοκίσκεσαι νὰ σπά-γ-ς, τοὶ τρεῖς ἐντάμαν;
δοκίσκεσαι ντὸ θὰ ἐφτάς, ἐγὼ ἵνταν θ' ἐποῖνα ;..."
- ΠΑΥΛΟΣ** "Ορκίσκουμαι 'ς σὴν Παναγίαν, 'ς σὴ Δώδεκα' Αποστόλους,
δόκον δίγω σε 'ς σὸν Θεὸν καὶ 'ς σὸνς 'Αγίους ὅλους,
τὸ διάταγμα σ', ἡ προσταγή σ', καὶ ὅλᾳ, ἀτὰ ντὸ εἶπες,
θὰ γίνταν ὅμπως ὥρισες,, κι' ὅπως ἐσὺ θ' ἐποῖνες,,.
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** "Ο κύρη μ' θὰ ἔν ἀρχηγόν, κ' ἐσὺ ὁ παραστάτες,
ἐκείνος κάτ' ἂν θὰ παθάν... κι' ἄλλο κύρην ἂν κ' ἔχω,
τὸ διάταγμαν θὰ πέρο' ἀτό, ἡ 'Αρετή ! ἡ κάλη μ'!
Ἐκείνεν μόνον θὰ ἀκοῦς, ἄμον, τ' ἀκοῦς ἐμέναν..."
- ΠΑΥΛΟΣ** "Ωσπου, ἀφέντη νὰ γυρίγ-ς, ἐσὺ ἀσ' σὴν στρατείαν,
καὶ ὥσπου ἔχω 'γὼ ζωὴν καὶ ζῶ ἀπάν 'ς σὸν κόσμον
ἡ 'Αρετή σ', δοῦλον θὰ ἔχ', ἐμέναν κι' ἀδελφὸν ἀτς!"
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Παῦλο δόρκο σ' ἔν τρανόν.
- ΠΑΥΛΟΣ** "Ἄν θὰ πατῶ τὸν δόρκο μ'.
Τῇ Παναγίας τ' ἀψιμον ἄμον, δαδίν, νὰ καίει με,
νὰ ψοφῶ, νὰ μὴ θάφτ-νε με, ἀλυωτος ν' ἀπομένω,
ἀνάπαγος γὰ γίνουμαι, νῆμαι καταραμένος..."
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Εὐχαριστῶ σε ἀδελφέ, 'ς σὴ χωρισμοῦ τὴν ὕδαν...
'Ατώρα ἡ ψῆ μ' ἐλάφρυνεν... καὶ τ' ὅπισ' κὶ νουνίζω
'Σ σὸν κάστοδν, κάστοδν ἔβαλα, δλόγερα 'ς σὸ σπίτι μ'
καὶ δ Θεὸν δ εὔσπλαχνον τὰ δύο πὰ ἀς φυλάττῃ..."

(Άκούγονται, τὰ τραγούδια τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ἀπὸ δύο διάφορες μεριές, τὸν «Μάραντον» κτλ.)

ΠΑΥΛΟΣ

Τὰ παλληκάρα σ' τραγωδοῦν καὶ τ' ἀρματ' ἔτοιμαζ-νε·
Δν θέλ-τ-ς... ἂς πάγω βοηθῶ, κ' ἐγώ, σ' ἔτοιμασέας...

ΜΑΡΑΝΤΟΝ

"Αμε.. Ντό εἰδες με, μὴ λές... καὶ ντ' εἴπα σε, μ' ἔξερ-νε.
διάδκεψον τοὶ πρωτέβγαλτους. βοήθα τοὶ μαστόδους.

(Φεύγει ὁ Παῦλος).

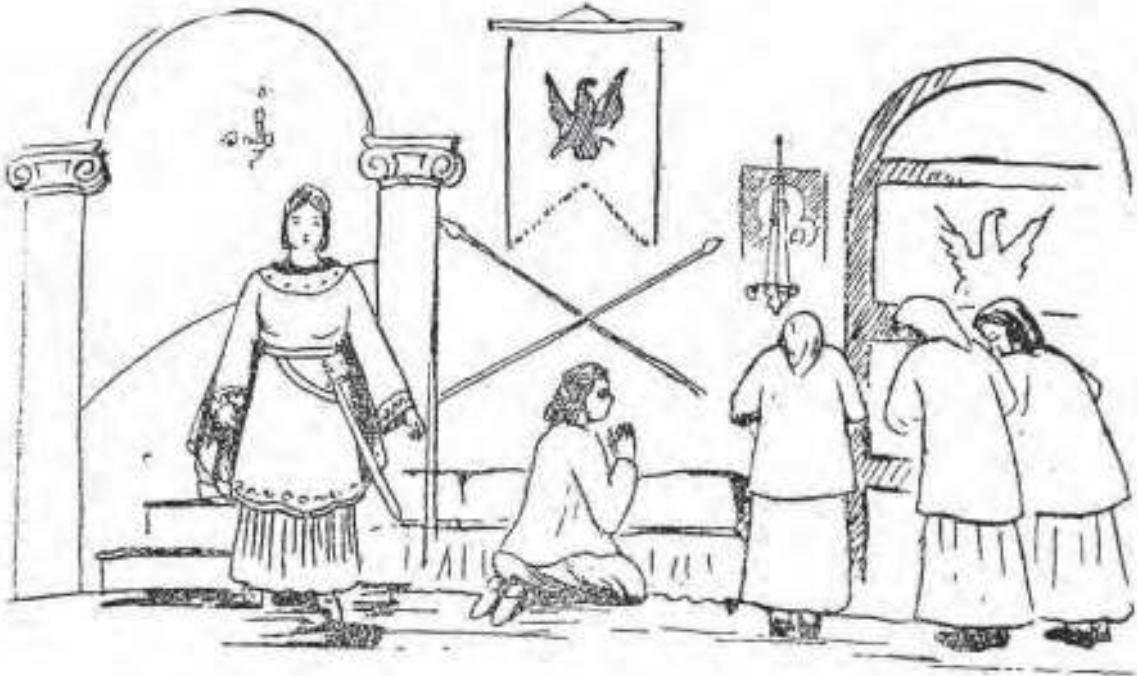
Σ ΚΗΝΗ 11η

ΜΑΡΑΝΤΟΝ Πόσα φορᾶς μὲ τὸ τραγώδ' ἐντάμαν μὲ τοὶ φίλ-τ-ς ἵμ-
τὸν μαῦρον μ' ἐκπλύβωσα κατάντικου 'ς σὸν φέγγον,
μὲ τ' ἀσημένα πέταλα μὲ τ' ἀργυρᾶ καρφία...
κ' ὑβριζα τὸν Αὐγερινόν... ντ' ἀργεύ' νὰ ἔημερώνη...
"Ατώρα ἄλλ' οὐλ' τραγωδοῦν, ἅμον ντ' ἐποῖναν πρῶτα,
κ' ἐγὼ κλαίω μὲ τὸ τραγώδ'!... Παρακαλῶ τὴν νύχταν,
νὰ ἀνασπάλλ' νὰ ἔημερών... Αὐγερινὸν νὰ χάται,
οἱ 'Ηλεν νὰ γυρίζ' ὅπισ' 'ς σὴν μάναν ἀτ μερέαν
τὰ ἀστρᾶ νὰ καρφούντανε 'ς σὸν τόπον ντὸ ἔβρεθαν
οἱ πετεινοὶ νὰ μὴ λαλοῦν, κι' οὐλᾶ νὰ κοιμοῦνταν.
Μόνον ἐγὼ κ' ἡ κάλη μου, νᾶχωμ' ὀλονυχτίαν,
σ' ἀηγάπ'ς ἔμοῦν τὸ παρεκκλήσ', ντ' ἔχτισαμε ἐντάμαν.
Με τὸ στερνὸν τ' ἀγκάλασμαν, ἡ Κάλη μ' νὰ κοιμᾶται,
νὰ κλίσκουμαι φιλῶ ἀτεν, ἀνάμεσα 'ς σ' ὅφρύδᾶ...
ς' σὸν ὕπνον νὰ χαμογελᾶ... κ' ἐγὼ νὰ σκοῦμαι φέβω.
Νύχτα μ' κράτ' τὸν 'Εσπερινόν, Αὐγερινὸν μ' ἔβγάλεις,
κράτ' τ' ἀσημένεν τὸ Φεγκάρ', τ' ἀστρᾶ τὰ δᾶμαντένα!
Γονατισμένον, κράτ' κ' ἐμέν, 'ς σὴ κάλης τὸ κρεββάτι,
φογοῦμ' ὁ πρῶτον χωρισμόν, νά μ' ἔν κι' ὁ τελευταῖον...
"Ο χωρισμὸν κι' ὁ θάνατον, μαῦρα ἀδέλφᾶ εἶναι...

(Ἐνῷ τὸ τραγούδι συνεχίζεται, ὁ Μάραντον, δξηντλημένος ψυχικὰ θιευ-
θύνεται στὸ δωμάτιό του).

Τ Ε Λ Ο Σ

τῆς πρώτης πράξεως

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Σκηνογραφία τῆς πρώτης πράξεως. Σκηνικάζει κατὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ έργου.

ΣΚΗΝΗ 1η

ΑΛΕΞΗΣ Τοιάντα ἡμερόνυχτα, τοιάντα φαίν·ταν χρόνῳ.
ὄντας ἔ·εις γυιὸν μονάκοιβον καὶ ἐν 'ς σὴν ἐκστρατείαν,
καὶ μένεμαν ἀτ' ἐπὶ προφτάν', καὶ σύντροφος ἀτ' ἐσται,
καὶ ἔρ·τες ντὸ ἐν 'ς σὸν κίνδυνον κ' ἔκεινος, κ' ἡ Πατρίδα,
κ' ὅριά·γ·ς τὰ γυναικόπαιδα, δίχως πολεμιστάδες...
(Μπαίνει ὁ Παῦλος ἀνήσυχος καὶ βιαστικός προχωρεῖ στὴν μιὰ πόρτα καὶ
τὴν αλείνει, ἐνῷ ὁ Ἀλέξης αλείνει τὴν ἄλλη καὶ πλησιάζει τὸν Παῦλο).

ΣΚΗΝΗ 2α

ΑΛΕΞΗΣ Πέ.... οἱ γυναίκ' κ' ἀκοῦγ·νε μας.
ΠΑΥΛΟΣ Πῶς ν' ἀρχινῶ ἀφέντη
"Σ σὸ Κατοχώ" ἐσούμωσαν οἱ Τοῦρκοι οἱ ἐμπρηλάται,
καὶ οἱ χωρέτ' ἔξυγανε 'ς σὴ κάστρος μουν τὴν πόρταν.
Τὴν Καστρόπορταν ἔνοιξα, κι' οὐλ·τες ἀπὲς ἔσέγκα.
ΑΛΕΞΗΣ Ἀγαθηνοὶ εἶναι πολλοί;
ΠΑΥΑΟΝ "Ατὸ·γιὰ νὰ μαθάνω!
"Εστειλα ἄνθρωπον ιρυφά, ν' ἐλέπ", καὶ νὰ γυρίζῃ...
"Ατὰ ἔρθα νὰ λέγω σε, καὶ πρόσταγμαν νὰ πέρω....

ΑΛΕΞΗΣ "Αμε κ' ἔβγαλ' δᾶλαλετήν οὐλ' τ' ἄρματα νὰ πέρνε,
οὐλ' οἱ ἀγούρ, τὰ χάταλα, ντὸ εἰν' δώδεκα χρόνων
κι' ἀπάν. Γυναικ' π' ἐδέβανε τὰ εἶκοσ' χρόνα, δίχως
παιδίν γιὰ βύζαγμαν. Γυναικ' π' ἐμπαιδού· δίχως
Οὐλ' οὐλ', ἀφκὰ 'ς σὸ καστροπόδοτ', δίχως νὰ κατηβαῖ·
Πέ ἀτς νὰ μὴ φογούντανε κ' ἐμέναν αἷς περιμένε...
"Αμε

ΠΑΥΛΟΣ 'Αφέντα, ντ' εἶπες με, καὶ ντ' ὕδρισες θὰ γίνταν...
(φεύγει ὁ Παῦλος).

ΣΚΗΝΗ 3η

(Κατεβάζει ἀπὸ τὸν τοῖχο ἑνα σπαθὶ κι' ἑνα κοντάρι
μὲ σιγαρὲς κινήσεις καὶ πάποιο αεροσμό).

ΣΚΗΝΗ 4η.

(Μπαίνει ἡ Θοδώρα).

ΘΟΔΩΡΑ 'Αφέντα, ντὸ θέλ-τ-ς τ' ἄρματα, τὰ καλοκρεμασμένα ;

ΑΛΕΞΗΣ 'Η νύφε ποῦν' ἡ 'Αρετὴ' . . .

ΘΟΔΩΡΑ 'Η 'Αρετὴ' ὑφαίνει
ὑφαίν' καὶ κλαίει καὶ τραγωδεῖ... τῇ χωρισμοῦ τὸν πόνον...

ΑΛΕΞΗΣ Καιρὸς κ' ἔν γιὰ τὸ υφασμαν, καιρὸς κ' ἔν γιὰ τραγώδαι
ἄμε καὶ πὲ ντὸ θέλ' ἀτεν, καὶ ἔπαιρ' τεν κ' ἐλάτεν.
(Φεύγει Θοδώρα).

ΣΚΗΝΗ 5η

ΑΛΕΞΗΣ (στὰ διὰ τον). Σπαθόπο μ', σύντροφε πιστέ, κοντάρι μ' δοξα-
ἔθαρνα, ἄλλ' θ' ἐθέκνανε ἐσᾶς, ἀπές 'ς σὸ μνῆμα μ' [ισμένον
δεξιά, ζερβά 'ς σὸ λείμψανο μ', ὄνταν θὰ ἐπεθάγα...]
'Ατώρα δλοζώντανος δεξιά, ζερβά κρατῶ σας,
κ' ἐγὼ θὰ κατεβάζω σας, 'ς σὸ μνῆμαν μὲ τ' ἐμέναν..
(Ἐρχονται ἡ Θοδώρα καὶ ἡ 'Αρετὴ').

ΣΚΗΝΗ 6η

ΑΛΕΞΗΣ 'Ακοῦστεν.. 'Ο 'Αγαρηνὸν τὸ Κατοχώρ' ἐπῆρεν
κι' ἀτώρα τὰ στρατέματα τ', ἐσούμωσαν τὸν Κάστορν...
ἄν εἰν' δλίγ' θὰ δέχομ' ἀτς, μὲ τὴ Χοιστοῦ τὴν χάριν
κι' ἄν εἰν' πολλοί... κανεὶς κὶ ξέρ', τίναν θὰ παίρ' ὁ Χάρον.
Κι' δ Χάρον κ' ἔρται μοναχὸς! Σύντροφος μὲ τὸν Τοῦρκον

ἔσται καὶ τὸ ἀτίμασμαν καὶ ἡ ποιητὴ ἐντάμαν,
γιὰ τὰ κορίτζᾶ, νέοις γυναικῶν, τὰ νέα τὰ νυφάδᾶ...
(στήν 'Αρετή). 'Η πεθερά σ', θὰ ἀπομέν'... νὰ θάφτ' με δὲν σκο-
ῆσὺ τῇ γυνιοῦ μ' τὸ στέφανον, τῇ σπλάγχνου μ' ἡ καρδία, [τοῦμαι
ἔστιν ἀδὰ κὶ πρέπ' νὰ μέντ-ς...ἀδὰ σουμών' ὁ Χάρον...
'Εσέναν ἔχω δὲν θρωπον, καὶ κρυφὸν μονοπάτιν
ἀσ' σὸν οἴαστοεν θ' ἐβγάλω σε, 'ς σὰ κυρουκά σ' θὰ στείλω...
κι' δὲν ἔν γραφτόν... δύνταν γυνοῖς' ὁ Μάραντον, ενδοίκ' σε...

ΑΡΕΤΗ Εύχαριστῷ Ἀφέντη μου!.. πολλὰ παρακαλῶ σε,
 ἀσ' σὸ σπίτι σ' μὴ δέχῃς ἀτέν, τῇ Μάραντε σ' τὴν κάλην...
 "Αν κλώσκουμαι 'ς σὰ κυρουκά μ', ζ' οὐ πόλεμου τὴν ὥραν,
 θὰ λέγ· νε ἐδειλίασεν τῇ Μάραντ' ή γυναίκα...
 ή μάνα μ' θ' ἐντροπιάσκεται, κι' ὁ κύρη μ' θὰ διέχ' με.

ΑΛΕΞΗΣ "Αν ἔν κανὰν ν' ἐντρόπιαζα, θ' ἐντρόπιαζα ἐμέναν !
κι' ὁ κύρης σ' καὶ τῇ μάνα σου, εἰν' γέροι, κ' ἔχ-νε γνώσην.
"Εσύ είσαι ἀνήλικον.. . ν' ἐφτᾶς ἐγώ ντὸ λέγω...
"Ἐγώ είμαι τῇ Μάρσαντε σ' δι κύρ-τ-ς... κ' ἐγώ προστάζω..."

ΑΡΕΤΗ Κ' ἔγώ είμαι τῇ Μάραντε γυναικα...

ΑΛΕΞΗΣ 'Αδά 'ς σὸ σπίτ' ἐνόσφ ζῶ.. γίνεται 'γὰ ντὸ λέγω..
ἀκοῦς ;.. κι' ἀν κὶ πᾶς, μὲ καλόν.. ἔχω καὶ ἄλλον τοόπον.

ΑΡΕΤΗ Ἐσὺ σαι δὲ Ἀφέντης ίμ καὶ τῇ ἀντροῦ μὲν δὲ κύρης.
καὶ ἵνταν κι ἀν λές ἐν δοισμός, κι ἵνταν δοί·γ·ς θεοπάγω,
(άκονύεται εξω σάλπισμα καὶ θόρυβος)
μόνον, νέφινω τοι γονέοις τὸν αντροῦ μὲν, ἀδὰς σὴν ὥραν,
νέφινω, ντεποῖκα τὸν ἐμόν, κι δλους τοὺς συγκαστοίτας,
καὶ νὰ ντροπιάζω τὸ ὄνομαν, τὸν αντροῦ καὶ τῇ κυροῦ μου,
ἀπὸ μὴ διατάγ·ς ἀπό.. λελεύω σε, Ἀφέντα...

ΘΟΔΩΡΑ Κι' ἄλλο πῶς θέλτες νὰ ἐντροπιά-γ-ς τὸν ἄντραν καὶ τὸν κύρη σ'
ἀσοῦ καὶ ἀκοῦς τὸν πεθερό σ', καὶ ἔλυσες τὴν γλῶσσα σ'...
"Αν ἐλεπέ σε ὁ Μάραντον, πῶς φέροκεσαι 'ς σὸν κύρον ἀτ'
γιά, θ' ἔδεχνε σε 'ς σὴ κυροῦ σ', γιὰ τὸ κιφάλ-τ-ς θ' ἐπέρνεν
γιὰ 'ς σὸ σκαμνίν θ' ἐκάθιζεν ἐσέναν νὰ κουρεύῃ..."

ΑΡΕΤΗ 'Εκείνος γιό θ' ἐποίησε με, ἐγὼ μόνον ἔξερω...
 ἐσεῖς γιό θὰ ἑφτάτε με... ἐκείνος ἀν μαθάγη...

ΑΛΕΞΗΣ Κάπως ἐλεκαλάτζεψε... κ' ἐνέσπαλες τὸ σέβας!...
Χωοίς; -ù ἔωστοῦνε σε!! συντέλοντες τοὺς μειζούστες ισ-

Τὰ λόγια σ' εἶνε ἀποεπι.. γιὰ νύφεν!.. Ἐκανέθεν!..

(στήν Θεοδώρα)

Ἐμὲν περιέν· τὸ σὸν καστοροπόδην· καὶ οὖν καὶ ἔχω να κάνω..
θὰ πάγω, καὶ θὰ στείλω σε δύο πιστοὺς ἀνθρώπους ἡμ.,
καὶ ἂν ἣ νύφες σ' Κίλι θάλι· μὲ τὸ καλὸν νὰ πάγη,
μὲ τὸ ἔκεινον τὸ θάλι δέντες ἀτέν....

ΑΡΕΤΗ Είμαι τ' Ἀκρίτα γενέα, τῇ Μάραντε γυναίκα
λείμψανον κοβαλοῦντε με... σκλάβαν κανεὶς κὶ δέν' με...
·ς ἔσας τὸ σέβας ἀν χρωστῶ, ·ς σὸν Μάραντον ἔχ' δόκον...
Μήτε τὸ ἔναν ἔχασα, καὶ τ' ἄλλο κὶ ἀνασπάλλω...
·Ο Μάραντον ἀν κ' εἶπε σε, ἐμέναν ντ' ἐδάταχτεν,
ἄκ-σον ἀτά! ὅς λέγω σε... κ' ὑστερούντες ποιεον...
ΑΛΕΞΗΣ Καὶ ντ' εἶπε σε ὁ Μάραντον;... ντ' εἶπε σε ντὸ κὶ ξέφω ;...

(Μπαίρει ὁ ἀγγελιαφόρος).

ΣΚΗΝΗ 7η

Β'. ΑΓΓΕΛΙΑΦ. Οι Τοῦρκοι καούγ-νε 'ς σὸν καστροπόρο', κ' ἐρχίνεσεν ἡ μάχη ..

(Ο "Αλέξης ἔτοιμάζεται τὰ φύγη. Ή 'Αρετὴ τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ μηδα-
κό του, τὸν παρασύρει σὲ μιὰ γωνιὰ καὶ τοῦ μιλεῖ, γωσίς γ' ἀκούεται).

ΑΛΕΞΗΣ "Ατώρα έγροιξα, δ Θεόν..., νὰ εὐλογίζεις, οἵτια μ'
 (σπήν Θοδώρα) Θοδώρα φίλη της "Αρετήν κ' ευχέθη μὲ την καρδία σ'
 καὶ εύχαριστα τὸν Θεόν, ντὸ ξ-εις ἀγοῖξαν νύφεν
 (τὴν φιλεῖ η Θοδώρα)
 Σλα παιδί μ', Δις δίγω σε τὸ θυσιερνὸν τ' εὐχόπο μ',
 (τὴν φιλεῖ στὸ θρα μάγουλο) ἀτὸ τὸ φίλεμαν τ' ἐσόν,
 (τὴν φιλεῖ στὸ άλλο) ἀτὸ γιὰ τὸ παιδόπο μ'...
 (ἐντο φεύγει, σπήν "Αρετή)

Περιμέστεν... ἂν θὰ στείλω σας κανάν, ποῖσον ντ' ἔξερεις!
·Αφίνω υἱείαν καὶ εὐχήν... δ Θεὸν νὰ φυλάτ τ' σας...

(Φεύγει καὶ χωρὶς τὰ τίχη ἀντίλαμψάνται, τὸν ἀκολουθεῖ ἡ Θεώφα. Τελευταῖς φεύγει καὶ δὲ ὅγχειοφόρος).

ΣΚΗΝΗ 8η

ΑΡΕΤΗ "Αοιλοὶ 'ς σὸν κάστρεν π̄ ἄπομέν', χωρὶς τὰ παλληκάρα τ' οὐτὸν φύλακας ἀνήμπορους χάταλα, γεροντάδες,
(γονατίζει ἐμπρός 'σ τὴν εἰκόνα).
Θεέ μ', καὶ "Αγια Δέσποινα, καὶ Δώδεκα" Αποστόλοι

καὶ σεῖς δὲ "Ἄγιε Κωνσταντῖνε καὶ Ἡ Ἁγία Ἐλένη,
προφτάστεν καὶ κρατέστε" ἐσεῖν ἀπάτετον τὸν κάστρον.
Ροῦξτεν φωτίαν καὶ ἄψιμον καὶ σίδερον λυμένον,
νὰ καίγουνταν οἱ ἀπιστοί, πεπόνισαντε τὸν κάστρον...
Βῆντεν τὸ μισοφέγγαρον... Χριστὲ καὶ Παναγία.

*Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸν μπαίρουν 2-3 γυναικες, μᾶλλον ἡλικιωμένες, οἵτινες
μόλις ὅμως τὴν βλέπουν γορατισμένη, γορατίζουν κοντά της καὶ διεῖνες
καὶ λέγουν μαζύ της, τὰ παρακάτω λόγια.*

Θεέ μ' λυπέθε τὰ πλάσματα Σ', Θεέ μ' σῶσον τὸν κάστρον...

Σ Κ Η Ν Η 9η

(«ηκώνεται τίς βλέπει μὲ συμπόνοια»)

ΑΡΕΤΗ "Αλλ', πολεμοῦν, καὶ ἄλλ' κλάφκουνταν, καὶ ἄλλ' ἄγ-ς παρακαλοῦντε
καὶ οὕτ' ἔχν' ἀπές 'ς σὴν ψήν ἀτούν, καὶ φόβον καὶ ἐλπίδαν..."

ΦΩΤΕΙΝΗ "Η ἐλπίδα ἐμίκραινεν... καὶ ἐτράνυνεν δὲ φόβον...
καὶ ἐρθαμε 'ς σὴν ἀφέντος μας, τὴν κυρὰ-Θεοδώραν
νὰ λέγ' μας, ντὸ θὰ γίνονταις, νὰ λέγ' μας, ντὸ ν' ἐφτάμε..."

ΑΡΕΤΗ "Η ἀφέντος ή μάνα μου, ἔζεβεν μὲ τὸν ἀφέντη μ'
ἐκεῖνος μὲ τὰ ἀδοματα, καὶ ἐκείνε μὲ τὸ κλάμαν

ΦΩΤΕΙΝΗ Καὶ μᾶς ἀτώρα τοὶ θ' ὅριζ' καὶ τοὶ θὰ δᾶσμενεύ μας;
ποῖος θὰ ἔχ' τὸ διάταγμαν, ἀδὰ 'ς σὴν μαύρην ὥραν;

ΑΡΕΤΗ "Αφέντος μ' ζωτες νὰ γυρίζεις.

ΦΩΤΕΙΝΗ Κι' ἀν κι γυρίζεις ἀτότε;

ΑΡΕΤΗ Τ' δσπίτε' ἐφέκεν ἀνοιχτόν, καὶ οἰκοκυρὰν ἐμέναν,
καὶ ἀφέντη μ' ἐδάταχτε με, μένεμαν νὰ περιμένω

ΦΩΤΕΙΝΗ Καὶ ντὸ ν' ἐφτάς τὸ μένεμαν... ὅνταν δᾶβαίν' ή ὥρα;
καὶ ἀδὰ κανίναν καὶ ἔχομε, νὰ λέγη μας ντὸ ν' ἐφτάμε;
"Εμεῖς γραιάδες, καὶ ἀποροι, καὶ ἐσὺ μικρὸν νυφόπον..."

ΑΡΕΤΗ Γειτόντσα, μὴ κακοκαρδί-γ-ς, γειτόντσα μὴ φοᾶσαι...

"Ονταν ἔρται τὸ μένεμαν, ντὸ λέ-ει" δλᾶ θὰ γίνταν,
ἄν εἰμι μικρέσσα νειόνυμφη, τὸν Μάραντον ἔχ' ἄντραν,
καὶ ἄν καὶ ἔμι γιὰ νὰ δᾶτάχκουμαι, ἀτὸς ἐμὲν καὶ ἐπέρνεν...
τ' 'Ακρίτα εἶμαι γενεά, καὶ ξέρω γὰ δοίζω..."

("Ἐξεις αιγά-σιγά δυναμώνει μία βοή ποὺ ἀκουγόντας μακρού μὲ κλάματα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, καθὼς καὶ η Θύελλα δίχως ὅμως βροχή).
(Μπαίνει δὲ Παῦλος μὲ ματωμένο λίγο τὸ πρόσωπο).

Σ ΚΗΝΗ 10η

(*Ο Παῦλος γοναῖς μιχροστά στήγ "Αρετή υρατῶντας μὲ τὸ ποναδικόν του χέρι τῷ κονιάρῳ.*

ΠΑΥΛΟΣ 'Αφέντος, κυρὰ 'Αρετή, δοῦλος ἵσ' προσκυνῶ σε...
 'Ο κύρος 'Αλέξης διατάζει, νῦν ἐφτῆς ἀμον ντὸ ξέρεις.
 (*Σηκώνεται).*

ΑΡΕΤΗ "Άλλο τηδὲν καὶ ἐπρόσταξεν, άλλο τηδὲν καὶ ἐμέντσεν ;...

ΠΑΥΛΟΣ "Σὲ ἐσέν, μόνον νὰ λέγω σε, ν' ἐφτῆς ἀμον ντ' ξέρεις,
 'ς ἄλλ-τς οὐλ-τ-ς, ἔφερα πρόσταγμαν, ἐσέναν νὰ ἀκοῦγνε
 πρωταρχηγὸν νὰ ἔχ-νε σε 'ς σὴ Μάραντε τὸν τόπον.
 Ήνταν προστάγς, ν' ἐφτάγν' ἀτο, κι' ὅπου πᾶς ν' ἀκ-λουθοῦντε
 Καὶ ἐμέναν τὸν χιλάκλεον, ὥρ-τ-σεν νὰ μὴ γυρίζω
 'ς σὴν μάχην καὶ νὰ γίνουμαι, τ' ἐσὸν δὲ πραστάτες.
 Καὶ ὅσοι γυναίκες πολέμαναν, καὶ ζωντανοὶ ἐπέμναν,
 εἰπεν, καὶ ἐγύρτσαν μὲ τὸ ἐμέν... 'ς σὸ σπίτια θὰ περιένε
 ἐσὺ ντὸ θὰ διατάχεσαι, ἐσὺ ντὸ θὰ προστάξεις...

ΑΡΕΤΗ (*τὸν παίρνει ίδιαιτέρως).*
 Τὸ μένεμαν ντὸ ἔφερες, τῇ θανατὴ μυρίζει
 τὸ καστρόδν ἀν θὰ πέρνεται, ἔγω ξαϊ καὶ ἐρωτῶ σε...
 Πέ με...ῶς πότε νὰ κρατῇ; ὡρας; γιὰ καὶ τὴν νύχταν;

ΠΑΥΛΟΣ Κάθαν λεπτὸν καὶ θάνατος! κάθαν στιγμὴν καὶ τάφος!
 καὶ 'ς σοὶ ἔχθροὺς καὶ σὲ ἐμετέρ-τς! "Αχ! τ' ἐμετέρ δλίγ' εἰν'...
 τὸ Καστροπόρος' ψυχομαχεῖ, βζύεται μὲ τὴν νύχταν...

ΑΡΕΤΗ (*στέρες γυναικες*). Κοδέσπενες, τὸ μένεμαν ντὸ εἴπα, ἔρθεν μαῦρον..
 ἔρθεν κι' άλλο ἀγλήγωρα, ἀπ' ὅσον ἐπερμένα.

ΦΩΤΕΙΝΗ 'Ο Θεὸν ν' εὐσπλαχνίσκεται οὖλ-τ-ς, καὶ ή Παναγία!
 καὶ νὰ φωτίζ-νε καὶ ἐσέν, ποὺ ἔχ-εις τὴν ἀοχηγίαν...

ΑΡΕΤΗ 'Αμήν! κι' ἀτώρα γλήγωρα, τρέξτεν 'ς σὴν γειτονίαν,
 ἐπάρτεν τοὺς νοικοκυρὸς καὶ φέρτεν τοὺς κυράδες,
 καὶ ἔλατεν καὶ θὰ λέγω σας, δλᾶ ντὸ πρέπ' ν' ἐφτάμε
 ἀμείτεν καὶ μὴ ἀργεύετεν...η ὡρα καὶ περιέν' μας...

(*φεύγουν οἱ γυναικες... βατερα ἀπὸ μηράν σιωπήν, καὶ τὴν δηολαρ ἦ.*
 'Αρετή πηγαδούσκεται σκεπτική).

Σ ΚΗΝΗ 11η

ΑΡΕΤΗ Χρυσὲ ἀφέντα μ' ἄχαρε, ἀφέντ' ἀντρειωμένε...
 ἔστειλές με τὸ μένεμαν, ἀ σὴ ταφὶ σ' τὸ χεῦλος

καὶ τὸ ταφί σ' ἐν ἀσκαρτον, κ' ἐσέναν τοὶ θὰ θάφτ' σε;
 ἡ κύριος ἀφέντος μ' κ' ἐπορεῖ..., κ' ἔγω ἀδὰ 'χω ἔργον!..
 /σιγή/. "Ἄς πάγω πέρω τ' ἀνοιγάδ' τῇ λυτρωμοῦ, τῇ πόρτας,
 καὶ δῆλα τὰ χρυσαφικὰ ντ' ἔδωκε με ἡ μάνα μ'.
 Ἐν ζοῦμε κι' ὁσπιτιάγονυμες... πολλοὺς θὰ εὑκολύνε...
 /μιταίρεις σ' τὸ δωμάτιον της/.

Σ ΚΗΝΗ 12η

ΙΛΑΥΛΟΣ Τραγούταφυλλένεν πρόσωπον, καὶ σίδερον καρδίαν
 τὸ ἔνοικο σ' χρυσοπαλεύ"... καὶ ἐναν δᾶκρεν κ' ἔξες!..
 Τῇ Μάραντε τὰ ἀφομάτα ἀξια χέρια ἔργα δέπεραν!..
 (κυττάζει ἀπὸ τὴν πλευτικήν, ἐνῷ τὸ σκοτάδι γίνεται πιὸ ἀντιληπτό).
 "Ο οὐρανὸν ἐλείβωσεν, κ' ἡ νύχτα ἐξαπλῶθεν...
 καὶ ἡ σκοτεία ἀναπάζ" ἐκεῖν-τ-ς, ποὺ πολεμοῦνε...
 Τὸ στράτευμαν, καὶ τ' ἄλογα κι' δῆλα γίνταν ισκιάδες...
 Κανίνας κὶ λαΐσκεται... κανεὶς κὶ λαταρίζει...
 καὶ μὲ τ' ὧτιν ἀπάν τ' σήν γῆν, περιμένεν ἵνας τὸν ἄλλον...

Σ ΚΗΝΗ 13η

(Παθαμερίζει γιὰ τὰ μποῦρ 2-3 γυναικες τρομαγμένες ποὺ γονατίζουν
 μπρός απὸ εἰκόνισμα σὲ προσευχή).

Σ ΚΗΝΗ 14η

(Μπαίνει η 'Αρστή μὲ παραλλαγμένη τὴν φορσοτική καὶ πρὸ παντὸς τὴν
 γλενισιὰ ἐπὶ τὸ ἀνδρεικότερο).

ΑΡΕΤΗ (κυττάζει γιὰ μερικὲς στιγμὲς τές γυναικες ποὺ προσεύχονται).
 "Ακοῦστεν (σηκώνονται δῆλες καὶ τὴν ἀκοῦν).
 Ἐνταῦν λέγω σας, κ' ἔνταῦν παρακαλῶ σας,
 ἀδὰ 'ς σὴ μαυροχαμονῆς τὸ ἄχαρον τὴν ὥραν
 ἐν' πρόσταγμαν τῇ Μάραντε, ἐν' δᾶταγμαν τ' 'Αλέξη....

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ 'Ο Μάραντον ἐν 'ς σὰ μακρά!.. 'Αφέντης δ 'Αλέξης
 γιατὶ κ' ἔρ-ται δᾶτάχκεται κείνος ἀγοϊκον ὥραν...
 χωρίς ἀγουρον ἀρχηγόν...

ΑΡΕΤΗ "Ακ-σον ἐσὺ γειτόντσα !
 "Αγουρον ἦν θέλ-τ-ς ἀρχηγόν, κατέβα ἀφκά 'ς σὸν οάστρον
 ἐκεῖ θ' εύφικ-ς πολλοὺς νεκρούς καὶ ζωντανούς δῆλγους
 οἱ ζωντανοὶ π' ἐπέμνανε, θ' ἐφτά-γ-νε σε κομμάται
 δνταν μαθάν, ντὸ παρακούγς 'ς σὴν δᾶταγήν ντὸ δίγω !
 "Αν ἀρχηγόν κὶ δέχνες με, 'ς σὸ σπίτι α', ἀμε κάθκα

κι' δύταν ἔμπαιν' 'Αγαρηνοί... ἐφτῆς ἔκειν-τ-ς ἀφέντες.

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ "Εγώ δύσεναν κι' ἔρωτῶ..."

ΑΡΕΤΗ

"Ε!... μάρσα!... "Εκαγέθεν!..."

Παῦλε ἔβγάλ' τεν ἀ σὸ σπίτ... μ' ἐλέπ-ν ἀτὲν τ' ὅμματῷ μ'!
(δι Παῦλος ἐκτελεῖ τὴν διαιταγὴν θορυβοῦν αἱ γυναῖκες).

ΑΡΕΤΗ

(ἀγρια). "Ακοῦστεν, ἵντσαν ἀσ' ἔσας, ἔχ' τ' ἀτοινὲς τὴν γνώμην
ἄς ἀκλουθᾶ τεν... ἵντσαν στέκ' θὰ ἔρ. ται μὲ τ' ἔμέναν!...
μὲ τ' ἔμὲν π' ἔχω, τ' ἀνοιγάρ' Κ' ἔξερω ποῦν' ἡ πόρτα...
Κ'. ἔξερω ποῦν' τὸ μονολάτ' τῇ γλυτωμοῦ ἡ στράτα..."

ΦΩΤΕΙΝΗ

Τ' ἀντροῦδες ἔμοῦν δέκαμε 'ς σὴ Μάρσαντε τὰ χέρᾳ,
τὰ χάταλα μουν πολεμοῦν με τὸν κύρ-τ-ς τὸν 'Αλέξην,
ἔκειν' 'ς ἔκειν-τ-. ὑπάκοοι, κ' ἔμεῖς ἔσεν θ' ἀκοῦμε..."

ΟΛΑΙ

(Χερικό "Οπου μ' ἀν πᾶς ὅπου κι' ἀν στέκ'ς,
ἔσεναν θ' ἀκλουθοῦμε.

ΑΡΕΤΗ

Οἱ ἄντρες ἔμοῦν, οἱ γονέοι, κι' ὅλᾳ τὰ παλληκάρᾳ,
ἄλλ' γιὰ τὸ κάστρον πολεμοῦν, ἄλλ' γιὰ τὴν Τραπεζούνταν
ποίος, καὶ πότε, θὰ νικᾶ, ἵνας Θεὸς ἔξερει...
ἔκεινο ντὸ ἔξερομε, τὸ κάστρον κινδυνεύει...
κ' ἔμεῖς... ἀφέντες μένεσεν κι πρέπ' νὰ πολεμοῦμε!...
Τ' ὁσπίτᾳ μουν θ' ἀφίνομε, τὸ κάστρον θ' εὐκαιροῦται.

ΟΛΕΙ

'Αοιλοὶ ἔμᾶς... νὰ βάι ἔμᾶς... θ' ἀφίνομε τὸν κάστρον...
θ' ἀφίνωμε τ' ὁσπίτᾳ μουν, καὶ ὅλᾳ τὰ καλά μουν.

(Μπαίνουν 2 παρὰ παιδιά ὀπλισμένα).

Σ Κ Η Ν Η : 15η

ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ

Τὰ παιδία, ἐπρόσταξεν ἀφέντης δι 'Αλέξης,
π' ἐφύλαγαν 'ς σὸ καστρόπόρτ', 'ς σ' ὁσπίτᾳ νὰ γυρίζ-νε-
καὶ τ' 'Αρετῆς τὸ πρόσταγμαν καὶ τὴν βουλὴν ν' ἐφτάγ-νε
ἔμᾶς τοὶ δύς, νὰ φέρωμε τὸ μένεμαν, δᾶτάχτεν...

ΑΡΕΤΗ

"Άλλο τηδὲν Κ' ἔμέντσε με..."

ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ

Υἱας καὶ χαιρετίας
κι' ἄλλο μένεμαν μὴ περιμέντς... καὶ ἀρχεψον τὸ ἔργο σ';
ἀτώρα π' ἐσκοτείνεψεν... κι' ἡ νύχτα βοηθᾶ σε,
κι' ἀτὸς ἀκόμαν πολεμᾶ καὶ νὰ δᾶβαίν' κι ἀφίν' ἀτς
"Έκεινος, ἀτά, εἴπε μας· καὶ ἡ χυρὰ Θοδώρα
ἐφίλεσε μας δλουνούς... κ' ἔσεν στείλ' τὴν εὐχήν ἀτς..."

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ (κλαίγοντας) Κυρά·Θοδώρ' ἀρχόντισσα, μαυράχαρε γυναικα
τὸν οἰκούμην σ' παραστέκες 'ς σή γάρου τὸ ἄλων...

- ΑΡΕΤΗ Καιρὸς κ' ἐν γιὰ τὰ κλάματα, καιρὸς γιὰ μοιρολόγα
 "Ακοῦστεν ντὸ θὰ λέγω σας, κ' ἵνταν θὰ λέγω ποῖστεν
 κι' οἱ ἄλλοι ποὺ λείπ-νε ἀπ' ἀδά, ἀμον ἔσταις ν' ἐφτά-γ-νε
 Νικημέν' κὶ λογιάσκουμες, κὶ ἂν χάνωμε τὸ κάστρον...
 "Ο πόλεμον ἐν 'ς σήν ἀρχήν, κανεὶς κὶ ξέρει τὸ τέλος...
 Θέλω οὐλ' ν' ἀναλλάξετεν. Φορέστεν τὰ καλά σουν
 καὶ οὐλᾶ τὰ χρυσαφικά νὰ πέρετεν ἐντάμαν.
 Κάθαν ἔναν φαμίλιαν, τ' ὁσπιτὶ τὴν εἰκόναν,
 καὶ κάθε Ἰνας ἀσ' ἔσταις, ἀπ' ἔναν βούραν χῶμαν
 ἀσ' ὁσπιτὶ ἀτ' τὴν αὐλήν, ἀς γονατίζεις κι' ἀς παίρη
 κι' ἀς κρύψῃς ἀτὸς 'ς σὸν κόλφεν ἀτ ἀμον «τίμιον ξύλον».
 "Οσ' ἄρματα, ἐπέμνανε 'ς σ' ὁσπιτᾶ κρεμασμένα,
 ἐκεῖνα πα ἀς παίρον' ἀτά, ὅσ' ἀξέστη χέρας ἐπέμναν,
 κάποτε θὰ χρειάσκουνταν... κανεὶς κὶ ξέρει. τὸ πότε...
 "Οσα φαγώσιμα ἐμπορεῖ, καθένας ἀς φορτοῦται.
 Καὶ Ἰμποιος ἐν' ἔτοιμος, μ' οὐλᾶ ἀτὰ ντὸ εἶπα,
 ἀς σύρ' κ' ἐβγαίν' 'ς σὸν καστροπόδη', σ' ὀλεν 'ς σ' ἀπὰν τὴν ἄκραν
 κι' οὐλ' ἐμὲν θὰ περιμένετεν, δοίσ' 'ς σὸν ἐκκλησόπον'...
 (δ Παῦλος ἀνοίγει διάπλατη τῷ πόρῳ καὶ ἀρχίζει ἡ ἔξοδος).

- ΑΡΕΤΗ "Ατώρα ἀμεῖτεν... κι' δ Θεὸν ὅλα δεξιὰ νὰ φέρῃ...
 (ἐνῷ φεύγονταν σιρά·σιγά ἡ "Αρετῆ κάρει νεῦμα στὸν Παῦλον νὰ πλησιάσῃ.
 "Ἐκεῖνος στένεται σὲ προσοχή κ' ὀκείη τοῦ μιλεῖ, δίχως ν' ἀκούγεται.
 Σάν μένουν μόνοι...")

Σ ΚΗ ΝΗ 16η

- ΑΡΕΤΗ "Απ' ἔναν-ἔναν θὰ γυρί-γ-ς ἐσὺ ὅλα τ' ὁσπιτᾶ,
 καὶ θὰ τερπῆς ἀν γίντανε ὅλα, ἀμον ντὸ εἶπα.
 Κι' ὅνταν ἐλέπτες πὼς ἀσ' ἀρθώπ-ς, τ' ὁσπιτᾶ ἐρημώθων
 θὰ κλώσκεσαι, θ' ἀφ-ς τὸ δαυλίν, καὶ σ' οὐλᾶ τ' ἀχερόνα
 θὰ βάλ-τ-ς φωτίαν κι' ἀψιμον

- ΠΑΥΛΟΣ "Αγ θέλ-τ-ς ν' ἀκοῦς τὴν γνώμη μ'
 φωτίαν ἀς μὴ βάλωμε, ἀνθρώπ' ἐμοῦν θὰ φαίν-ταν
 θὰ φαίν-ταν τὰ περάσματα, κι' 'Αγαρηνοὶ θ' ἐμπαῖνε.

- ΑΡΕΤΗ Παῦλο, τὰ φωτίας ντὸ θ' ἀφ-τ-ς, θὰ ἐν' ἡ σωτηρία
 τ' ἐκεινῶν ποὺ χαροπαλεῦν ἀφκά 'ς σὸν κατοστροπόρτι.
 'Εσύ 'ς σ' ὁσπιτᾶ θὰ γυρί-γ-ς, κ' ἐγὼ σ' ἐκείν-τς θὰ πάγω

- ΠΑΥΛΟΣ** 'Αφέντη μ' ἐμέν, κ' εἶπε με, νὰ λέγω σε ἀγοῖκον...
- ΑΡΕΤΗ** 'Εκεῖνος ἔναν εἶπε σε, ν' ἐφτάγω ντὸ δέξιόν,
κ' ἔγώ ἀτὸ ἐνούντσα το, ἐκεῖνον νὰ γλυτώνω...
κι' οὐλτς μὲ τ' ἀτὸν ποὺ πολεμοῦν καὶ τῇ ἀντοῦ μ' τὴν μάναν...
- ΠΑΥΛΟΣ** Μὲ τὴν φωτίαν ντὸ θὰ φέγγ' ἀτοίν πᾶς θὰ γλυτῶνε;
'ς σοὶ Τούρκ-ς ἀσοῦ θὰ φαίνταινε, κ' ἐκεῖν' εἰν' μυριάδες;
- ΑΡΕΤΗ** 'Εσὺ δονταν θὰ τριγυρί-γ-ς καὶ θ' εὐκαιρών-τ-ς τ' δσπίτα
ἔγὼ κρυμέντσα κι' ἀφαντος 'ς σὸ μαῦρον τὴν σκοτίαν,
θὰ λαγγεύω 'ς σὸ κατορόδοτ' θὰ πάγω 'ς σὸν ἀφέντη μ'
θὰ λέγ' ἀτὸν τ' ἀνθρώπ-ς ποὺ ἔχ' νὰ σύρ' δπίσ' 'ς σὸ σπίτα,
ή νύχτα ἐν κατάμαυρον, κανεὶς κι θὰ ἐλέπ-ν' ἀτς,
κι' ἀ σοῦ ἀπιδᾶβαινομε θ' ἀφτομε τὰ φωτίας...
κι' ἀντὶ νὰ φεύωμ' οἱ ίμσοί, φεύομε οὐλ' ἐντάμαν...
- ΠΑΥΛΟΣ** Στείλον ἐμὲν τὰ σχέδια σ' νὰ φέρω 'ς σὸν Ἀλέξην
ἀγοὺρ δουλεία ἐν ἀτό.
- ΑΡΕΤΗ** Σ' ἀντοῦ μ' 'ς σὸν τόπον στέκω
κ' ἔνταν θ' ἐποῖνεν ἀντρας ίμ... ἐκεῖνο θὰ ἐφτάγω !
- ΠΑΥΛΟΣ** 'Η Παναγία νὰ φωτίζ' κ' ἔσεν καὶ τὸν ἀφέντη μ'
'Έγὼ ἀς πάγω... ντ' εἶπες με, μὲ τὴν σειρὰν θ' ἐφτάγω.
- ΑΡΕΤΗ** Τὸ πρόσωπο μ' ὅσπου κ' ἐλέπ-ς, κι θὰ βάλ-τς τὰ φωτίας...
- ΠΑΥΛΟΣ** 'Ασοῦ σωρεύω ὄλουνούς, δπίσ' 'ς σὸ ἐκκλησόπον,
θὰ ἔρχουμαι περιμένω σε, ἀδὰ ἀπὰν 'ς σὴν πόρταν.
- ΑΡΕΤΗ** Τὰ μαντρία μουν ἀνοιξον καὶ δίωξον τ' ἀρνία,
καὶ δίωξον τὰ ποδατα, μὲ τ' ἀλλωνῶν 'ς σὸν κάστοδν...
- ΠΑΥΛΟΣ** "Ολαὶ θὰ γίνταιν... κι" δ Θεὸν ἀντάμωσην νὰ δεῖ μας...
(ψεύγει δ Παῦλος).

Σ Κ Η Ν Η 17η

'Αρετή μάνη.

"Εξω ἀκούγεται ἀκαθόδιστος θόρυβος, γίνεται ἀντιληπτὸν τὸ φύσημα τοῦ
ἀνέμου, φθάνει δὲ ἡγετὸς τῶν κουδουνιῶν ἀπ' τὰ κοπάδια, καὶ ὁ χλοιός τῆς
μάρμης... "Η 'Αρετή στέκεται μερικὲς στιγμὲς ἀκίνητη καὶ σκεπτική· μπαλ-
νει ἔπειτα σὲ δωμάτιό της, καὶ γυρίζει μὲ ἕτα μαῦρο μαγδύκα στοὺς
ἄλμους. Παίρνει μὲ ζωηράς καὶ ἀποφασιστικὰς κινήσεις τὸ κοντάρι σὲ
χέρι, σταυροκοπεῖται μιὰ στιγμὴ μπρὸς 'σ τὴν εἰκόνα καὶ βγαίνει βιαστική,
ἐνῷ μὲ τὸ ἄνοιγμα τῆς πόρτας ἀκούγεται ή μαρία νῆς θύσιλλας.

Τ Ε Λ Ο Σ

τῆς δευτέρας πράξεως

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Σ τις βουνοκορφές τοῦ ὁδοπεδίου τῆς Κράματης. Σ τὴν θέση δὲν
οήμασα τὰ Λειψαδία. Μιὰ μεγάλη καλύβη (πρόσοψη καὶ εἰσόδος). Εἰς τὸ
βάθος συγκλίνουν δύο βουνά, ἀφίγονται, ἐνα μονοπάτι.

Σ ΚΗΝΗ 1η

Ἀκούεται πίσω στές πλαγιές φλογέρα καὶ καυδουνάκια κοπαδιῶν. Φώς
ήμερας ἡλιόλευστης.

ΜΑΡΙΑ

Οἱ νέοι ν' ἀργεῦνε 'ς σὸν χορόν, ν' ἀργεῦν 'ς σὰ πανηγύρᾳ
πολλὰ κανεῖς κ' ἔλεπει ἀτό... τ' ἀγοῖκα γιὰ τοὶ νέοι·γ·ς εἰν'
ἄμαν τ' ἔμδον δὲ οἰκοκύρ·τ·ς, κ' ἐντρέπετ' ἀ σὰ χορόνα τ',
κὶ τερεῖ ντὸ ἐγέρασεν, κ' ἔσποιναν τὰ μαλλία τ',
καὶ τὸν χορὸν δπίστ' κὶ ἀφίν, καὶ τρέχ' 'ς σὰ πανηγύρᾳ;

(Φυίνεται τὰ κατεβαίνη ἀπ' τὸ θυματικὸ Παῦλος, ἀσπρομάλλης πλέον καὶ
γερασμένος).

Σ ΚΗΝΗ 2α

ΜΑΡΙΑ

Ἐχκέρται, δόξα τὸν Θεόν, τ' ὁσπί·τ·ν ἀτ ἐθυμέθεν
κι' ἄλλ' ἐμπροστὰ ἀσ' ἀλλουνούς, δὲ ἀκλερον ἐκλῶστεν
(σταύρωνει τὰ χέρια τῆς καὶ τὸν κυττάζει δπίσις ζυγώνται).

ΠΑΥΛΟΣ

Ντό τερεῖς με... κ' ἐγνώρωτσες με... γιά μ' ἐρωθύμεσές με...

ΜΑΡΙΑ

Κι' ἀμ' ντό... Τὴν κάρδα μ' ἔκαψεν, τ' ἐσὸν ἀρωθυμία...
Τερῶ σε, καὶ θαμάσκουμαι! τὴν ἐντροπήν π' ἔφέκες;
καὶ μὲ τοὶ νέοι·γ·ς ταράγεσαι καὶ τρέ·γ·ς 'ς σὰ πανηγύρᾳ ...

ΠΑΥΛΟΣ

Γυναίκα κ' είσαι;... Νοῦν κοντὸν καὶ μακρέα μαλλία...
ἡ γλῶσσα σουν πεντάπηχυν, κι' δὲ νοῦς ἴμαδὸν κοκκόπον...

- ΜΑΡΙΑ** Καὶ γιὰ τὸ ἀτὸνή ἀφέντος μουν, ή Ἀρετὴ δᾶτά·ει σας.
- ΠΑΥΛΟΣ** Ὡς Ἀρετὴ ἔν "Ἀρετῇ... Γυναίκα, ντό λέσ νοῦντσον! τὴν Παναγίαν θὰ ταρά·εις, μὲ τοῖ γαναίκς;... Ἑ λάλα!..."
- ΜΑΡΙΑ** "Εστά... εστά καὶ μὴ κουΐ·γ·ς! γιά μ' θέλ·τ·ς νὰ ἀνασπάλω μοναχέσαν ντ' ἐφέκες με, σ' ἔξεργον τὴν ἡμέραν, διπλᾶ νὰ πολατίκουμαι... μὲ τὸ ἔργατα σ' ντ' ἐφέκες;..."
- ΠΑΥΛΟΣ** Γυναίκα! ντὸ νὰ λέγω σε... ντὸ νὰ διμολογῶ σε ἔγέρασες, καὶ ἡ γνώση σου, μωρεσάκιὸν ἐπέμνεν... χιλᾶκλεος, μηαγέο Κι ἔρ·τς, ντὸ ἐν ἀγοῦτ' ἡ μέρα, κι' οὐλ' πᾶμε λειτουργίουμες, καὶ στήνομε χορόντας; Ὡς Ἀρετὴ κι' ὁ Μάραντον, "ς σὸ σημερονὸν τὴν μέραν ἐβάλανε τὰ στέφανα "ς σὸ παλαιὸν τὸν κάστρον. Τοία ἡμέρες ἡ χαρά, τοία νύχτας ὁ γάμον... ἡ νύχτα καὶ ἐτελείωσεν, κι' ὁ γάμον καὶ ἐπεκρέθεν. κι' ὁ Μάραντον ἐστράτευσεν... κι' ὁ Μάραντον ἐχάθεν... Δέκα χρόνα ἐδέβανε, κι' ὁ Μάραντον καὶ ἐφάνθεν! ἄλλ' θ' ἐποῖναν μνημόσυνα, καὶ θ' ἐψενανε κόλβα, καὶ ἡ Ἀρετὴ ἐφτάει χορούς, καὶ στρώνε χαρᾶς τραπέζα, καὶ βάλλε τὸ ἀνθρώπες νὰ τραγωδοῦν καὶ νὰ διπλοχορεῦνε τοὺς ξέντες μπροστὰ "σ τὴν ἔγκλησιάν, ἐμῆς ἔμπροστα "ς σὸ σπίτιν ἀτς. Τερεῖ κλεμέντσα τὸν χορόν, ἀκούει τὰ τραγωδίας, κι' ἀναστορεῖ τὸν Μάραντον... τὸν γάμον ἀτς θυμάται (σιγή). "Ομπου κι' ἀν ἐν θὰ ἐρχουνταν, καὶ τὸν χορὸν θὰ στένε ἐσὺ ἀν θέλ·τ·ς ξάν θλαξον... ἐγὼ ξάν θὰ χρεύω..."

(φαίνεται νὰ καταβαίη ἀπὸ τὸ δινήθετο ὑγιωμα ἦνας φωχικὰ νινμένος ἀγδρας κάποιον 40 χρονῶν).

- ΠΑΥΛΟΣ** Ποῖος νὰ ἐν ποῦ κατηβαίνει;
- (παρουσιάζεται ὁ ξέρος).

ΣΚΗΝΗ 3η

- ΣΕΝΟΣ** (Χαιρετά μὲ βαθεῖαν ὑπόκλισιν). "Ἀφέντη καλημέρα. καλημέρα ἀφέντισσα, κι' ὁ Χριστὸν νὰ φυλάτ' σας.
- ΠΑΥΛΟΣ** "Αμήν, καὶ παρομοίως σου. Καλή σου μέρα ξένε καλός, καὶ καλῶς ὕρισες... κάθικα.
- ΣΕΝΟΣ** (κάθεται κουρασμένος). Εὐχαριστῶ σας. Πολλὰ καιόδον ἐν πορπατῶ καὶ "ς σὸ σκαμνὸν Καὶ ἐκάτσα ἀνθρωπον καὶ ἐκαλάτζεψα, κι' ἀνθρώπος λαλίαν καὶ ἐκσα.

ΠΑΥΛΟΣ Ζεστὸν φαγὶν κὶ ὁ ἔφαγες (*στὴρ Μαρία*) Μαρία ψωμὶν φέρεν...
(*"H Magia μιαίρει στὸ επίνιον.*

ΣΚΗΝΗ 4η

ΞΕΝΟΣ "Εγγει δίκαιον... 'ς σὸν πόλεμον, ἐκεῖνος ποὺ σκοτοῦται γλυκῶν' ἀσ' οὐλᾶ... 'Αοιλοὶ ποὺ ζῆ... 'Αοιλοὶ ὅπου σκλαβοῦται. (ἐπιστρέψει ἡ Μαρία καὶ τοῦ προσφίσει ἐτα πιάτο φαγὶ καὶ ἵτα κομμάτι φουα).

ΜΑΡΙΑ 'Ατώρα φά... τὰ βάσανα σ' ὑστερα ἰστορί-γες μας ὄνταν θὰ ἔστι' ή κυρά μ' ή 'Αρετή, ή 'Αφέντρα...

ΞΕΝΟΣ (ἐνῷ τρώγει) "Ονταν ἔρχουμ" 'ς σὸ πέραν κι' ἀν, είδα κόσμον νὰ ἀδὰ μερέμαν... κ' ἔξερα" Ελλενοι είνε γιὰ Τούρκοι... [ἔργα]
ΠΑΥΛΟΣ Εἰν' τ' ἐμετέρ... ἀδὰ ἔρχουνταν, κι' ὅπου κι' ἀν εἰν' ἔφτανε ἀδὰ Τούρκος κ' ἐπάτεσεν, καὶ Τούρκος κὶ δᾶβαίνει... κι' ἀν ἔστι, δπίσ' κι γυρίζει θὰ τρώει ἀτὸν τὸ χῶμαν.

ΞΕΝΟΣ Καὶ τίναν ἔχετ' ἀρχονταν Τούρκον ποῦ κὶ φογάται :...

ΠΑΥΛΟΣ Δέκα χρόνια περιμένομε τὸν ἀρχονταν τὸν πρῶτον...
'Η γυναικα τ', ή 'Αρετή, ἐστάθεν 'ς σὸ ποδάρ-ν ἀτ'.

'Αστ σὸ μαχαίρ' ἔγλυτωσεν τῇ Τούρκου, δλτ-ς τ' ἀνθιφώπ-ς ὀτε κ' ἔφερεν κ' ἔθεμέλιωσεν ἀδὰ νέον πατοίδαν, κι' ἀδὰ περιμὲν τὸν ἄντραν ἀτς, τὸν Μάραντον.

Π' ἐπῆγεν;

ΠΑΥΛΟΣ "Επῆγεν κ' ἐπολέμεσεν τοὺς Τούρκος 'ς σὴν Τραπεζούνταν!
'Η Τραπεζούντα τούρκεψεν 'κείνος δπίσ' κ' ἐκλῶστεν μῆτε κανίνας σύντροφος... μῆτε μένεμαν ἔρθεν ἀν ἐσκοτῶθεν, γιὰ ἀν ζῆ, γι' ἀν ἐπιάστεν σκλαβοῖς...
(*"Ἐρχεται η Αρετή, μεγαλόποστη, ντυμένη σεμιά καὶ πλούσια· τὴν ἀκολουθίαν δύο δπλοφόρους. Μόλις ηγήνεται, βλέπουν σηκώσονται, δύοι.*

ΣΚΗΝΗ 5η

(*"Ο Ξένος χαιρεῖται μὲν βαθειὰ ὑπόκλησι καὶ δὲν σηκάνει τὸ ισχάλι δι-δορ δὲν τοῦ μιλάει ή 'Αρετή, ή Μαρία φέρει ἐτα πολυτελέστερο κάθισμα εἶδος πολυθρόνας ἀρχαίκης.*)

ΑΡΕΤΗ (κάθεται) Ξένε μ' καλωσορίζω σε ..

ΞΕΝΟΣ *Αφέντρᾳ προσκυνῶ σε

ΑΡΕΤΗ Κάθικα ἀν θέλ-τ-ς ἀνάπαγμαν καὶ εἴσαι νεγκασμένος καὶ φαγὶν θὰ εὑρίσται, ἀν εἴσαι πεινασμένος.

- ΣΕΝΟΣ** 'Η νεγκαδία μ' ἔφυγεν, καὶ ἡ πεῖνα μ' ἐδέβεν
ἄμον ντ' ἐροῦσα 'ς σ' δσπιτί σ', τ' ἀρχοντάκὸν τὴν πόρταν
καὶ οἱ ἀνθρώποι σ' ἐθαρρεῖς ἀδελφὸν παρεστάθησαν...
- ΑΡΕΤΗ** "Ολ' ἐμοῦν εἴμες ἀδελφοί, "Ελλενοί ἀ σοῦ εἴμες...
εἴμες τὸ Γένος τῇ Θεοῦ, δὲ Χριστὸν προστατεύ' μας!
Τὸ τόπον ἂν ἔχασαμε, τ' αἰμαν ἐμοῦν ἐπέμνεν
'ς σὰ πολιτείας τ' ἔρημα, 'ς σὰ κάστοϊ ντὸ ἐροῦσαν,
'ς σὰ κάμπους, 'ς σὰ λαγκάδα μουν, καὶ 'ς οὐλᾶ τὰ οαχία...
κ' ἔναν ἡμέραν θὰ χλοῖς', καὶ θὰ φυτωῶν' βραχῶνας
καιρδίας, ψῆα 'Ελλενικὰ...καὶ νέον Ρωμανίαν.."
- ΣΕΝΟΣ** (δακρυσμένος). "Αμήν... ἀφέντοι, σᾶν ποὺ ζῇ κ' ἐλέπ' ἀτὸ τὴν
- ΑΡΕΤΗ** 'Εμεῖς κι' ἀν ἀποθάνωμε... ἀθάνατον ἔν τ' "Εθνος! [μέραν
'Ο "Ηλεν μόνον βασιλεύ'" κὶ βζύεται καμμίαν!
- ΣΕΝΟΣ** "Αφέντοι... κάτ' θὰ λέγω σε, κατ' θὰ παρακαλῶ σε
γιὰ τοὺς ξέν·τ·ς θ' ἔταν μυστικόν... ἔσέναν ξέντσαν κ' ξιώ.
- ΑΡΕΤΗ** "Αν κ' ἔν κακὸν νὰ λέσ αὐτό, ξέντσαν μὴ λογαριά·γ·ς με.
- ΣΕΝΟΣ** "Ονταν ἔρθα 'ς σ' ἀρχοντικό σ'... ἔρθα δίχως γ' ἔξερω
ἄν εἶνε φίλοι γιὰ ἔχθροι, ἀτοὺς ποὺ θ' ἀνταμώνω
κι' αὐτὸ ἔθέλνεν νὰ μαθάν', π' ἔστειλέ με, ἀφέντη μ'
ἔχθροι ἄν εἶσαν, νὰ ἀλλάζει τὴν στράτεαν ντὸ ἐπέρεν,
καὶ φίλ' ἄν εἶνε...νὰ τερῷ ν' εὐρίκω 'ς σὰ καλύβα
φαγώσιμα, γιὰ κάμποσα ἡμέρες, ν' ἀγοράζω...
Ντὸ εἶχαμ" ἐτελείωσαν... ἐγέντον δύο μέρες.
- ΑΡΕΤΗ** Καὶ ποῖος ἔν ἀφέντης ἴσ, ποῦ στείλτσε ἐμπρηλάτην
καὶ κι' γνωρίζει π' εὑρίεται .. καὶ ποῦ κι' ξέρο ποῦ πάγει ;
- ΣΕΝΟΣ** Τ' ὅνομαν ἀτ' κανεὶς κι' ξέρει... Σκλάβος ἔμ' μὲ τ' ἔκεινον
ἔννέα χορνά σκοτεινά.. κ' ἔφύγαμε ἔντάμαν...
Γκᾶούρ·τ·ς ἔτονε γιὰ τοὺ Τούρκ·ς! Αφέντης, γιὰ τ' ἔμέναν,
"Έτον τρανδός πολέμαρχος... ἀτὸ μόνον ἔξερω.
"Έναν χορόνον εὐρίσουμες 'ς σὴν στράτεαν καὶ 'ς σὰ δρόμα,
Ποῦ πάμε;... "Ἐν τὸ μυστικὸν ντὸ κ' εἴτε με καμμίαν...
- ΑΡΕΤΗ** Πότε καὶ ποῦ ἔροῦσετεν 'ς σὰ 'Αγαρηνοῦ τὰ χέρια;
- ΣΕΝΟΣ** Οἱ Τούρκοι ὅνταν ἔζωσαν ἀπ' ἔξι τὴν Τραπεζούνταν,
ἔμεις ἀτοὺς πολέμναμε ἀ σὸ ποτάμ' μερέαν.
"Έμεις ὅλ' οἱ ἀνεφορέτ", ἀσ' σὰ ψηλὰ τὰ κάστοϊ,
τοὺ Τούρκ·ς ἔντούναμ' ἀπὸ πίο', ν' ἀνοίγωμε τὴν στράτεαν
καὶ νὰ ἔνοῦμες μὲ τ' ἔκειν·τ·ς., π' ἔσαν 'ς σὴν Τραπεζούνταν
ἔκειν·τ·ς π' ἔχαροπάλευαν εἶκοσ' καὶ τράντα μέρες.

ΑΡΕΤΗ

‘Ανάμεσα ’ς σ’ ἀνεφορέτες καὶ ’ς σοὶ πολεμηστάδες
τῇ Μάραντε τὸ ὄνομαν καμίαν κ’ ἔκουσέφτεν;...

ΞΕΝΟΣ

Τὸ αἷμαν ἔτρεχεν ποτάμ’... τὰ παλληκάρα ἐροῦζαν
κανεὶς κανὰν κ’ ἐδώτανεν... τοι ἐν; κι’ ἀπόθεν εἶνε
(ντὸ νὰ ἔφτᾶς τ’ ὄνομαν, ἀνθρωπὸν δοταν χάται;...)
‘Εκεῖ ἐποωτογνώρτσα τον, τὸν τωρινὸν ἀφέντη μ’...
τ’ ὄνομαν ἀτ’ κ’ ἐψώτεσα... ἔμπρα μ’ δοταν ἐροῦξεν,
ἀ σοῦ ἐθέρτσεν ἑκατόν, κ’ ἐδεξεν χιλιάδες...
‘Εκλίστα κ’ ἐγκαλιάστα τον!... ‘Εκεῖ ’ς σὴν μαύρην ὕραν
τ’ ὅμματά μ’ ἐσκοτείνεψαν... ‘Εγώ πα ἔχτυπέθα...
Τρανὸν σφαγὴ ἐγέντονε, ἐκεῖνο τὴν ἡμέραν...
οὐλ’ τ’ ἐμετέρο σκοτώθανε, κ’ ἐμᾶς σκλάβους ἐπέραν...
’ς σὴν Τραπεζούνταν ἔφεραν, σκλάβους, ’ς σὴν σκλαβωμέντσαν
“Ιντᾶν ἐθέλνες ἔμιαθες... Κι’ ἀτώρα κὺρ-ἀφέντρα
πέ με, ἀν δ-εις τὴν ἄδειαν, ντὸ θέλω ν’ ἀγοράζω,
καὶ νὰ πάγω ’ς σὸν σύντροφο μ’, τὴν πείναν ἀτ’ νὰ κόφτω.

ΑΡΕΤΗ

Θὰ νεγκάζω τὸν σύντροφο σ’...
(στὸν δύο φύλακας ποὺ τὴν συνάδεναν) ἔ! σεῖς ἀδὰ ἐλῆτεν!
μὲ τ’ ἀγοῦτον τὸν ἀνθρωπὸν, θὰ πάτεν ὅμπου δείκ-σ’ σας
ἐκεῖνον ποὺ θ’ εὐρίκετεν, πρῶτα νὰ προσκυνᾶτεν,
κ’ ἔτ’ ἐκεῖ, χαιρετίσματα, νὰ λέτεν ἀσ’ ἐμέναν.
Θὰ λέτ’ ἀτόν, τρανὸν τιμὴν θ’ ἔφτάει με ἀν θὰ ἔρται
ἀ σὸ ψωμὶν ἐμοῦν νὰ τρώ-ει, ἀ σὸ νερὸν νὰ πίνῃ...
(στὸν ξένον) ‘Εσύ πα κλώστ’ καὶ ἔλ’ ἀδά, ἐντάμαν μὲ τ’ ἐκεῖνον
κι’ ἀν θέλ-τ-ς, ἐσύ πα λές ἀτόν, δλᾶ σ’ ἀτοίν-τς ντὸ εἴπα...
‘ΕΚΕΙΝΟΣ

‘Αφέντρα! μὲ τὴν ἄδεια σ’, κι’ ἄλλο πολλὰ θὰ λέγω.

(χαιρετᾶ καὶ φεύγει μαζὸν μὲ τοὺς δύο φύλακας ἀπὸ τὴν πλαγιὰ ποὺ ἥσθε, ἐνῷ ἀπὸ τὴν ἀνιιθεῖη καταβαίνουν οἱ χορευταί).

Σ Κ Η Ν Η 6η

‘Η ‘Αρετὴ στέκεται στὴν ἔποδο τῆς καλύβας καὶ πρακολουθεῖ ἀφηρημένη καὶ μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια στὸ σῆθος τοὺς χορευτὰς ποὺ καταφθάνοντες ὁ ἑνας πιστὸς ἀλλον. ‘Η Μαρία φέρει κοτιά της τὸ κάδισμα, ὃπου σὲ λίγο κάθεται καὶ ἐνῷ ὁ χορὸς ἀρχιζει, ἐκείνη ἀκουμπᾶ τοὺς ἀγκῶνας στὰ γόνατα καὶ κρέβει τὸ κρόσωπο στὰ χέρια.

‘Ἐνῷ συνεχίζεται ὁ χορὸς φαίνονται ἀπὸ τὴν πλαγιὰ οἱ δύο φύλακες, ὁ Ξένος καὶ ὁ Μάραντον, ἀγνώσιοις φυσικά. Βλέποντας τὸν χορό, σταματοῦν καὶ πρακολουθοῦν ἀκίνητοι.

Μόλις τελειώῃ ὁ χορὸς ἐνῷ οἱ χορευταὶ ἀναπτύσσονται εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς, προχωρεῖ ὁ Παῦλος στὸ κέντρον καὶ πρὸς τὸ μέρος τῆς ‘Αρετῆς).

- ΠΑΥΛΟΣ** Αφέντος καὶ ἀρχόντισσα γιὰ τὸ δλᾶ εὐχαριστοῦμε !
Χρόνα πολλὰ εὐχοῦμαι σε, ὅσ' οὐλουνοὺς μερέαν
καὶ «λάσ τοῦ χρόν' »ς σὸ πανηγύρ' ενδίεται κι' ἀφέντης...»
- ΑΡΕΤΗ** Εὐχαριστῶ σας, σύντροφοι, καὶ συγγενοί, καὶ φίλοι...
Δέκα χρόνα ἔγέντονε, κάθαν ἀγοῖκον μέραν,
ἄτο, τὴν εὐχήν, δεῖτε με, κι' ἀτὸ παρηγορᾶ με...
«Ο Θεὸν ἃς ἀκούει ἄτο, κι' δὲ Μάραντον ἃς ἔρται
κάποτ' ἃς ἔρται !... κι' ἃς δᾶβαίν... καὶ ἄλλα δέκα χρόνα...»
«Ἄτωρ» ἀμείτεν... Γιὰ τὸ ἐσᾶς ἔστρωσαν τραπέζα,
νὰ τρώτεν καὶ νὰ πίνετεν «ς σὴ Μάραντε τὴν νίσιν...»

(Φεύγουν μὲ τάξιν καὶ μὲ σεβασμὸν δλοι).

Σ Κ Η Ν Η 7η

- ΑΡΕΤΗ** (μάνη) Μάραντε, γλυκο-Μάραντε, μέντσον με ντὸ νέφταγω ;
δὲ νοῦς ἵμ' λέει με ἔχασσα σε, ή κάρδα μ' λέει «περιμέσον». καὶ «σ' ὅρομα μ' κάθαν βραδὸν ἔχω σε »ς σὸ πρεββάτι μ'
τ' ἄλλο ἀπέσ» «ς σὰ αἴματα, τ' ἄλλο ἀπάν »ς σὸν Μαῦρο σ'
τ' ἄλλο φιλεῖς με καὶ γελᾶς, τ' ἄλλο φιλεῖς καὶ κλαίας
καὶ ἔγγεφῆς ἔρημη... τὸ φίλεμα σ' κ' ενδρίκω
καὶ κλαίγω καὶ μοιρολογῶ κρυφά, κανεῖς μ' ἐλέπ' με...
«Λέπνε με τὸ ἀστοῦς θλίψκουνταν, δὲ φέγγον κρυφοκλαί-γει
«Ἐλέπ» με δὲ «Ηλεν σκοτεινιάζ». δὲ Οὐρανὸν λειβώνει
ἐλέπ-νε με καὶ τὰ οαχά βοοῦν καὶ μουρδουλίζ-νε !

(λέφτει μὲ ἀναφυλλητὰ στὸ κάθισμά της).

Σ Κ Η Ν Η 8η

(Οἱ τέσσαρες ἄνδρες ποὺ παρακαλούνθοῦσαν μὲ σεβασμὸν τὴν σκηνὴν αὐτην-
προχωροῦν, καταβαίνουν στὸ ὑψος τῆς σκηνῆς. Πρῶτος μπαίνει στὴν σκη-
νὴ δὲ Ξέρνος. Μὲ τὰ βήματά του συνέρχεται ἡ Αρετή καὶ κυτιάζει ηθεμή
στὸ μέρος του.)

- ΞΕΝΟΣ** Αφέντος, μὲ τὴν ἀδεια σ', ἀφέντη μ' χαιρετῆ σε.
(ἀποσύρεται καὶ παρουσιάζεται δὲ Μάραντον ποὺ μόλις φθάνει στὴ σκηνὴ.
Εἶναι μὲ γηρίζα μαλλιά δὲλλαγμένο τὸ πρόσωπο ἀπὸ λαβωματές παλιό
ροῦχα σπαθή μαῦρο κεφαλεπίδεσμο).
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Φχαριστῶ τὴν κοδέσπαιναν, χαιρετῶ τὴν ἀφέντοαν
π' ἔστειλεν καὶ προσκάλεσεν ἐμὲν σ' ἀρχοντικὸν ἄτες.
- ΑΡΕΤΗ** Καλὸς καὶ καλῶς ὥρισες, σ' ἔφτωχάκὸν τὸ δσπίτ' ἵμ'
ἔλα κάθκαι κι' ἀπονεγκάστ', καὶ ξέν-τς μὴ λογαριά-γες μας

/ κάνει φεῦμα στήν Μαρία νὰ σερβίσει. Φέρει ἔτα χαμηλὸ τραπέζι, κι' ἀπάρο ψωμί, πιάτο, ποτήρι μὲ νερό δὲ κρασί.
·Ενωρίτερα τοῦ δόθηκε κάθισμα δπού καὶ κάθισε, μὲ τὴν σχεικὴ φράση τῆς ·Αρετῆς).

κι' ἀν ἐν τὸ τραπέζ' ἐφτωχόν, νὰ μὴ καταφρονᾶς μας.

MAPANTON (κάνει τὸν σταυρό του και τρώγει).

Τραπέζ' φτωχὸν κι' γίνεται ἀν στροῦται ἀπὸ καρδίας
ὅλον τὸ καλὸν τὸ φαγίν, ἐν τὸ καλὸν δὲ λόγον
κ' ἐγώ, τὸν λόγο σ' ἔκ-σα το, προτοῦ ν' ἐλέπω ἐσέναν.

(·Ακούγεται απὸ βάθος τὸ τραγοῦδι τοῦ Μάραντον. ·Ο Μάραντος τινάζεται
ἀπότομα· ἔπειτα ἀνακτᾶ τὴν ψυχραιμία του... οἱ ἄλλαι φύλαντες, Παῦλος
και Μαρία, ἀκούντε τὸ τραγοῦδι, και πάντα σιγά σιγά προς τὸ μέρος ἀκεῖνο).

Σ Κ Η Ν Η 9 η

·Αρετή και Μάραντον

MAPANTON (σταματᾷ τὸ τραγούδι). Πολλὰ χρόνα κ' ἔκ-σα τραγώδ' και κ' ἔκ-σα
δι πρόσωπο μ' κ' ἐγέλασεν, και δὲ καρδᾶ μ' κ' ἐχάρεν! [ψαλμωδίαν
Τ' διμάτᾶ μ' δάκου ἀν κ' ἔξαντε καμμίσαν, αὶ σὸν πόνον,
·ς σὴ τραγωδὶ τὸ ἀκουσμαν, ἀτώρα ἐγομώθαν.. .

ARETH ·Εσὲν μίαν ἐκλαίντε σε, ἐμὲν πάντα κλαινίζ' με.

MAPANTON Ντὸ τραγωδίαν ἐν ἀτό, π' ἐφτάει τ' ἀνθρώπ'ς νὰ κλαι-γ-γε;....

ARETH ·Σ σὸν Μάραντον χαρτὶν ἔρθεν, νὰ πάγ-ει ·ς σὴν στρατείαν!
·Ἐν τὸ τραγώδ' τῇ χωρισμοῦ, κι' διμοιάζ' μοιρολογίαν...
·ἐν τὸ τραγώδ' τῇ ξενήτειας, κι' διμοιάζ' πόνου λαλίαν...
·ἐν τὸ τραγώδ' π' ἀρωθυμαῖ, και κ' ἔχ' παρηγορίαν.

MAPANTON Και τ-ς ετονε ὁ Μάραντον ποὺ τραγωδοῦν και κλαι-γ-γε:

ARETH ·Ἐτον τ' ἐμὸν δὲ οἰκοκύρ-τς, τὸ στέφανο μ'! ἀφέντη μ'!
ἀφέντης τῇ καρδίας Ἰμ', τ' ὀσπιτί μ' νοικοκύρης.
Τὰ κάστρα οὐλᾶ ὥριζεν ·ς σὰ σύνοδου ντὸ ἔσαν
ντὸ ἔσανε ·Ελλενικά, κι' ἀτώρα οὐλᾶ ἐχάθαν...
Τοία ήμέρας εἰχ' ἀτόν, ἀντρα μ' και χουσαφέντη μ'
τὸ τέταρτον ἐφῆκε με ·ς σὸν πόλεμον ἐπῆγεν...
τὴν μαύρην ὥραν, π' ἔξωσαν οἱ Τοῦρκ' τὴν Τραπεζούνταν.

MAPANTON ·Εκεῖ, κ' ἐγὼ πολέμεσα... ἐκεῖ και ἐσκλαβώθα...

ARETH Γιὰ ἐρώτα τὴν θύμησῃ σ', γύρτσον σ' ἐκεῖν' τὰ μέρες,
γιά μ' κάπου συναπάντησες τὸν Μάραντον ὅτότε;
γιά ἔκ-σες ἀτὸ τ' ὄνομαν, ἀν ζῆ, γιά ἐσκοτῶθεν...

MAPANTON Τὸν Μάραντον κ' ἐπέντεσα, Μάραντον κανὰν κ' εἶδα,
ἄν τι, γιὰ ἄν ἐπέθανεν, καμίαν κ' ἔκουσέφτεν...

APETH Δέκα χρόνα περὶ μὲν ἀτόν.

MAPANTON 'Αφέντρα.. ἐμὲν ἄκ-σον...
'Ο λόγος ἡμ' θὰ ἔν πικρόν, πικρὸν φαρμάκ' κ' ἡ γνώμη μ'.
'Α σὸν ψωμί σ' ἐφάγ-σες με, 'ς σὸν τραπέζι σ' ἐκάτσα,
καὶ «ντ' ἐθαρρῶ» θὰ λέγω σε.. τὴν ἄδειαν ἄν δ-εις με.

APETH Πολλὰ εἶδες κ' ἐδέβασες, κ' ἡ γνώση σου τρανὸν ἔν,
πὲ ντὸ νουνί-γ-ς. 'Ακούγω σε, πικρὸν π' ἀν ἔν δ λόγο σ'

MAPANTON "Εμον κ" ἐγὼ Πρωταρχηγὸς 'ς σὴ πόλεμου τὴν ὁραν"
μὲ τὸν Χάρον ἐπάλαιψα πολλὰ φοράς. Ντ' ἐξέρω,
πρῶτα ζάνταν οἱ 'Αρχηγοί, οἱ ἄξιοι πολεμάρχαι.

APETH Κι' ἄν ζάνταν ἔρ-ται εἰδηση. τὸ μένεμαν τὸ μαῦρον.

MAPANTON "Ἐρ-ται! 'Η μάχη ἄν ἔν μικρόν, κι' δλίγ' οἱ σκοτωμένοι.
'Ο πόλεμον π' ἐβρέθαμε, ἐξ' ἀ σὴν Τραπεζούνταν,
ἐκεῖνο μάχη κ' ἔτονε; 'Η Κόλαση ἐπλώθεν
ἀπὰν 'ς σὴν γῆν, καὶ τ' αἴματα ἐγέντανε ποτάμα.
Ίνας τὸν ἄλλον ἔχασεν, ἀνάμεσα 'ς σοὶ Τούρκους'
'ς σὸν καθέναν δλόγερα Τοῦρκ' μόνον εύρισκούνταν,
ἄλλ' χτυπεμέν' ἄλλ' σκοτωμέν', κι' ἄλλ' ἄγοια θερία,
μὲ τὰ σπαθία τὰ μακρὰ καὶ τὰ κοντὰ μαχαίρα...
Κανίνα κ' ἐλεπες σουμά σ' μ. "Ελλενα φορεσίαν,
ἔναν λόγον νὰ λέσ' ἀτόν, τὴν ὁραν ντὸ θ' ἐροῦ-γ-νες.
γιὰ τὴν μάνα σ' γιὰ γιὰ τὸν κύρ-τ-σ καὶ γιά, γιὰ τὴν καλή σου.
Κανεὶς κ" ἐπέμνεν ἀσ' ἐμᾶς, ἀ σὰ ψηλὰ τὰ κάστρα.
Κωφὸν τ' ὥτιν ντ' ἀκούει ἀτό... ἐκεῖ, δλ' ἐσκοτώθαν.

APETH "Άμον ντ' ἐπέρανε ἐσὲν σκλάβον, κι' ἀτώρα ἐγύρτ-σες,
σκλάβος ἵσως... κι' δ Μάραντον..."

MAPANTON "Αν ἔτον! τρεῖς θὰ ἔμες,
οἱ σκλάβ' τινὰν ἐπέρανε... 'Εξέρω, ἔσαν δύο,
ἄτος δ μαυροσύντροφο μ', κ' ἐγὼ δ πονεμένον... (ειρή)

APETH Ντὸ εἶπες οὐλᾶ γνωστικὰ καὶ δλᾶ μετρεμένα...
δ νοῦς ἡμ' λέγ' ἔχάσ' ἀτόν, η καρδᾶ μ' λέγ' θὰ ἔσται...
Κ' ἐγὼ ἀκούγω τὴν καρδιά μ'..."

MAPANTON Γιατί κι' ἀκοῦς τὴν νειότη σ'.

APETH "Ινταν ἔχω, ίνταν ἐλέπ-ς, κ' ίνταν κ' εἶδες ἀκόμαν,
τὰ χιλιάδες πρόσατα, τ' ἀμέτρητα τ' ἀργία.

τὰ καλύβα τὰ πέτοινα, καὶ τῇ χωρὶ τὸ δασπίτια,
οὐλᾶ εἶνε τῇ Μάραντε, ὅλα καὶ οἱ ἀνθρώποι·
καὶ αὐτὸν ντὸ φυλάττ ἀτό, οὐλᾶ γιὰ τὸν ἀφέντη μὲν
γιὰ τὸν ἄντοα μὲν τὸν Μάραντον φυλάττω καὶ τὴν νειότη μὲν

MAPANTON Καὶ ἀν ἀργεῖ καὶ καὶ ἔρχεται, καὶ βζύουνταν τὰ νειάτα σ'.
APETH Γραῖα κι ἀν εἶμαι γίνουμαι ἵκοσάχορον κορίτσι
ἀστὴ σήν χαρά μὲν τὸν Μάραντο μὲν μπροστά μὲν ὅνταν δὲ ἐλέπω...

MAPANTON Κι ἀν ἀπ' ἔκει πέντεται, κανίνας δόπιος καὶ ἔρται;
APETH Δέκα χρόνια περιμένει ἀτόν! "Αλλα δέκα περιμένω!
"Αν ἔοται, ἔοτε δὲ ο Μάραντον... κι ἀν κανένα καλογερεύω!

MAPANTON Τὸ μοναστήριον ἐν σκοτεινόν, καὶ τὰ κελλία κρύα,
καὶ τὰ τραυτάφυλλα κι ζοῦν ἀφιάστησι σὲ ὑγρὰ τὸ ισκιάδες.
APETH Ἐχει ζοῦντε τα μάραντα, τῇ Παναγίας δάκρα,
ἔκει μάζη κι ἡ μύμηση μὲν τὸν Μάραντο μὲν θάκασι...

MAPANTON Ἐγώ καμίαν καὶ ἔκλαψα, ἀτόσα χρόνια σκλάρος
"Ελπίζα καὶ ἐπίστενα τὴν κάλη μὲν νέαν ἀνταμώνω
ὅλα τὰ δάκρα μὲν ἔπινα, δυναμίν γιὰ νὰ πέω,
καὶ νὰ γυρίζω ξαν ἔκει, τὴν νειόγυρη μὲν πέφηκα.

APETH Εύτυχισμέντα, ποὺ δὲ ἐλέπτεινον πέντεται.

MAPANTON Κανεὶς κι έσοδος, πέντεται, ὅτο δὲ η εύτυχία...
νιὰ τόπον ἔχει, νιὰ χρόνια ἔχει, νιὰ ἔχει καὶ λογασίαν!
Τὰ δάκρα ὅλα ντεκουμα, γιὰ βάλσαμον σὲ σὸν πόγο μὲν,
τὴν κάρδα μὲν ἐφαρμάκωσαν σὲ σὴ στράτιος ἴμον σὲ σὸν τέλος...
Τὸν "Ηλεν είδα εἰπροστά μὲν... κι ἔπεινα σὲ σὴν σκοτίαν..."

APETH Τὸν τόπο σὲ γιὰ μὲν ἐρήμωσαν, καὶ τὸ ἐνοικο σὲ ἐπῆραν;
τὴν κάλη σου γιὰ μὲν ἐκλεψαν, κι ἔστιν ἔκεινεν καὶ ηύρεις...

MAPANTON Τὸν τόπο μὲν ἐρήμωσαν, ἄλλο τόπον εύρικω,
κι ἐφτάγως ἄλλο ἐνοικον, κι ἐφτάγως ἄλλο βίον.
Τὴν κάλη μὲν ηύρα... είδα ἀτεν... κι ἀτεν ἔμεν καὶ ἐγγνώρισεν...

APETH Θεέ μὲν ἀτό πῶς γίνεται...

MAPANTON Καὶ πῶς νὰ ἐγγνωρίζεις με;
"Ολίγα μέρες εἶχε με ἄντοαν, καὶ ἔμουν νέος...
Σκλάρος τὰ γειάτα μὲν ἐφαγα, γέρος δόπιος ἐκλώστα..."

APETH Γιατί νὰ κρύψετε τὸ μυστικό σ', καὶ καὶ είπετε ἀτεν τας είσαι;

MAPANTON Νέον θὰ ἐπέριμένε με!.. ή ψήι ἀτεν θὰ ἐπόνεν
ἄν ξελεπεν δὲ ἄντρας ἀτεν, τῇ πονεμάττ ντεκέντον,
Κι ἄλλο καλλίον νέαν ἀπομένε μὲν τὸ δρουμαν τὸ πρῶτον

- ΑΡΕΤΗ** Κρίμαν 'ς ἀτόσα ντ' ἔσυρες, 'ς σὰ γνώσαι ντ' ἐφορτῶθες!
 Κ' ηὗρες κανέναν νόρμαν, κ' ηὗρες κανέναν τρόπον,
 ν' ἐφτῆς ἀτὲν νὰ ἐγνωρίζῃ τὸν ἄντραν ἀτες, ή μάρσα;...
 Κι' ἀτό, ἀσοῦ Κ' ἐπόρεσες, πῶς ἐμαθες τὴν γνώμην
 ντὸ ἔχ' ἔκεινε γιὰ τ' ἔσεν;... ἀν θέλ' γιὰ ἀν Κί θέλ' τσε;...
 "Ατὸ·ντ' ἐποίκες Κ' ἐπρεπεν.. "Ἐν! κρίμαν κι' ἀδικίαν!..
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Κ' ἔνούντας ἀτό, ἀφέντρα μου. "Εθόλωσεν δὲ νοῦς ἐμ'
 θ' ἀφίνω καὶ διαβαίνω καιρὸς καὶ ίσως ἀλλάζω γνώμην,
 ἔσὺ ντὸ ἐδαφομένεψες ἐγὼ Κι θ' ἀνασπάλλω
 καὶ πάντα τὸ ξενόφιλον τὸ σπίτι σ' θ' ἔνθυμοῦμαι....
 "Ατώρα δός τὴν ἀδειαν, τὸν σύντροφο μ' νὰ κούζω,
 τὴν στράτα μ' ξάν νὰ ἀκλουθῶ, ἀπ' ἔκει π' ἐτελέθεν
 (προχωρεῖ πρὸς τὸ ψυχωμα καὶ φωνάζει μὲ μὰ διαφορετικὴ φωνή).
 Παῦλε..ντ' ἐλέπτ-ς;... π' ἐβοίεσαι;... ἔλα Παῦλε, ἔ... Παῦλε
 (Τινάζεται στὸ ἀκουσμα τῆς παράδοξης φωνῆς του).
- ΑΡΕΤΗ** "Εθαρρεῖς κάπου ἔκ-σα το, ἀγοῦτο τὴν λαλίαν...
 Πολλά χρόνα θ' ἐδέβανε!..Κι ξέρω ποῦ καὶ πότε.
 Γιατί ἐτρόμαξεν ή ψή μ'. κ' ἔντωκεν τὸ καρδόπο μ;...
 (ἐν τῷ μεταξὺ δὲ Μάραντος εἶχε γονατίση γιὰ νὰ δέσῃ τὰ σαντίλια του,
 μὲ τὴν πλάτη πρὸς τὸ μέρος ἀπ' δύον θὰ ἔλθει δὲ Παῦλος).

Σ Κ Η Ν Η 9η

(Μπαίνει δὲ Παῦλος λαζανιασμένος ἀγάστατος, μόλις μπορεῖ νὰ μιλῇ, ἀπ' τὴν συγκίνησην δὲν βλέπει τὸν Μάραντον, δὲ ποτὸς σιγά σιγά δὲν δσφ μιλᾷ δὲ Παῦλος μὲ τὴν Αρετή, κρύβεται προχωρώντας, πλω ἀπ' τὴν ἀφετηρία τοῦ ὑψώματος).

- ΠΑΥΛΟΝ** "Αφέντρα, ποῦ ἔν;...
- ΑΡΕΤΗ** Ντ' ἐπαθες;... ἔσεν κανεὶς Κ' ἔκούξεν.
- ΠΑΥΛΟΝ** "Αφέντρα μ' ποδεδίζω σε .. μ' ἐφτῆς με κ' ὑποφέρω,
 ή λαλία, τὸ κούισμαν ἀτό, γιὰ τ' ἔμεν ἔτον.
- ΑΡΕΤΗ** Τὸ κούισμαν Κ' ἔν γιὰ τ' ἔσεν... ἔτονε γιὰ τὸν ξένον,
 τὸν σύντροφον ἀτ' θέλ' ἄτον...
 (γυρίζει πρὸς τὸ μέρος δύον ἀφησε τὸν Μάραντον, γιὰ νὰ τὸν δείξῃ στὸν Παῦλον).
 (ἔκπληκτη) ντ' ἐγέντονε;... π' ἐπῆγεν;
- ΠΑΥΛΟΝ** "Αφέντρα μου καλότυχη τὸ λάλεμαν ντὸ ἔκ-σα
 μόνον ἵνας ἔξερ' ντὸ λέγ' καὶ ντ' ἔκ-σα τὴν λαλίαν
 μόνον ἵνας ἔβγαλ' ἄτο, 'ς σὴ πόλεμου τὴν ὁραν...
 Παῦλε ντ' ἐλέπτ-ς;... π' εὑρίεσαι;... ἔλα Παῦλε, ἔ... Παῦλε...

ΑΡΕΤΗ

(ἀνήσυχη) Ήτέ με ντό είν' ατά ντό λές... τὸν νοῦ σ' ἔ-εις 'ς σὸν
ἔγω ἔγεμ' ἀπάν δφιά.. κ' ἔσù μὴ παλαλώντ-ς με... [κιφάλι σ...]

ΠΑΥΛΟΣ

Δέκα χρόνα καὶ παραπάν' ἀτὸ τὴν λάλāν κ' ἔκ-σα
καὶ ἄλλα τόσα νὰ δᾶβαιν'... τὸ λάλεμαν γνωρίζω...
ἢ λάλā ἐν τῇ Μάραντε.. τῇ Μάραντε τ' ἀφέντη μ'...
(κλαίει).

ΑΡΕΤΗ

(ἄγρια). Τῇ Μάραντε... δοιλοὶ ἔμεν... Θεέ μ'... ἔκεινος ἔτον!
Εἶχα τὸν 'Ηλε μ' ἐμπροστά μ'... 'Σ σὸ φῶς-ν ἀτ' ἔτυφλώθα.
(πρός τὸ μέρος ἀτ' δπου ἔφυγε δ Μάραντον).

Μάραντε, ἀντρα ἀγνώριστε, ἀντρα μ' βασανισμένε
ἔλα 'ς σὸ σπίτι σ' τ' ἔρημον, 'ς σήνι ἀκλεόδον τὴν κάλη σ'
(πτὸν Παῦλον).

Παῦλε... τρέξον, καὶ πρόφτασον, καὶ κλῦσον τὸν ἀφέντη σ'
καὶ πὲ ἀτὸν ἃς ἔρ-ται, πέρ' τ' ὅσπιτι τ' ἀνοιγάρα
ἃς ἔρ-ται πέρ' τὰ πρόστα, ἃς ἔρ-ται πέρ' τ' ἀνοία
τοὶ βουκόλτες ἃς διατάχκεται, τ' ἀνθρώπ'ς ἀτ' ἃς προστάζει,
τὸν γυρισμὸν ἀτ' ἔμαθαν κανεὶς ἔμεν κ' ἀκούει' με...
(μπαίνοντας στὸ σπίτι).

Τοέσον..., τὴν πόρταν ἀνοιχτὸν θ' εὔρικ' δνταν, θὰ ἔσται
κ' ἔμεν θ' εὔρικ' 'ς σὰ γόνυτα προστὰ 'ς σὴν Παναγιαν...
(μπαίνει στὸ σπίτι).

Σ Κ Η Ν Η - Ι Ι ί

(την στιγμὴ ποὺ τοέχοντας ἱσομάλ' ἔται νὰ βγῆ ἀπ' τὴν σκηνὴ δ Παῦλος
μπαίνει δ Μάραντον, ήσι εώσει. νὰ βοϊκονται ὁ ἔνας κατάντικον στὸν ἄλ-
λον. Γιὰ μὰ στιγμὴ δ Παῦλος διατάζει, ἄλλα δίμεως τὸν ἀναγνωσθεῖται)

ΠΑΥΛΟΣ

'Αφέντη.. ἀφέντη Μάραντε... (πέρπιτ σημ ἀγκαλιά του).

Θεέ μ' εὐχαριστῶ σε... .

ΜΑΡΑΝΤΟΝ

'Εξερα πῶς θὰ ἔκουγες ἔσù τ' ἔμὸν τὴν λάλāν
θ' ἔγγνωρίζεις τὸ λάλεμα μ' θ' γνιώριζεις κ' ἔμέναι.
'Η 'Αρετὴ κ' ἔγγνω-τσε με.

ΠΑΥΛΟΣ

Καὶ πῶς γὰ ἔγγνωρί γ σε...
τοία ἡμερῶν γνώριμος καὶ δέκα χρόνα ἔνεος...

ΜΑΡΑΝΤΟΝ

Παλληκάρο' ἔχωρίγε με καὶ γέρον ἐνταμών' με.

ΠΑΥΛΟΣ

'Ισα χρόνα φορτώθετεν, ἵνας μακρὰ 'ς σὸν ἄλλον.
Κανεὶς ἔσονη κ' ἔγέρασεν... Σ' ἀτὰ τὰ μαῦρα χρόνα,
μόν' καὶ μονάχ' ἔτράνυνεν τ' ἔσέτερον ἢ ἀηγάπη...

ΜΑΡΑΝΤΟΝ

Μόν' ἡ ἀγάπη κ' ἔφτασεν, 'ς ἔκεινεν, ν' ἔγγνωρίζεις με...

- ΠΑΥΛΟΣ** "Η ἀγάπη σ' ἐκάθιστον ἀπάν 'ς σ' δυμάται τς δύσαν·
κι' ὅνταν εἴπ' ἀτὲν τ' ὄνομα σ', ἔκείν' ἡ δύσα σιῶθεν
Παῦλε, εἶπε με, πρόφτασον καὶ κλῶσσον τὸν ἀφέντη σ'.
Τρέξον... τὴν πόρταν ἀνοιχτὸν θ' εὐθύίκ' ὅνταν θὰ ἔρται,
κ' ἐμὲν θ' εὐθύίκ' 'ς σὰ γόνατα, μπροστά 'ς σὴν Παναγίαν...
'Ατὰ εἴπε μ' ἀφέντη μου, κι' ἀτώδ' ἐσὲν περιμέν-τσε.
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** 'Α σοῦ ἔν μέ τὴν Παναγιάν, ἀς περιμέν' λίγ' ἀκόμαν
διπλᾶ εὐχάντας ἀς ἔφτασι τ' ἴμσα 'ς εἰν' γιὰ τ' ἐμέναν.
'Λτώδα πέ με. Ντ' ἔγενταν δι κύρη μ' καὶ ἡ μάνα μ';
Τ' δυμάται μ' κανὰν κ' εἴδανε... ντ' ἔγενταν καὶ κι φαίνταν
- ΠΑΥΛΟΣ** 'Αφέντα ἀδὰ 'ς σὴν σειράν, καὶ 'ς σῆ χαρᾶς τὴν ὥραν,
τὰ λίβα γιατὶ προσκαλεῖς, τὸν "Ηλεν νὰ ὅκεπάζ-νε ...
νιστερα, οὐλᾶ λέγω σε,,. τώρα 'ς σὴν κάλη σ' δέβα..
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Τὰ λίβα ἀκλουθοῦν ἐμέ, ἀδὰ καὶ δέκα χρόνᾶ...
κ' ἡ νύχτα ντ' ἔὅκεπάζ-νε με τώρα γλυκοχαράζει...
Πέ με 'ς σὴ νύχτας τὸ σκοτάδ' ἀτοὶν π' ἀν ἐτυλίγαν:
γιὰ μὲ τὸ γλυκοχάραγμαν, κ' ἔκειν-τς πα θὰ ἐλέπω :
- ΠΑΥΛΟΣ** (κατόπιν μικρᾶς σιγῆς). "Ολ-τς ἔστειλεν 'ς σὸ πάρεκκλήσ, ἡ 'Αρετῆ,
μοναχέσσα 'ς σὸ καστορόδρ", τὴν νύχταν ἐκατέβεν... [κ' ἔκεινε
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Γιατί ;...
- ΠΑΥΛΟΣ** "Ἐκεὶ πολέμανεν δι κύρης! καὶ ἡ μάνα σ'
ἀτὸν κ' ἐπεχωρίστον! 'Η 'Αρετῆ σ' ἐνοῦντσεν,
ὅλ-τ-ς π' ἐπολέμαναν νὰ γλυτών' καὶ τοι γονέοις ἐντάμαν.
Οὐλ-τ-ς ηὔρεν κι' οὐλ-τ-ς ἔγλυτωσεν. Μόνον τὸν γέρο ἀφέντην
καὶ τὴν κυρὰ τὴν μάνα σου, κ' ηὔρεν γιὰ νὰ γλυτώνῃ.
'Ἐκείνον Τοῦρκ' ἔσκότωσαν, κ' 'Ἐκείνε ἔσκοτῶθεν
ἀπάν' ἀτ' ! καὶ ἡ 'Αρετῆ σ', ἔθαψεν ἀτς ἐντάμαν...
κ' νιστερνὰ ἔγύρτεσεν κ' ηὔρε μας, κ' ἐφήκαμε τὸν Κάστρον...
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Σ' σὸν τόπον ντὸ ἔθαφτανε, λαφρὸν νὰ ἔν τὸ χῶμαν
καλλίτερον ἀποθαμέν', παρὰ τῇ Τούρκου σκλάβοι...
(μένει σκεπτικός).
- ΠΑΥΛΟΣ** (εὐλαβικά.) 'Ἐκείν...' ἐκεί' ἐπέμνανε, τὸν κάστρο σ' νὰ φυλάτ-νε,
ἔτονε θέλεμαν Θεοῦ !.. ἀτὲς ἔτον γραμμένον.
Τ' ἀποθαμέν-τς ἀνάσπαλον, τὴν ζωντανέσσαν νοῦντσον
ποὺ ἐπεριμένεν καὶ περιμέν' ἐσέναν μὲ τὰ δάκρα.
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** "Ε-εις δίκαιον... ἐποίκα τεν πολλὰ νὰ ὑποφέρῃ...
'Η λύπη ἀτς καὶ τ' ἐμὸν ἡ λύπ', χαρὰ θέλω νὰ γίνταν
Λάλ' οὐλ-τ-ς ἀτοὺς π' ἔχόρευαν, νὰ δοχουνταν χορεῦνα -

ἀδὰ μπροστά καὶ τῇ χαρᾶς ἀς λέγ· νε τραγωδίας
χαρᾶς τραγώδ' ἔχόρτσ' ἐμᾶς... χαρᾶς τραγώδ· ν' ἐνών² μας...

(ἔτοιμαζεται νά μπη σ'σ τὸ απίτι).

ΠΑΥΛΟΣ Θὰ γίνεται τὸ θέλεμα σ'!.. "Αμαν ντὸ πρέπ³ νὰ λέγω,
'Αφέντ⁴ ἀν ἐρωτοῦνε με, οἱ φίλ⁵ καὶ οἱ συντρόφ⁶ ἴμ...
τὸ πότε θὰ γυρίζωμε, 'ς σ⁷ ἐφήκαμε τὰ κάστρα
ἐσέναν ἀσοῦ ἔχομε, ἐντάμαν ἄμον πρῶτα;

ΜΑΡΑΝΤΟΝ Τὰ κάστρα πάντα θὰ περιμέν⁸ τ⁹ 'Ακρίτας νὰ γυρίζ· νε...
κ¹⁰ ἥ Πόλ¹¹ καὶ ἥ 'Αγιὰ Σοφιά, περιμέν¹² τὸν Κωνσταντῖνον...
Κάθ¹³ 'Αρχηγὸς καὶ Κωνσταντῆς! κάθ¹⁴ "Ελλενας κι' 'Ακρίτας!
δσήμερον καὶ αὔριον, αἰώνια καὶ πάντα !...

(μὲ τὰς τελευταίας λέξεις, ὁγγαλιάζεται καὶ φιλεῖ τὸν Παῦλον καὶ μπαίνε,
βιαστικὸς στὸ απίτι, ἀκούγεται τὸ τραγούδι τοῦ Μαραντού).

Σ Κ Η Ν Η 12η

ΠΑΥΛΟΣ Τὰ κάστρα πάντα θὰ περιμέν⁸ τ⁹ 'Ακρίτας νὰ γυρίζ· νε
κ¹⁰ ἥ Πόλ¹¹ καὶ ἥ 'Αγιὰ Σοφιά περιμέν¹² τὸν Κωνσταντῖνον...
Κάθ¹³ 'Αρχηγὸς καὶ Κωνσταντῆς, κάθ¹⁴ "Ελλενας κι' 'Ακρίτας,
δσήμερον ! καὶ αὔριον ! αἰώνια ! καὶ πάντα !

Τ Ε Λ Ο Σ τῆς τρίτης πράξεως

Τ Ε Λ Ο Σ Τ ΟΥ Ε Ρ Γ Ο Υ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

*Ο γνωστός τεχνομορίτης - λογογράφος κ. Χρ. Ε. 'Αγγελομάτης ἔγραψε εἰς τὴν πρώτην σελίδα τῆς ἐγκρίτου 'Αθηναϊκῆς ἐφημερίδος "ΕΣΤΙΑ", τῆς 24.6.1947.

< . . . "Ενα δημοτικό Ποντιακό τραγούδι ἔδωσεν εἰς τὸν Πόντιον ἐπίσης συγγραφέα, κ. Κτενίδην τὸ θέμα διὰ τὴν τραγωδίαν του «Ο Μάραντον» ποὺ ἀνέβασεν δι Ποντιακὸς θίασος χθὲς τὸ πρῶτον εἰς τὸ «Ρέξ». "Ἐνας Ἀκρίτας, τριῶν μόλις ἡμερῶν νυμφίος, παίρνει τὴν αὐτοκρατορικὴν διαταγὴν «νὰ πάγι στὴν στρατείαν» νὰ ὑπερασπίσῃ μὲ τοὺς ἄλλους τὴν Τραπεζούντα τὴν ὅποιαν ὄκτῳ χρόνια μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπειλοῦν οἱ Τούρκοι. Καὶ ἐνῷ αἱ λαχαὶ τῶν μαχομένων φθάνουν ἀπὸ τὰ τείχη καὶ ἐνῷ γέροι καὶ παιδιά ὁππονται εἰς τὴν μάχην, ἡ γυναίκα τοῦ Ἀκρίτα ἀναλαμβάνει καὶ αὐτὴ τὸν ρόλον τῆς μεταξὺ τῶν γυναικῶν. Αἱ δύο πρῶται πράξεις διαρρέουν μὲ τὴν θεατρικὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν τῶν γεγονότων, μὲ μίαν Ἰκανότητα, ἐνάργειαν καὶ μίαν ὑποβλητικὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀρχαίου χοροῦ, ὑπὸ μορφὴν ὅμαδος δεομένων γυναικῶν, ποὺ συγκλονίζουν τὸν θεατήν. Η τρίτη πρᾶξις ἐπαναλαμβάνει κάπιος τὸν μῆνον τοῦ 'Οδυσσέως καὶ τῆς Πτηνελόπης, μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Μάραντου, ποὺ θά ἔλθῃ μετὰ δέκα χρόνια κατάλευκος.

> Διὰ τοὺς Ἀθηναϊούς ἀκροατάς τὸ Ποντιακό τοῦτο ἔργον εἶναι μία δευτήρης ἀποκάλυψις, βαθύτατα ἀνθρώπινον, ποὺ ἀν ἐδίδετο ἀπὸ ἐπαγγελματικὸν θίασον—δικαίως. Σπανίδης ἐπαναλαμβάνομεν ἔκαμε τὰ πάντα—μὲ κατάλληλον σκηνοθεσίαν καὶ ἀνάλογα σκηνικά, ίσως νὰ μὴ ἡτο τολμηρὸν νὰ ἔλεγε κανεῖς διετο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ποντίου συγγραφέως ἔζωντάνειρε ἔνας νέος Βερναρδάκης ή Βασιλειάδης.

Χ. Ε. ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗΣ

*Ο "ΕΛΛ ΒΟΡΡΑΣ", τῆς Θεσσαλονίκης τῆς 14ης Μαΐου 1947:

< . . . Τεχνούργημα καλογραμμένο καὶ καλοτοποθετημένο. ἐμφανίζει ἐπεισόδια ἀπὸ τὰ πάμπολα, τῆς ἀλώσεως τῆς Τραπεζούντος ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1861, ὄκτῳ δηλαδή, χρόνια ὑστερα ἀπὸ τὴν πτῶσι τῆς Πόλης. Λ. Γ.

*Ο μακαρίτης Α. Χαριτάντης ἔγραψε εἰς τὴν "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ", τῆς 13.5.47.

< . . . Τὸ τελευταῖον αὐτὸν ἔργον, παραρένον ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Ποντιακοῦ 'Ακριτικοῦ κύκλου, γραμμένον εἰς τὴν Ποντιακὴν διάλεκτον, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ὁ γράφας ἀπεσκοράκισε κάθε τουρκικὴν λέξιν, ἔμμετρον, εἰς ἡραϊκὸς δεκαπενταυλάβιους στίχους, εἶνε ἀσφαλῶς τὸ καλύτερον ἔργον τοῦ συγγραφέως, καὶ τὸ μόνον ποὺ ἐγράφη ποτὲ ὡς ἔμμετρος τραγούδια εἰς τὴν ποντιακὴν γλῶσσαν.

Α. ΧΑΡΙΤΑΝΤΗΣ

*Ο κ. Χρ. Κουλαουζίδης ἔγραψε εἰς τὴν "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ", τῆς 16.3.48:

< . . . 'Ο Μάραντος εἶναι ἔνα πολὺ δυνατό δρᾶμα συνόλου, ποὺ δὲν χάνει ποτὲ τὴν ἀξία καὶ τὴν ἐπικαιρότητά τού. Σ' δλο τὸ θέμα καὶ τὴν κεντρικὴ του ιδέα, εἶναι διάχυτη ἡ ἀτμόσφαιραιρα μιᾶς ἀσύγκριτης ἐποποίιας, μιᾶς ἀληθινῆς τραγωδίας, ἔνα δλοκαύτωμα ποὺ ἀκτυλίσσεται πάνω στὶς ἐπάλξεις καὶ τὶς πολεμίστρες τῶν κάστρων πάνω στὰ τελευταῖα ἔρεισματα ἀντιστάσεως τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Κομνηνῶν ποὺ ψυχορραγεῖ καὶ σβύνει... "Όλο τὸ ἔργο, τὸ διαπνέει ἔνας ὑφηλός τόνος καὶ χρωματισμὸς μ' ἔντονη τὴν σφραγίδα τοῦ πατριωτισμοῦ, θυσίας κ' ἀφοσίωσης, καὶ εἶνε ἐμποτισμένο ἀπὸ βαθειά ἀγάπη γιὰ τὸν ἀνθρώπο καὶ τὴν ἐλευθερία».

ΧΡ. ΚΟΥΛΑΟΥΖΙΔΗΣ

ΦΙΛΩΝΟΣ ΚΤΕΝΙΔΟΥ

Ο “ΜΑΡΑΝΤΟΝ,,
ΕΜΜΕΤΡΟΝ ΕΠΙΚΟΝ ΔΡΑΜΑ

Κατά ἑλευθέραν παράφρασιν
τοῦ Ποντιακοῦ κειμένου

ΕΠΟΧΗ :

Πρώτη καὶ Δευτέρα πράξεις: 'Ημέραι ἀλώσεως τῆς Τραπεζούντος (1461)
σ' ἔνα ἀκριτικό κάστρο τῆς Χαλδίας.
Γ.' πρᾶξις: "Υστερα ἀπό δέκα χρόνια 'σ τὰ ὁροπέδια τοῦ Παρύαδρη (Πόντου)

Ο “ΜΑΡΑΝΤΟΝ,,

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΜΑΡΑΝΤΟΝ	Όπλαρχηγός	έτῶν	25
ΑΛΕΞΗΣ	Πατέρας του	>	55
ΒΑΣΙΛΗΣ	Υπαρχηγός τοῦ Μάραντου . . .	>	25
ΠΑΥΛΟΣ	Άναπηρος πολεμιστής μονόχειρ	>	35
ΞΕΝΟΣ	Σύντροφος τοῦ Μάραντου . . .	>	40
ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ	Στρατιώτης τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ	>	25
ΑΡΕΤΗ	Γυναίκα τοῦ Μάραντου	>	20
ΘΩΔΩΡΑ	Γυναίκα τοῦ 'Αλέξη	>	50
ΜΑΡΙΑ	Γυναίκα τοῦ Παύλου	>	40
ΦΩΤΕΙΝΗ	Χωρική		50
ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ	> >	>	50
ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ	Χωριατόπουλα	>	15

ΧΩΡΙΚΑΙ · ΧΩΡΙΚΟ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Μεγάλο δραχοντικό δωμάτιο. Είσοδος άριστερά. Δεξιά ἄλλη πόρτα. Ὡς τὴ γυνία μεταξὺ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς καὶ τῆς συστοίχου πόρτας, κλίμαξ ποὺ φέρνει σὲ δεύτερο πάτωμα.
** Σ τὸ κέντρο τοῦ βάθους ἀνάβραυθρο (φαρδὺ νιβάνι). Πάνω ἀπ' αὐτὸν εἶναι σὲ ἀρκετὸν ὑψος τὸ ἔμβλημα τῶν Κομνηνῶν, ὁ Μονοκέφαλος λεπτός. Δεξιά καὶ ἀριστερὰ κοντάρια οπίσθες καὶ ἀσπίδα. Σούδουπο.*

Σ Κ Η Ν Η 1η

(Στὸ βάθος ἀκούεται τραγούδι χοροῦ. Ὁ Αλέξης καὶ ἡ Θοδώρα καθιαμένοι στὸ νιβάνι)

ΘΟΔΩΡΑ Τριήμερες εἶν' οἱ χαρές, τριήμερος κι' ὁ γάμος,
 ἀκούραστοι οἱ χορευτές, κι' ἀσίγηστη ἡ λύρα.
 Ὅπως δινειρεύσσουντα τοὺς γάμους ἔχουν γίνει...
 ΑΛΕΞΗΣ Έγιναν δπως ἀρμοζε.
 ΘΟΔΩΡΑ Μὰ φυσικὰ τὸ ξέρω,
 κάθε τιμὴ καὶ ἔπαινος ἀξίζει τῆς γενηᾶς σου.
 ΑΛΕΞΗΣ Πολλὲς τιμὲς ἔχαρισε ἡ δόξα στὴ γενηά μου!
 Μὰ ὁ Μάραντος τὴν τίμησε πιότερο ἀπὸ ὅλους!
 Ἡ δύναμί, ἡ δόξα του καὶ ἡ ἀξιωσύνη
 τὰ βουνὰ ξεπεράσανε καὶ φθάσαν σ τὸ παλάτι
 κι' ὁ Βασιλῆς μας δ τρανὸς δ πολυχρονημένος,
 πρωταρχηγὸ τὸν ὥρισε, στὰ κάστρα τῆς Χαλδείας...

Σ Κ Η Ν Η 2α

(Μπαίνει ὁ Μάραντος συνοδεύων τὴν Άρετήν).

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Τώρα ποὺ τέλειωσ' ὁ χορός, ἀφέντη καὶ πατέρα,
 οἱ φίλοι μου θὰ θέλανε, προτοῦ νὰ μᾶς ἀφήσουν,
 τὰ χέρι σου νὰ σοῦ φιλοῦν καὶ νὰ σ' εὐχαριστήσουν...
 ΑΛΕΞΗΣ Ας ἔρθουνε! Τὴν ἀδεια τὴν ἔχουν... τοὺς προσμένω.
 ΜΑΡΑΝΤΟΣ Οἱ κόρες καὶ οἱ δέσποινες θὰ θέλανε τὸ χέρι
 τὸ σεβαστὸ τῆς μάνας μου, κ' ἔκεινες νὰ φιλοῦνε,
 νὰ ξαναδοῦν τὴν νύφη σας, καὶ ν' ἀποχαιρετοῦνε...
 ΑΛΕΞΗΣ Πολὺ σωστά... Ας ἔρθουνε. (φεύγει ὁ Μάραντος).

Σ ΚΗΝΗ 3η

- ΘΟΔΩΡΑ** (στήν 'Αρετή πού κάθεται καντά της). Κουράσθηκες παιδί μου;
ΑΡΕΤΗ Μητέρα μου, σ' εύχαριστώ! Κ' εσέ και τήν Παρθένο!
- (Μπαίνει δ Μάραντος μὲ τὰ παλληκάρια καὶ τές γυναῖκες. 'Ο Μάραντος σταματᾷ δίπλα στήν 'Αρετή. Λί γυναῖκες προχωροῦν χαιρετίζοντας μὲ πλίση τῆς κεφαλῆς 'σ τὴν ἔναντι πλευρά, ἐνῷ οἱ ἄνδρες καταλαμβάνουν ἑκείνη, ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς δποίας μπῆκαν. (εἰκόνη)
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Πάντα στὸ χαροπάλεμα, ἥσαν οἱ τελευταῖοι ποὺ ξαναβάζαν τὰ σπαθιὰ στήν ἀργυρῆ τους θήκη, μαζὶ σᾶν πολεμούσαμε! 'Σ τὸν γάμο μου καὶ τώρα, στερνοὶ σταθῆκαν στὸ χορό, στερνοὶ καὶ στὸ τραγοῦδι! Πατέρα ἀν δὲν μοῦδωσες ἐσὺ κανέν' ἀδέλφι, ὁ Θεός κι' Αὐτοκράτορος μοῦ χάρισαν, τοὺς ὅξιους ἐτούτους τοὺς συντρόφους μου, τοῦ πόλεμου ἀδέλφια!
- ΑΚΡΙΤΑΙ** "Ἄρχοντα προσκινοῦμε σε.
- ΑΛΕΞΗΣ** Τὸν Θεὸν προσκυνάτε,
- 'Εγὼ σᾶς δίνω ποὺ μπόρω, εὐχὲς καὶ εὐλογίες! Πόρτα καὶ φύλλα τῆς καρδιᾶς καὶ τοῦ σπιτιοῦ μου ἡ πόρτα εἰν' ἀνοιχτά, δρθάνοιχτα, στοῦ γυιοῦ μου τοὺς συντρόφους, φύλους καὶ συμπολεμιστές! Στήν χαρὰ καὶ στήν λύπη. δποιος τὸν γυιό μου ἀγαπᾶ, κ' ἐκεῖνος εἰν' παιδί μου.
- ΒΑΣΙΛΗΣ** Παιδί δικός σου δ Μάραντος, γλυκάδελφος δικός μας! Κι' ἀν δὲν μαυροφορέσανε τοῦ κάστρου μας οἱ μάνες, στὸν Μάραντό σου τὸ χρωστᾶν...
- ΑΛΕΞΗΣ** Σώπα παιδί μου, δχι! φᾶς φύλαξε ἡ Δέσποινα, ἐσᾶς ὅπως κ' ἐκεῖνον...
- ΒΑΣΙΛΗΣ** "Οπως μ' ἔχει ὑπαρχηγό, τὴν ὥρα τοῦ πολέμου ὑστερα ἀπὸ τὸν Μάραντον, σ' ἐμένα πέφτει δ λόγος! Παίρνω τὸ θάρρος ἀρχοντα κι' ἀρχόντισσα κυρά μου, ἐκ μέρους δλων νὰ σᾶς πῶ μὲ σέβας τὶς εὐχές μας. Μὲ τές χαρὲς τοῦ Μάραντου, τοῦ Μάραντου τὸν γάμο, ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, νὰ μπῇ στ' ἀρχοντικό σας! τῆς εὐτυχίας, τῆς χαρᾶς, νὰ γίνῃ τὸ παλάτι. 'Η εἰρήνη, ποὺ φέραμε δῶρο λαμπρὸ τῆς Νίκης, νὰ βασιλεύῃ αἰώνια, κι' αἰώνια ν' ἀγκαλιάζῃ τοῦ Μάραντου σας τὴν φωληὰ ποὺ ἔπλεξε ἡ ἀγάπη.
- ΑΛΕΞΗΣ** Εύχαριστῷ σας ἀετοὶ καὶ ἀετόπουλά μου! 'Η Παναγιά καὶ δ Χριστὸς καὶ οἱ δώδεκα Ἀποστόλοι κρόνους νὰ σᾶς χαρίσουνε πολλοὺς καὶ δοξασμένους,

σ' ἐσᾶς πούστε τῶν γηρατειῶν ἔκουσθασμα, καμάρι,
Οἱ μάνες, οἱ γυναικες μας, τὸ δόφανά τους, οἱ χῆρες,
στῶν κονταριῶν σας τὴν σκιά, αἴσνοιαστες κοιμάνται,
οὗτε κουρσάροι σκιάζονται, οὔτε καὶ ἔχθροι φοβάνται,
Ἐσεῖς Ἀκρίτα γενεά ! Ἀκοίται παινεμένοι !
Ζωντανὰ κάστρα ἀπάτητα, φρουροὶ τῆς Ρωμηοσύνης !
ΒΑΣΙΛΗΣ Γιὰ τὴν Πατρίδα, τὸν Χριστὸ καὶ γιὰ τὸν Βασιλέα.

ΣΚΗΝΗ 4η

(Μταίνει ὁ ἀγγελιοφόρος τοῦ τακτικοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ).

ΑΛΕΞΗΣ Πῶς μπαίνεις καὶ δὲν ἀσωτᾶς ;
ΑΓΓΕΛΙΑΦ. Σ' πολλάτη σου ἀφέντη
Πρόσταγμα γιὰ τὸν Μάραντον . Ἐδῶ μοῦπαν πῶς εἶνε.
ΜΑΡΑΝΤΟΣ Ἐγὼ εἶμαι ὁ Μάραντος ! Ποῖος σ' ἔστειλε γιὰ μένα ;
ΑΓΓΕΛΙΑΦ. Ἐκεῖνος ποὺ μὲ ἔστειλε, δὲν μοῦπε τὸ ὄνομά του.
Μέσ' τὸ χαρτὶ καὶ τὸ ὄνομα, ίσως νὰ βρῆς γοαιμένο.

ΣΚΗΝΗ 5η

ΜΑΡΑΝΤΟΣ (Παίρνει ἀπὸ τὰ χειρά τοῦ ἀγγελιοφόρου τὸ κύλινδρο πῆρογαμηνής, τοῦ διαβάσει, προσκυνατηρὶ ὑπογοαφὴ του, καὶ σανατιλλούντας τὸν πλησίασει στον Αλέξη, ἵνῳ φεύγει ὁ ἀγγελιοφόρος).
Ἄρχοντα δῶσε διαταγὴ νὰ φύγουν οἱ γυναικες.
Τὰ παλληκάρια ἃς μείνουνε...
ΑΛΕΞΗΣ Γυναίκα καὶ σὺ νύφη...
συνοδεῦστε τές τρίλες σας.
(Σκηνόθρωνες καὶ ἀνήσυχες ἀποχωροῦν).
(Ο Αλέξης τέξεινορδεύει ως ἀηδὸνο). Πάτε μὲ τὴν εὐχὴ μου.

ΣΚΗΝΗ 5η

ΑΛΕΞΗΣ Πόλεμον πᾶι ἔχουμε ;
ΜΑΡΑΝΤΟΣ Πόλεμον δπως πάντα !
ΑΛΕΞΗΣ Μὲ Πέρσες, Κούρδους ; Λέγε μου ! Γιὰ μὲ τοὺς δυὸ ἀντάμα,
ΜΑΡΑΝΤΟΣ Μ' αὐτοὺς, ποὺ λέσ, ὁ πόλεμος, εἰν τὸνταροπαιχνίδι
ἀπὸ τὸ πουρονὸ ἀν ἀρχινᾶ, τὸ βράδυ τελειώνει.
ΑΛΕΞΗΣ Ὁ Τοῦρχος ;
ΜΑΡΑΝΤΟΣ Ὁ Ἄγαρηνός ῦστερα ἀπὸ τὴν Πόλη
τὴν Τραπεζούντα μας χτυπᾷ...

ΑΛΕΞΗΣ

Τὴν Τραπεζούντα; Λέγε...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Μ' ἀμέτρητα στρατεύματα, μὲ δάση τὰ καράβια
κύκλωσαν τὴν πρωτεύουσα, ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές της.
Μεγάλη μάχη γίνεται· στὰ κάστρα τὰ καμπίσια,
μικροὶ μεγάλοι πολεμῶν τὸν Τούρκο νὰ κρατᾶνε,
ὅσο μποροῦν μακρύτερα, μακριὰ ἀπ' τὴν Τραπεζούντα.
Τώρα κ' ἔμεις θ' ἀφήσωμε τὰ κάστρα τῶν βουνῶν μας,
στοὺς γέρους, στές γυναικες μας! Πρέπει εὐθὺς νὰ πῆμε,
ν' ἀνοίξουμε τὸν πόλεμο, στοῦ ἀπίστου τὴν πλάτη.

ΑΛΕΞΗΣ

Χριστέ μου. 'Εσύ πρόφτασε καὶ σῶσον τὸν Λαό Σου!
σῶσον τὸν Αὐτοκράτορα, σῶσον τὴν Τραπεζούντα!
εὐλόγησον τὰ ἄρματα, εὐλόγησον τὰ ὅπλα,
τὰ λάβαρα μὲ τὸν σταυρό, τῶν Κομνηνῶν τὰ κάστρα,
Μοναδικιά, ἐμείναμε, ἐλπίδα γιὰ τὸ Γένος!
κ' ἡ Τραπεζούντα ἀν. χαθῆ, σβύνει ἡ Ρωμηοσύνη!
καὶ τί δρῖζει ὁ Δανιδ, ὁ Αὐτοκράτοράς μας:...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Εὐθὺς μὲ τὴν διαταγῆ, στιγμὴ νὰ ἔμην ἀργήσω.
Τὸ κάστρο τὸ περήφανο, τὴν ἀετοφωληά μας,
σ' ἔσενα νὰ τὸ ἐμπιστευτῷ, τοὺς ἄντρες μου νὰ πάρω.
καὶ μὲ τὸ γλυκοχάραγμα, ποὶν ἡ Αὐγὴ φοδίσῃ,
στὸν δόρμο νὰ βρισκώμαστε...

(οτοὺς ἄνδρες του)

"Ε! Σύντροφοι κι" ἀδέλφια!

"Εμπρόδες! Τραβάτε! τ' ἄλλογα σεκλῶστε, καλλιγῶστε
(εἰν' τὸ φεγγάρι λαμπερὸ καὶ φέγγει ὅλ' ἡ Πλάση).
Τὰ δοξασμένα τ' ἄρματα, τὶς σπάθες τὰ κοντάφια,
ἀκονίστε καὶ φέρτε τα, στῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα,
νὰ τὰ βλογίσῃ ὁ παπᾶς, κ' οἱ γέροι μας· μαζύ του...

ΒΑΣΙΛΗΣ

Τὸ αἷμα πάνω στ' ἄρματα, δὲν στέγνωσε ἀκόμα,
τὰ μπράτσα μας δὲν πρόφτασαν ξεκούραση νὰ νοιώσουν.
ἀπ' τὸ κονταροχτύπημα καὶ τοῦ σπαθιοῦ τὸ βάρος!
Καλύτερα. 'Η δεξέχαστη ἡ τέχνη τοῦ πολέμου,
πάλι μὲ δάφνης στέφανα, θὲ νὰ μᾶς στεφανώσῃ!
"Αρχοντ" Αλέξη εὐχήσου μας!...

ΑΛΕΞΗΣ

Εὐλογημένοι νάστε!
"Η Παναγιά μας κι" ὁ Χριστὸς πάντα νὰ σᾶς φυλάγῃ!
Τ' ἄρματά σας ἀνίκητά καὶ πάντα τιμημένα!
δόξα νὰ εἰν". "Ελληνικιά, χάρος γιὰ τοὺς ἀπίστους.
Πάντα ἐμπρόδες νὰ προχωρᾶν καὶ πάντα νὰ νικᾶνε!
Κι' ἀν καποιοὶ ἀπὸ ὅλους σας, πέσῃ καὶ δὲν γυρίσῃ.

τ' ἀρματά του νὰ φέρουνε οἱ ἄλλοι, ποὺ θὲ νᾶρθουν...
νὰ τὰ τιμοῦν οἱ ζωντανοί, σὲ δόξα τοῦ χαμένου

ΜΑΡΑΝΤΟΣ "Ο, τι λέσ εἶναι διαταγὴ ἀφέντη καὶ πατέρα!
[Κείνου, ποὺ θὰ θυσιασθῇ, γιὰ δόξα τῆς Πατρίδας,
τὰ ὅπλα θὰ σου φέρουνε οἱ ἄλλοι, μὲ τὴν Νίκη!
γιατὶ ἀν δὲν νικήσωμε, κανεῖς μας δὲν γυρίζει!
Τ' ἀρματα θᾶταν ἀχρηστα, χωρὶς τὴν Τραπεζούντα.]

(ποὺ εἶχε τὸ νοῦ του νὰ μὴ τοὺς ἀκούῃ κανεῖς).

ΒΑΣΙΛΗΣ "Ἄρχοντα, ή 'Αρχόντισσα κ' ἡ νύφη ἐπιστρέφουν.

ΑΛΕΞΗΣ Τότε ἔσεις νὰ φύγετε, κεῖνες νὰ μὴ σᾶς δοῦνε.
Κεῖνες θὲ νᾶρθουν ἀπ' ἐδῶ, ἐκεῖθε σεῖς τραβᾶτε.
(φεύγοντες οἱ ἄνδρες)

Σ Κ Η Ν Η 7η

ΑΛΕΞΗΣ "Η γυναικίσια ή καρδιά, σᾶν τοῦ Μάρτη τὰ χιόνια:
εὔκολα λυώνει, σ τὸν καῦμό, σ τὸν πόνο δὲν ἀντέχει!
Τὸν χωρισμὸ σᾶν νοιάσουνε, τές πνίγουνε τὰ δάκρυα,
κι' ἀν τοὺς ποῦμε γιὰ πόλεμο, θ' ἀρχίσουν μοιρολόγια...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Μεγάλη μπόρα καὶ βουνὸ μεγάλο πῶς νὰ κρύψῃς!
κι' ἀν μπούστι τὰ ἐτύλιγε, κάποτε θὰ σκορπίσῃ...

ΑΛΕΞΗΣ Θὰ ξεποβάλει τὸ βουνό, κ' ἡ μπόρα θὰ ξεσπάσει...
"Έχεις παιδί μου, δίκαιο! Μπορεῖ! Θὰ τές τὰ ποῦμε
μὲ λίγα λόγια. Γιὰ πολλὰ καιρὸς δὲν ἀπομένει.

"Η μάνα σου ἔγήρασε, αὐτὰ δὲν τὴν τρομάζουν.
Μὰ κείνη τὴν νεόνυμφη, ποιὸς θὰ παρηγηρήσῃ:

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Τὸν Μάραντον π' ἀγάπησε δὲν πῆρε ζευγολάτη,
νὰ τὸν κρατᾷ ἀξένοιαστη κοντά της σ τὸ κρεββάτι
ὅλες τὲ, νύχτες συντροφιὰ τὴν μέρα μέσ' σ σπίτι
παντρέφτηκε πολέμαρχὸ ποὺ κάστρα τριγυριάει,
κι' δ' ἔρωτας κι' δ' πόλεμος τὶς νύχτες του μοιράζουν.

ΑΛΕΞΗΣ Μάραντε, ἔγὼ δὲν μπορῶ, τῆς νηᾶς νὰ τῆς μιλήσω!
τῆς κυρὰ-μάνας σου νὰ πῆς νᾶρθη νὺ μ' ἀνταμώσῃ
κ' ἔσù ιρύβε τὰ δάκρυα σου, τὸν πόνο τῆς ψυχῆς σου,
ἀνοιξε τῆς καρδούλας σου δλα τὰ φυλλοκάρδια,
κύπτα νὰ βρῆς τὰ πιὸ γλυκὰ τραγούδια τῆς ἀγάπης,
τραγούδα τα, σ τὸ ἀξιο καὶ ἀτυχό σου ταῖρι....

(Φεύγει ὁ Αλέξης, μὲ ἀργά βήματα σ τὸ διωτεοικό τηῦ στιπιοῦ)

ΣΚΗΝΗ 8η

- ΘΟΔΩΡΑ 'Αφέντης δὲν περίμενε.
 ΑΡΕΤΗ Μάνα θάν^{τη} κουρασμένος.
 ΜΑΡΑΝΤΟΣ Καὶ βέβαια κουράστηκε! Τρεῖς μέρες σ' τις χαρές μας...
 ΘΟΔΩΡΑ Χαρές δὲν τὸν κουράζουνε! Τὸν ἄντρα μου τὸν ξέρω!
 Πάγω τὲς μαῦρες ἔννοιες του, μαζὶ νὰ φορτωθοῦμε...
 (ἀποχωρεῖ σκηνική τὴν συροδεύοντας ή 'Άρετή κι' δ' Μάραντος τῆς φιλοῦν τὸ χέρι, ἐνῷ ἔκεινη τὸν φιλεῖ στὸ μέτωπο).

ΣΚΗΝΗ 9η

- ΑΡΕΤΗ Μάραντε !
 ΜΑΡΑΝΤΟΣ 'Αρετή μου κλαῖς; Μὰ δὲν σου πάει τὸ κλάμα!
 Τὸ δάκρυ κρύβει τοῦ ματιοῦ τὴν κόρη καὶ τὸ χρῶμα,
 καὶ σᾶν φαρμάκι ξεγλυστοῦσα στ' ἀγείλι καὶ τὸ στόμα,
 κάνει τὸ φίλημα πικρό, καὶ πῶς νὰ σὲ φιλήσω;
 Τὸ πρόσωπό σου πῶς μπορῶ κλαμένο νὰ θωρήσω;
 'Ελα καὶ χαμογέλασε... Πές μου κανένα λόγο;
 ΑΡΕΤΗ Μάραντε ! ἄντρα μου γλυκέ ! Τὰ λόγια ποῦ νὰ ταῦθιστ
 τὴν τύχη νὰ μοιρολογῶ, τὴν Μοῖρα μου νὰ κλαίω;
 ΜΑΡΑΝΤΟΣ 'Αστρο χρυσό μου τῆς Αὐγῆς, 'Ηλιε μου τῆς ήμέρας !
 μήπως μὲ βρῆκε δ' θάνατος; μήπως μὲ πῆρε δ' Χάρος,
 νὺν πνίγεσαι στὰ δάκρυα, ν' ἀρχίσῃς μοιρολόγι;
 ΑΡΕΤΗ Νὰ κουφαθῇ ποῦ τάκουσε!! Στοὺς λόγγους!
 Τότε τ' εἶνε,
 ΜΑΡΑΝΤΟΣ ποῦ κάνει τὴ γυναικα μου νὰ κλαίη, σᾶν μὲ βλέπει;
 ΑΡΕΤΗ Δέν κλαίω γιατὶ σὲ θωρῶ, ἄντρα μου παινεμένε,
 κλαίω γιατὶ δὲν θὰ σὲ δῶ αὔριο, μόλις φέξῃ...
 ΜΑΡΑΝΤΟΣ Καὶ ποιός σου εἶπε 'Αρετή, πῶς φεύγω καὶ σ' ἀφίνω;
 ΑΡΕΤΗ Βοῆ τὸ κάστρο, ἀλλοίμονο, πῶς ἔχομ^{τη} ἐκοτρατεία,
 κι' δ' Μάραντος πρωταρχηγός...
 ΜΑΡΑΝΤΟΣ Μὰ δ' Μάραντος θὴ μάνη,
 τὴν καλή του νὰ χαίρεται, μὲ ήλιο καὶ φεγγάρι,
 κι' ἄλλον νὰ στείλῃ ἀρχηγό, τί θάκανε ἔκείνη;
 ΑΡΕΤΗ 'Αν εἴν' 'Ακρίτα γενεὰ καὶ Μάραντου γυναίκα
 τὸν διώχνει ἀπ' τὸ κρεββάτι της, γυρίζει σ' τοὺς γονηούς της.

- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Εύλογημένης γενεᾶς, ἀτίμητο στολίδι !
μοῦ χάρισες τὸν Οὐρανό, μὲ δύο σου μόνο λόγια !
Μ' ἀφοῦ μέσα στὸν κόρφο σου, τέτοια καρδιὰ φωληάζει,
γιατί νὰ κλαῖς ἀγάπη μου, σᾶν ὅλες τὶς γυναικες :
- ΑΡΕΤΗ** "Αν κλαῖνε ἀπ' τὸν φόβο τους... τότε ἔγώ δὲν κλαίω"
μ' ἂν κλαῖνε ἀπ' τὴν ἀγάπη τους, τὰ δάκρυα τὰ δικά μου,
διπλᾶ πρέπει νὰ τρέχουνε, νὰ κρύψουν τὰ δικά σου !
Καμμιά γυναίκα, Οὐρανέ, τὴν μοῖρα μου μὴ δώσῃς !
"Ωιμένα τὴν κακίτυχη, τὴν ἀμοιρη, τὴν μαύρη !
Ξένη ἄκριμα τοῦ σπιτιοῦ, ποῦ ἔκαμα δικό μου,
δύνωστη στὶς γειτόνισσες καὶ τὶς γειτονοπούλες !
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Τὰ λόγια σου πιὸ πένθιμα εἶνε καὶ ἀπὸ κλάμα,
ἄλλα πρέπουν γλυκόλογα, στῆς νηόνυφης τὸ στόμα .
- ΑΡΕΤΗ** Τρεῖς μέρες μόνο νηόνυφη, δυὸς μέρες παντομένη,
τὰ νυφικὰ δὲν πρόκανα ἀκόμα νὰ κρεμάσω,
καὶ πρόκανε ὁ πόλεμος, καὶ τάχει δροφανέψῃ...
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Μήν κλαῖς πάνω στὰ στέφανα, καὶ εἰν' εὐλογημένα !
"Εμεῖς κι' ἂν θὰ χωρίσουμε, κείνα δὲν δροφανεύουν.
- ΑΡΕΤΗ** Θὰ τὰ ψυμιάζω δροφανή, διπλᾶ, δίχως ἐσένα
τ' ἀγκάθια θὰ μοῦ μένουνε, τ' ἀνθη τους θὰ σκορπίσουν.
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Μή κλαῖς ποῦ φεύγω ξαφνικά ! Γλήγωδα θὰ γυρίσω.
- ΑΡΕΤΗ** Πότε καὶ πάλι θὰ σὲ δῶ, μόν' ὁ Θεὸς τὸ ξέρει !
"Ο πόλεμος εἰν' ἄκαρδος, κι' ὁ Χάρος πάει κοντά του...
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Πολλὲς φορὲς ἀντάμωσα, τὸν ἑνα καὶ τὸν ἄλλο,
καὶ πάντα ἥρθα νικητής, γύρισα τιμημένος !
Καὶ τώρα ποῦφτιασα φωληὰ δική μου τῆς ἀγάπης,
θὰ βιαστῶ στὴν νίκη μου, κοντά σου νὰ γυρίσω !
"Ο χωρισμός μας θάντ' μικρός, μεγάλη ή χαρά μας !
χιρούμενη εὐχήσου με, νὰ πάγω μὲ τὸ γέλοιο.
- ΑΡΕΤΗ** Ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς ὁ Μάραντε, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις :
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Προστάτες εἶνε τοῦ σπιτιοῦ οἱ Δώδεκα Ἀπόστολοι,
ἢ "Αγια Ἐλένη φύλακας, κι' ὁ "Αγιο-Κωνσταντίνος.
"Ἐκείνη καὶ ἡ Παναγιὰ σένα θὰ προστατεύουν.
- ΑΡΕΤΗ** "Εγώ θὰ κάμω δέηση, τὸ σπίτι νὰ τ'. ἀφήσουν,
τὸ στράτευμα ν' ἀκολουθοῦν, ἐσένα νὰ φυλάγουν.
Ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς ὁ Μάραντε, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις ;
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ** Σ' ἀφίνω "σ τὸν πατέρα μου, νύφη καὶ θυγατέρα,
σ' ἀφίνω "σ τὴν μανούλα μου "σ τὴ θέση τὴ δική μου...

- ΑΡΕΤΗ** Τὸν κύρη καὶ τὴν μάνα σου, σᾶν μόνους μᾶς ἀφίσῃς,
ἐγὼ νὰ τοὺς παρηγορῶ καὶ νὰ γλυκάνω πρέπει!
ἀνάμεσα 'σ τὰ δάκρυα μου, τὰ λόγια ποῦ νὰ ταῦθω :
Γιὰ ποιόνε νὰ μοιρολογῶ ἔκεινοι σᾶν θὰ κλαῖνε
κι' ἀποζητοῦν τὸ σπλάχνο τους, κ' ἐγώ τὸ στέφανό μου ;
γιὰ 'κείνους, γιὰ τὸν ἄντρα μου, ἢ γιὰ τὴν ἐρημιά μου ;
... Καὶ ποιός θὰ είνε βοηθός, 'σ τὴν ὥρα τοῦ κινδύνου ;...
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Τὸ κάστρο μας καὶ τὸ χωριό κίνδυνο δὲν φοβᾶνται !
- ΑΡΕΤΗ** [Κι' ἐν μέσα στ' ἀστραπόβροντα φαγίσουν τὰ οὐράνια
καὶ κατεβάζουν πλήμμυρες οἱ φεματιές κι' οἱ λόγγοι !
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Θ' ἀφῆστε τὰ σπίτια μας 'σ τὸ κάστρο θ' ἀναβῆτε
ἔκει εἰνε βουνοκορφῇ πλήμμυρες δὲν φοβᾶται...]
- ΑΡΕΤΗ** Καὶ σᾶν θὰ μάθουν οἱ ἔχθροι πῶς ἀφησες τὸ κάστρο,
ἔρημο καὶ ἀφρούρητο κ' ἔρθουν νὰ τὸ πατήσουν ;
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Θ' ἀντικρύσουν ἀκοίμητους, 'σ τοῦ κάστρου μας τὶς πόρτες,
κείνους π' ἀφίνω γιὰ φρουρούς...
- ΑΡΕΤΗ** Γέρους, παιδιά, γυναικες...
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Γέρους μὲ τὴν πολύχρονη τὴν γνώση ! Τὰ παιδιά μας
ἔχουν αἷμα Ἑλληνικό, Ἀκριτῶν είνε γέννα !
τὰ μπράτσα ἀντὶ τρυφερά, σκληρὸ κρατᾶν κοντάρι.
- ΑΡΕΤΗ** Μ' ἀν εἴν' αὔτσι ποῦ ἔρχονται, ἀπειροι, μυριάδες,
καὶ δὲν μποροῦν νὰ κρατηθοῦν τ' ἀνήλικα κ' οἱ γέροι ;
(Βλέπει διάλυσα νὰ μή τοὺς ἀκούῃ κακεῖς).
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Στὴν ἄκρη τοῦ Καστρότειχου, πίσω 'σ τὸ παρεκκλῆσι,
κρυφὴ πόρτα μονόφυλλη, διπλοσιδερωμένη,
γι' ἀντρες εἰνε θεόκλειστη, ἀνοίγει γιὰ γυναικες !
Σ τὸ ἔξω καταθύρι της, γεφύρι ἀκουμπάει,
πῶχει τὴν ἄλλη ἄκρη του, σὲ ἔνα μονοπάτι.
Θὲ νὰ σου δώσω τὰ κλειδιά. Σᾶγ ἔρθη ἡ μαύρη ὕδρα,
ποὺ κάθ' ἔλπιδα θὰ χαθῇ, τ' ἀφίνετε τὸ κάστρο
- ΑΡΕΤΗ** (σὰρ δημιουργόν 'γιὰ νὰ ἔντυπωθῇ τὰς ὁδηγίας).
Σ τὴν ἄκρη τοῦ καστρότειχου, πίσω 'σ τὸ παρεκκλῆσι...
ΜΑΡΑΝΤΟΣ Πάρε τὸ χρυσό μου σταυρό, τ' ἀργυρό δαχτυλίδι,
κι' ὅποιος θὰ τύχῃ νὰ τὰ δῆ, θὲ νὰ ἔρθει ποιὰ εἶσαι,
κι' ὅπως ἐμένανε τιμᾶν, θὰ σέβωνται κ' ἔσένα...
Οπως μὲ ἔχουν ἀρχηγό, κ' ἐσὺ θὰ ἀρχηγέψῃς...
Λπ' τὰ χίλια τὰ πρόβατα, τ' ἀτέλειωτα τ' ἀρνάκια,
πάρε μαζὶ δσα μπορεῖς, δσα διαβοῦν τὴν πόρτα,

κι' ἀκολουθοῦν τὸ κριάρι μας, μὲ τὸ χρυσὸν κυδούνι...
Νὲ προσπεράσουν δῆλοι τους, στεργή ἔσùν θὰ φύγης...

ΑΡΕΤΗ. (ὅπως προηγουμένως).

Πρῶτα οἱ ἄλλοι... κ' ἐλείτα στεργή θὲ νὺ περάσω.

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Καὶ ξανακλείστε τὴν κρυφὴν τοῦ γλυτωμοῦ τὴν πόρτα! Αφοῦ, περάστε μὲ καλό, δῆλοι σας τὸ γεφύρι, εὐθὺς νὰ τὸ γχρεμίσετε. Πάροτε τὸ μονοπάτι... Τὴν πόρτην ὥσπου νὰ τὴν βροῦν, καὶ στήσουν τὸ γεφύρι, ἐσεῖς θὰ προσπεράσετε σ' ἀπόμερα λημέρια.

ΑΡΕΤΗ Καὶ ποῦ θὰ λημεριάσωμε; ποῦ θὰ θεμελιώθουμε;

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Σᾶν κάποτε ζυγώσετε, 'σ τές οάγες τ' "Αη-Παύλου, πῶχει λίμνη 'σ τὰ πόδια του, μὲ κρύο μαυρονέρι, τὸ ποτάμι ποὺ ξεκινᾷ ἀπ' τὰ νερά τῆς λίμνης, δὲ δρόμος σας γὰ γίνεται, καὶ δύον βρίσκει κάμπο, ἐκεῖ θὰ θεμελιώσητε, θὰ χτίσετε καλύβες...

ΑΡΕΤΗ Στ' "Αη-Παύλου τὰ σύρριζα.. τῆς λίμνης τὸ ποτάμι...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ 'Απὸ κεῖ Τοῦρκος δὲν περνᾶ, Τοῦρκος δὲν θὰ διαβαίνει, ἐκεὶ μονάχα ἀετοὶ κι' ἀητόποντα πετάνε, ἐλεύθερα, περήφανα, 'σ τὴν γῆ καὶ τὰ οὐρανία! 'Εκεὶ καὶ σεῖς ἐλεύθεροι σταυραετοὶ θὰ ζῆτε! Κι' ἀν εἰν' γραφτό, στὸν γυρισμὸν ἐκεὶ σᾶς ἀνταμώνε...

ΑΡΕΤΗ Πέτρα θὰ βάλω στὴν καρδιὰ καὶ σίδερο στὸ στόμα, μαῦρο σφουγγάρι θὰ κρατῶ στὰ μάτια μου μαντῆλι, τὰ κλάμα μου νὰ πνίγεται, τὸ δάκρυ μου νὰ κρύψω...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Τί κι' ἀν θὲ νὰ χωρίσωμε μὲ μάτια δακρυσμένα; Κάποτε θ' ἀνταμώσωμε.

ΑΡΕΤΗ Πάγτα θὰ κάρτεράσσετε τὸν γυρισμὸν σου Μάραντε! 'Εσένα!.. νὰ σὲ βλέπω ζωντανὴ μὲ τὰ μάτια μου, νευρὴ μὲ τὴν ψυχὴ μου! Τὰ μάτια μ' (ου) ἄλλον ἀν κυττοῦν, τὸ φῶς των ν' ἀποσβύσῃ κι' ἀν ἡ ψυχὴ μ' (ου) ἄλλον ποθῇ, ἀλυωτὴ νὰ μ' ἀφήσῃ...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Θὰ δοῦν καὶ θὰ μὲ χαίρονται τὰ μάτια, κι' ἡ ψυχὴ σου εἴσαι πλᾶσμα ἀγγελικὸ κι' ὁ Πλάστης σ' ἀγαπάει. (χιτποῦν νὺν) "Άμε, χρυσῆ μου, ἐτοίμασε τὸ νυφικὸ κρεββάτι, (πόστα). κάνε μετάνοιες καὶ σταυρούς, κι' ἀναψε τὸ καντῆλι.... Ξέχασε δσα εἴπαμε πὲς ὅνειρο πὼς ήταν... Μονάχα τὴν ἀγάπη μας σκέψου, ἀγαπημένη..

ᾶς λάμψῃ ὁ ἥλιος τῆς χαρᾶς, στὴν ὄψι σου, σᾶν θάρυθω
σὲ λίγο νὰ ξεκουρασθῶ κοντά σου εὐτυχισμένος.

(τὴν αυκοδένει μὲ πεζπομό καὶ τρυφερότητα ὡς τὴν σκάλα ποὺ φέρει μέσα
στὸ οπίτι καὶ τῆς φιλεῖ τὸ χέρι. Τὴν παρακολουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα, καὶ
μένει *α τὸ τελευταῖο παιανόπαν, ἀπ' όπου καὶ ἀρχίζει τὸν μονόλογό του).

Σ ΚΗΝΗ 10η

- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** 'Ανάθεμά σε Πόλεμε καὶ τοὺς ἀνάθεμά σε !
κάνεις χήρα τὴν νηόνυνφη, χήρα τὴν παντρεμένη,
ἀπορφανίζεις τὰ παιδιά, τοὺς γέροντας ξεκληρίζεις,
κάνεις τὸν κόσμο κόλαση, τὴν γῆ γενικοταφεῖο,
τὸ γλυκοτοράγουδο χαρᾶς, τῆς μάνας μοιρολόγι,
καὶ κάνεις γενικοστέφανα, τοῦ γάμου τὰ στεφάνια...
'Ανάθεμά σε πόλεμε καὶ τοὺς ἀνάθεμά σε
πῶχεις ἀρχὴ τὸν χωρισμὸ καὶ τέλος σου τὸν Χάρο !!
(ἀκούεται πάλι ἐπα δεύτερη μονόφθαλμη *στὴν πόρτα).
- Ξέχασα ποὺ χτυπήσανε.. Τί θέλουν τέτοια ὡρα ;
'Εμπάτε...

Σ ΚΗΝΗ 11η

(Μπαίρει ὁ Παῦλος μονόφθαλμο).

- ΠΑΥΛΟΣ** Νὰ μὲ συμπαθῆς, ἀφέντη μου ποὺ ἥρθα
σὲ ὡρα ἀκατάλληλη...
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Γιὰ σένα κάθε ὡρα
εἶνε καλή. Πές τι μὲ θές, καλέ μου φίλε.. Παῦλε !
- ΠΑΥΛΟΣ** 'Ηρθα γιὰ νὰ παρακαλῶ, μαζύ σου νὰ μὲ πάρης!
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** 'Ολ' οἱ συντρόφοι, οἱ παληοὶ τ' ἀρματα ἔτοιμαζουν
κ' ἔμένα δὲν μὲ παίρνουνε μαζύ τους, τὸ σακάτη...
- ΠΑΥΛΟΣ** Μὰ σᾶν σὲ πάρουν καρδιακὲ κι' ἀδελφικέ μου φίλε,
ποιὸς θὰ σταθῇ 'σ τὸ πόδι μου, τὸ ιάστρο νὰ φυλάγῃ;
Πρωτοπαλλήκαρο ἔστε 'σ τὸν κύρη μου, σ' ἀφίνω !
καὶ ἥρθες μὲ τὰ κλάματα :
- ΠΑΥΛΟΣ** Συχώρα με ἀφέντη !
Τώρα τ' ἀκούγω... εὐχαριστῶ... τιμή μου ἀρχηγέ μου...
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** "Ακουσε, εἶνε τὰ στερνὰ τὰ λόγια μου... ἀκουσέ με :
Μεγάλος θάν" ὁ πόλεμος, δὲν μοιάζει μὲ τοὺς ἄλλους.
Ποῖος θὰ γυρίσῃ ἄγνωστο κι' δποιος κι' ἀν εἰν' θ' ἀργήσῃ
Οι γονηοὶ μου γηράσανε... παιδούλα ἡ καλή μου !
'Ορκίζεσαι νὰ τοὺς σταθῆς φύλακας καὶ προστάτης;
κείνους νὰ ἔχης γονικὰ καὶ 'κείνη ἀδελφή σου ;

νὰ θυσιάσῃς τὴν ζωή τὸ αἷμα σου νὰ δώσῃς
γιὰ κείνους, καὶ μερόνυχτα νὰ είσαι ἡ σκιά τους;
Κι' ἀν δῆς πῶς είνε κίνδυνος—δῆμε—νὰ σκλαβωθοῦνε
δρκίζεσαι, σᾶν τὰ τραγιά καὶ τοὺς τοεῖς νὰ τοὺς σφάξῃς
νὰ κάνῃς ὅ,τι θάκανα, ἀν ἥμουνα κοντά τους;

ΠΑΥΛΟΣ

'Ορκίζομαι 'σ τὴν Παναγιά, 'σ τοὺς Δώδεκα' Αποστόλους
δρκο δίνω εἰς τὸν Θεό, καὶ 'σ τοὺς Ἀγίους ὄλους
τὸ θέλημα, ἡ προσταγή, καὶ ὅλα ὅσα εἶπες,
θὰ γίνουν ὅπως ωρισες... θὰ γίνουν ὅπως θέλεις!

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

'Ο γέρος μου θάναι ἀρχηγός, κ' ἐσὺ ὑπασπιαστής του'
τὸν κίνδυνο τὸν ἀψηφᾶ, ξέροις! "Αν πέσῃ πρῶτος
'Αρχηγός σας θὰ ἔχετε, τοῦ ἀρχηγοῦ τῇ νύφῃ,
τὴν Ἀρετὴν τὸ ταιτεῖ μου. 'Εκείνη θὰ προστάξῃ...

ΠΑΥΛΟΣ

"Ωσπου, 'Αφέντη, ὁ Θεός σὲ φέρει πάλι πίσω
κ' ἐν δσφ ζῶ, κ' οἱ φλέβες μου ζεστὸ ιρατάνε αἷμα,
δοῦλο θὰ ἔχῃ κι' ἀδελφὸ ἡ Ἀρετὴ ἀντάμα..."

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Παῦλε ὁ δρκος εἰν' βαρὺς!

ΠΑΥΛΟΣ

"Αν εἰν' νὰ τὸν πατήσου
ἀστροπελέκι θεῖκο νὰ πέσῃ νὰ μὲ κάψῃ
νὰ ψωφήσω καὶ ἀταφος αἰώνια ν' ἀπομένω
νὰ μὴ βοῇ τὴν ἀνάπταυση τοῦ θάνατου, ἡ ψυχὴ μου...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Εὐχαριστῶ σε ἀδελφέ, 'σ τοῦ χωρισμοῦ τὴν ὕρα
ὁ πόνος μου ξελάφωσε... μούψυγε μανύρη ἔννοια!
"Σ τὸ κάστρο, κάστρο ἔβαλα, γυνο 'σ τὸ σπιτικό μου.
'Η Παναγιά μας κι' ἡ Χριστός, νὰ φυλάν καὶ τὰ δύο..."

(Ἄκοντας τὰ τραγούδια τῶν Ἀκριτῶν καὶ γρεμτίσματα ἀλόγων μὲ
θόρυβο ἐτομασιῶν, ἐπιφωνήματα κ. λ. π.)

ΠΑΥΛΟΣ

Τὰ παλληκάρια τραγουδᾶν, τ' ἀρματα ἔτοιμαζουν!
Μ' ἀφίνεις, νὰ τοὺς βοηθῶ, νὰ δώσω ἔνα χέρι;

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Τὸ πὼς μὲ εἰδες μὴν τοὺς πῆς.. τὶ εἴπαμε μὴ μάθουν!
δασκάλεψε τοὺς νειόβγαλτους, βοήθα τοὺς μαστόρους....

(φτύγεις δ. Παῦλος καὶ Μάραντος τὸν συροδεύεις ὡς τὴν πόρτα, ἀπ' ὅπου
ἀκούεται τὸ τραγούδι).

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Πόσες φορές, μαζὶ μὲ σᾶς, σύντροφοι, τραγουδώντας
τὸν μαῦρο μου καλλίγωνα, ἀντίκρου 'σ τὸ φεγγάρι,
μὲ τὰ καρφιά τὰ ἀργυρᾶ, μὲ πέταλα χρυσάφι,

κ' ἔβριζα τὸν Αὐγεοινό, π' ἀργοῦσε νὰ προβάλῃ.
 Τώρα δὲ τους τραγουδᾶν... δπως γίνοταν πάντα,
 κ' ἐγὼ κλαίγω 'σ τὸ ἄκουσμα τοῦ τραγουδιοῦ! Τὴν νέχεια
 παρακαλῶ νὰ ξεχαστῇ, νὰ μὴν ἔξημεοώσῃ,
 νὰ μὴν φανῆ Αὐγεοινός, δ 'Ηλιος νὰ γυρίσῃ,
 πίσω ἀπ' ὅπου ξεκινᾷ, πίσω στὰ κορφοβούνια,
 τ' ἀστρα ἔκει ποὺ βρίσκονται νὰ μένουν καρφωμένα.
 οἱ πετεινοὶ νὰ μὴ λαλοῦν... ἡ Πλάση νὰ κοιμᾶται,
 ὅλονυχτιὰ μόν' νᾶχωμε ἐγὼ κι' ἡ Ἀρετῆ μου
 'σ τοῦ "Ἐρωτα, ποὺ χτίσαμε μαζὺ τὸ ἔκκλησάμι!
 Μέσσ' 'σ τὸ στεργὸ τ' ἀγκάλιασμα, νὰ μένῃ κοιμισμένη
 νὰ σκύψω νὰ τηνε φιλῶ, ἀνάμεσα 'σ τὰ φρύδια,
 'σ τὸν ὕπνο νὰ χαμογελᾷ, τὴν ὁρα ποὺ θὰ φύγω.
 Μέσα 'σ τῆς μάχης τὴν βοή, καὶ 'σ τὴν στεργή μου ἀρε
 νὰ ξαναδῶ τ' ἀγγελικὸ κείγο χαμόγελό της!..
 Νύχτα μου τὸν 'Εσπερινὸ κράτα, καὶ μὴν ἀφίνης
 νὰ ξεπροβάλῃ Αὐγεοινός, μὲ τὴν πλάνα Αὐγῆ του!
 κράτησε τὸ φεγγάρι σου, τ' ἀστρα τὰ διαμαντένια!
 κράτα κι' ἐμὲ γονατιστό, 'σ τῆς νύφης τὸ κρεββάτι...
 Φοβᾶμ' δ ποῶτος χωρισμὸς μὴν εἰν' κι' δ τελευταῖος
 'Ο χωρισμὸς κι' δ θάνατος μαῦρα ἀδέλφια εἶνε... .

(ἐνῷ τὸ τραγούδι δκούγεται ἐντονώτερα, δ Μάραντος, τραβή 'σ τη διαφορίσματά του).

ΤΕΛΟΣ

τῆς πρώτης πράξεως

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Σκηνογραφία τῆς πρωτης πράξεως. Σούρουπο. Με τὴν δεξιήν του ἔργου ακοτυγάζει.)

ΣΚΗΝΗ Ιη

ΑΛΕΞΗΣ

Τοιάντα ήμερόνυχτα, τριάντα είνε χρόνια
σᾶν ἔχης γυιδού μονάκοιβο 'σ τὸν πόλεμο, στὴν μαχη,
χωρὶς νὰ έρθουν νέα του, κανένα μήνυμά του
μήτ' ἀπ' αὐτόν, γιατὶ π' ἄλλονε κανένα συγκατερίτη! (σιγῇ)
Μὲ τῆς ψυχῆς τὰ πατρικὰ καὶ τῆς καρδιᾶς τὰ μάτια
τοὺς βλέπεις μέσ' 'σ τὸν κίνδυνο, 'κείνοις καὶ τὴν Πατρίδα
καὶ σὺ νὰ είσαι ἀρχηγός, μὲ σύντροφους «γυναικες»
μὲ τὰ παιδιὰ πολεμιστές, σὲ κάστρο δοξασμένο!

ΣΚΗΝΗ 2α

(Μπαίνει ἀπό τοῦ παῦλος κυριάζει ἀνήσυχος τῆς πόρτας νὰ μὴν εἴται
κακεῖς. ο Ἄλεξης βλέπει 'σ τὴν πόστα τῆς σκάλας)

ΑΛΕΞΗΣ

Λέγε καὶ δὲν είναι κανεῖς...

ΠΑΥΛΟΣ

Αφέντη, πῶς ν' ἀρχίσω;
Σ τὸ Κατοχώτι ζύγωσαν οἱ Τοῦροι οἱ ἐμπορηλάται
καὶ οἱ χωρικοὶ ἔχυθηκαν σ τοῦ κάστρου μας τὴν πόρτα!
Ἄνοιξε τὴν καστρόπορτα, τοὺς ἐμπασα δλούς μέσα,
μὲ δλα τους τὰ ζωντανά, μὲ δλο τους τὸ βίος
νὰ βροῦν οἱ Τοῦροι ἔοημιά, νὰ τοὺς κρατῷ ἡ πεῖνα...
Εἶνε πολλοί;

ΑΛΕΞΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ

Οἱ χωρικοὶ δὲν ξέρουν νὰ μᾶς ποῦνε
Ἐστειλα ἀνθρωπο πιστό..., νὰ δῆ καὶ ν' ἀναφέρῃ...
Ἄντα ἥθα γιὰ νὰ σοῦ πῶ... Προσμένω διαταγές σου!

ΑΛΕΞΗΣ Σῦρε, βάλε διαλαλητή, «'Στ' ἀρματα ὅλοι !» Γέροι, παιδιά πάν' ἀπὸ δώδεκα χρονῶν καὶ ὁ γυναικες δσες δὲν εἶναι ἔγγυες, κι' δσες δὲν εἶν' βιζάστρες ! "Ολοι καὶ ὅλες "σ τ' ἀρματα ! "Άλλοι "σ τὶς πολεμίστο κι' ἄλλοι μπρὸς "σ τὶς καστρόπορτες, ἐμένα νὰ προσμένουν ! Πήγαινε.

ΠΑΥΛΟΣ "Οπως ὕδωρες θὰ γίνη 'Αρχηγέ μου !
(Φεύγει ὁ Παῦλος).

Σ ΚΗΝΗ 3η

("Ο 'Αλέξης μόνος κατεβάζει ἀπ' τὸν τοῖχο ἐπα σπαθὶ κι' ἐπα κοντάρι, μὲ σιγανές κινήσεις καὶ κάποιον οφελασμό).

Σ ΚΗΝΗ 4η

(Μπαίνει ἡ Θοδώρα).
(Τὸν κοντάρι ἔντρομη, δίχως τὰ τῆγ ἀντιληφθῆ ὁ 'Αλέξης).

ΘΟΔΩΡΑ "Αφέντη, τί θές τ' ἀρματα, τ' ὅπλα τὰ τιμημένα ;
ΑΛΕΞΗΣ "Η νύφη πούνε, ἡ 'Αρετή ;
ΘΟΔΩΡΑ Ή 'Αρετὴ οὐφαίνει καὶ σιγοτραγουδᾶ τοῦ χωρισμοῦ τὸν πόνο...
ΑΛΕΞΗΣ Καιρὸς δὲν εἶνε γιὰ 'ογαλειὸ καὶ ὥρα γιὰ τραγούδι πήγαινε πές της νέρχεται... 'Ελπίε οἱ δυὸς ἀντάμα.
(φεύγει ἡ Θοδώρα. 'Ο 'Αλέξης παίρνει καὶ πάλι τὰ σπαθὶ καὶ τὸ κοντάρι.)

Σ ΚΗΝΗ 5η

ΑΛΕΞΗΣ Σπαθὶ μου σύντροφε πιστέ ! Κοντάρι δοξασμένο !
"Άλλοι πῶς θὰ σᾶς βάζανε "σ τὸ μνῆμα μου θαρροῦσα, ζερβά, δεξιὰ "σ τὸ πτῶμα μου, σᾶν θάκλεινα τὰ μάτια !
Μὰ τώρα ὀλοζώντανος ζερβόδεξα σᾶς ἔχω κι' ἔγώ σᾶς παίρνω συντροφιά, "σ τὸ μνῆμα μου μαζύ μου.
(Μπαίνουν ἀγήσυχος ἡ Θοδώρα καὶ ἡ 'Αρετή).

Σ ΚΗΝΗ 6η

ΑΛΕΞΗΣ "Ακοῦστε ! 'Ο 'Αγαρηνὸς πήρε τὸ Κατοχώρι καὶ τώρα τὰ στρατεύματα ζυγώσανε "σ τὸ Κάστρο.
"Ἄγ εἰν' ὀλίγοι... ὁ Χριστὸς βιηθῆ καὶ τοὺς σκορπάμε μ' ἀν εἰν' πολλοί... Δὲν ξέρομε, ποιὸν πρωτοπαιρεῖ ὁ Χάρος καὶ δὲν εἶνε μόν' ὁ θάνατος, πούρχεται μὲ τὸν Τούρκο

σύντροφος ! "Ατιμη σκλαβιά, ατίμωση και βία
άκολουθη ! "Άλλοι μόνο στις νέες, στις γυναικες,
στις παρθένες, τις νηόγυψες, και σ' οσους ζοῦν και βλέπουν
(στήν Αρετή). "Η πεθερά σου την κρατώ, σᾶν σβύσω νά με θάψῃ.
Έσυ τοῦ γυιοῦ μου στέφανο, τοῦ σπλάγχνου μου ή καρδιούλα-
τοῦ θεμελιοῦ ποὺ έστησα τὸ πρῶτο ἀγγωνάρι...
ή θέση σου δεν εἶν' ἐδῶ ! ... ποῦ τοι γυρνάεις ο Χάρος !
Γιὰ σένα έχω ἀνθρωπο, χρυφό χω μονοπάτι.
Θὰ βγῆς απὸ τὸ φρούριο, θὰ πάς στὰ γονικά σου !
κι' ἀνείν' γραφτό, ο Μάραντος σᾶν ἔρθει σ' ἀνταμώνι !

ΑΡΕΤΗ "Αφέντη μου, σ' εὐχαριστῶ ! μιὰ χάρι σου ζητάω !
Μήν διώχνεις ἀπ' τὸ σπίτι σου, τοῦ γυιοῦ σου τὴν γυναικα.
"Λν στοῦ πολέμου τὴν στιγμή, στὸ σπίτι μου γυρίσω
θὰ πούγε πῶς ἐδείλιαστε τοῦ Μάραντου η γυναικα !
"Ο κύρης μου θὰ ντροπιασθῇ, κι' ή μάνα θὰ με διώξῃ ! "

ΑΛΕΞΗΣ "Αν κάποιονε φάνταζα, φάνταζα ἐμένα !
ο κύρης και ή Μάνα σου ξέρουν ἀπὸ πολέμους.
"Εσύ δὲν ξέρεις ἀποιοη. Κάνε δπως οοῦ λέγω
"Εγω είμαι τοῦ Μάραντου ο κύρης και προστάζω.

ΑΡΕΤΗ Κι' ἔγω πούμαι τοῦ Μάραντου γυναικα.
ΘΟΔΩΡΑ "Ω ! Θεέ μου !

Τοελλάθηκες ; Πῶς ἀντιλεῖς στὸν γερό σου Αφέντη !
(στήν Θοδώρα) Σώπα έσύ ! "Εν δοφ ζω θὰ γίνη, δ.τι λέγω
τις προσταγές μου δὲν μπορεῖ κανένας ν' ἀψηφίσῃ...

ΑΡΕΤΗ "Εσύ σαι ο Αφέντης μου Κύριος και Πατέρας
κι' δ.τι κι' ἀν λές εἰν' δρισμές, κι' δ.τι κι' ἀν πῆς θὰ γίνη.
(Άκουγοντα σαλπιοπάτα και δόρυβος)

Μα σᾶς τα γηα μου γονικα ν' αφήσω αὐτὴ τὴν δρα !
Ν' αφήω δ.τι έγινε δικό μου ! Συγκαστρίτες,
τις γυναικες και τὰ παιδιά κείνων ποὺ πολεμᾶνε,
και νὰ ντροπιάσω φεύγοντας και ἀντρα και πατέρα !
Αντὸ μη θέλης νά γενη ! Λυπήσου με τὴν δόλια !

ΘΟΔΩΡΑ Τὸν ἀντρα και τὸν κύρη σου, τους έχεις ντροπιασμένους
γιὰ νὰ μιλᾶς, νὰ φέρεσαι μ' αὐθάδεια στοὺς ἄλλους.
"Αν σ' ἀκουγε δ Μάραντος νὰ βγάλῃς τέτοια γλῶσσα,
ντροπιασμένη θὰ σ' ἐδιωχνε, ἀν σ' ἀφινε νὰ ζήσῃς !

ΑΡΕΤΗ "Εκείνος τι θὲ νὰ κανε, μόνη ἔγω τὸ ξέρω
μὰ σεῖς τὸ τί σκεφθήκατε, έκείνος σᾶν τὸ μάθει...

ΑΛΕΞΗΣ Δὲν ξέρεις τί σου γίνεται ! Σώπα ! Ξεμυαλισμένη,
ποὺ ξέχασες τὸν σεβασμὸ τῆς νύφης στοὺς δικούς της...
Νὰ μὴ σ' ἀκούσω νὰ μιλᾶς!.. 'Αρκετά ! Οὔτε λέξη !
(στὴν Θοδώρα) 'Εμένα μὲ προσμένουνε ἄλλοι. Καιρὸ δὲν ἔχω !
Φεύγω ! Θὰ στέλω ἔμπιστους ἀνθρώπους μου γιὰ δαύτη
ἄν θέλῃ τοὺς ἀκολουθεῖ ἐκεῖ ποῦ θὰ τὴν πᾶνε,
ἄλλοιῶς νὰ τήνε δέσουνε.

ΑΡΕΤΗ 'Αφέντη συλλογίσου !
Εἶμαι 'Ακοίτα γενεὰ, τοῦ Μάραντον γυναίκα,
νεκρὴ μὲ βγάνουν· ἀπ' ἔδω, γιὰ σκλάβα δὲν μὲ δένουν !
Σὲ σᾶς χρωστῶ τὸν σεβασμό, 'σ τὸν Μάραντο ἔχω δρκό¹
μήτε τὸ ἔνα ἔχασα, μήτε πατῶ τὸν ἄλλο !
Σ' ἔσένα ἀν δ Μάραντος δὲν εἰπε ὅσα μούπε.
(Πιάνει τὸν 'Αλέξη ἀπ' τὸ μπράτσο).
'Ακου τα ! Πρῶτα ἀκου με ! Κ' υστεροι νὰ μὲ κρίνης...

ΑΛΕΞΗΣ Καὶ τὶ μποροῦσε νὰ σου λῆ, ποῦ τὰ 'κουψί' ἀπὸ μένα ;

(Τὸν παρασύρει στὴν ἄκρη καὶ τοῦ μιλᾶ ζωηρὰ δίχως νὰ ἀκούγεται,
'Εκείνη τὴν στιγμὴ παρουσιάζεται ἵνας 'Αγγλίας στὴν πόρτα, μέσα σὲ
θέρουβρο ποὺ ἀκούγεται εὐχρινήστερα).

Σ Κ Η Ν Η 7η

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡ. 'Αρχισε ἡ ἐπίθεση !... 'Εφούντωσε ἡ μάχη.

(Ο 'Αλέξης ποὺ ἀκούγει τὴν 'Αρετή, τὸν διώχνει μὲ νεῦμα. Φεύγει δὲ
'Αγγελιαφόρος).

Σ Κ Η Ν Η 8η

ΑΡΕΤΗ 'Ωραίστηκα ν' ἀκολουθῶ ὅλους τοὺς συγκαστορίτες'
'σ τὴ ζωὴ καὶ 'σ τὸν θάνατο, 'σ τοῦ Μάραντον τὴν θέση!
Σ' ἔμένα ἀφῆκε τὸ κλειδί ! Μπορῶ νὰ τὸν προδώσω ;

ΑΛΕΞΗΣ "Α ! Τώρα δλα ἐννοῶ ! Σ' ἀδίκησα παιδί μου !

ΑΡΕΤΗ Μούπε τὸ πούθε βρίσκεται τοῦ γλυτωμοῦ ἡ πόρτα
καὶ μ' ὥσκισε νὰ τὴν διαβῆ, υστερα ἀπ' τοὺς ἄλλους...
κι' δχι πρώτη καὶ μοναχή, 'σ τοῦ κίνδυνου τὴν ὥρα...
Μούπε τὸν δρόμο πὼς θὰ βρῶ καὶ ποὺ θὰ λημεριάσω

ΑΛΕΞΗΣ Δόσε φιλιά, δόσε εὐχές, 'σ τὴ νύφη σου, γυναίκα
(στὴν Θοδώρα) είναι τὸ ταῖρι π' ἀξιζε στὸν γυιὸ καὶ τὴν γενηά μας,

Έλα παιδί μου! τὴν στερνή νὰ πάρῃς τὴν εὐχή μου.

(Τὴν φιλεῖ μια στὸ ἔνα καὶ μια στὸ ἄλλο μάγουλο).

Δικό σου αὐτὸ τὸ φίλημα.. Αὐτὸ γιὰ τὸ παιδί μου !

Καὶ τώρα ἔσεις νὰ μείνετε! Μήνυμα σᾶν σου στείλω
ὅσα σου εἶπε ὁ Μάραντος, υμήσους ταὶ καὶ κάνε ...

‘Αφίνω γειά! ‘Η Παναγιὰ καὶ ὁ Χριστὸς μαζύ σας!..

(Φεύγεις τὸν ἀκολουθεῖν ἀποφασιστικὰ ἡ Θεοδώρα ἀφοῦ προηγουμένως
φιλεῖ βιαστικὰ τὴν ‘Αρετήν).

Σ Κ Η Ν Η 9η

(‘Η ‘Αρετὴ ἀκονιπισμένη στὴν γωνία τῆς πόρτας, ἀφοῦ τοὺς ἀκολούθας
θηταὶ φεύγοντας).

ΑΡΕΤΗ

‘Άλλοι ὅτὸ κάστρο πούμεινε δίχως πολεμιστάδες
μὲ φύλακες ἀνάπηρους, γυναῖκες καὶ γερόντους.
(Γόνατεῖς μπρὸς σὺς τίκονες).

Θεέ μου, κι’ ἄγια Δέσποινα, καὶ Λιόδεκα Ἀποστόλοι
καὶ αὖ ἄγιε Κωνσταντῆ καὶ ἄγια Ἐλένη
προφτάστε καὶ φυλάγετε ἀτατητὸ τὸ κάστρο!

‘Εκείνοι ποὺ τὸ φύλαγαν, ωἱμε! στὶς Τραπεζούντας
πολεμῶν τὰ ἐξώτειχα, χάνονται γιὰ τὴν πίστη.

‘Εσᾶς ἀφῆκαν φύλακας! ‘Εσᾶς... ἐδῶ προστάτος ...
Ρίξτε φρωτὰ ἀπ’ τὸν οὐρανὸ καὶ σίδηρο λυωμένο
νὰ καίγωνται οἱ πλιστοι, ποὺ ζώσανε τὸ κάστρο,
σβῆστε τὸ μισοφέγγαρο ... σ τὰ πόδια τοῦ σταυροῦ μας ...

(Μπαίκουν ἀγήσυχες μερικές γυναῖκες ποὺ γονατίζουν κοντά στὴν ‘Αρετή καὶ σταυροκοποῦνται).

Σ Κ Η Ν Η 10η

(Συνεχίζοντας τὴν προσευχὴν της).

ΑΡΕΤΗ

Θεέ μου εὑσπλαγχνίσου μας! Χριστὲ σῶσε τὸ κάστρο.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Θεέ μου εὑσπλαγχνίσου μας! Χριστὲ σῶσε τὸ κάστρο.

(‘Εχει σηκωθῆ καὶ ἀπομακρύνθη λίγο ἀπὸ τὶς γυναῖκες ποὺ προσεύχονται ακόμη)

ΑΡΕΤΗ

‘Άλλοι χτυποῦν, ἄλλοι θρηνοῦν κι’ ἄλλοι δεήσεις κάνουν,
κι’ ὅλοι ἔχουν μέσ’ στὴν ψυχὴν καὶ φόβο καὶ ἐλπίδα ...

(οἱ γυναῖκες σηκώθηκαν στὴν λέση «δεήσεις»).

- ΦΩΤΕΙΝΗ** Λιγόστεψ' ή ἐλπίδα μας, μεγάλωσε δ φόβος!
γι' αὐτὸν καὶ σ τὴν ἀφέντησσα ἥρθαμε τὴν Θοδώρα
ν' ἀκούσωμε τὶ θὰ μᾶς πῇ ... Τὶ δ' ἀπογίνη δ κόσμος!
- ΑΡΕΤΗ** 'Η Θοδώρα ή μάνα μου, βγῆκε μὲ τὸν Ἀφέντη!
Ἐκεῖνος μὲ τὰ ἄρματα, ἐκείνη μὲ τὸ κλάμα ...
- ΦΩΤΕΙΝΗ** Μὰ τότε ποιόνε ἄφησε καὶ ποιὸς θὰ διαφεντεύσῃ
τοὺς ἄλλους, τὶ νὰ κάνουμε στὴ μαύρη τούτη ὡρα;
- ΑΡΕΤΗ** 'Ισως γυρίζει ή μάνα μου!
- ΦΩΤΕΙΝΗ** Σᾶν δὲν γυρίσει; Τότε:
- ΑΡΕΤΗ** Τὸ σπίτι ἄφησε ἀνοιχτό, στὴν θέση της ἔμένα,
κι' Ἀφέντης μου, ἐκρόσταξε, μήνυμα νὰ προσμένω!
- ΦΩΤΕΙΝΗ** Καὶ τὶ τὸ θές τὸ μήνυμα... οἄν ἔρθη μοναχό του,
καὶ δὲν τὸ φέρει δ Ἀρχηγός, νὰ πῇ τὸ τὶ θὰ γινει;
Ἐμεῖς γοητεῖς ἀνήμπορες, κι' ἐσὺ παιδί ἀκόμα ...
- ΑΡΕΤΗ** Γειτόνισσά μου ἔννοια σου!.. ἀκου με!.. μὴ φοβᾶσαι
μόλις θάρθει τὸ μήνυμα, θὰ γίνῃ δ, τι πρέπει.
Μικρή δὲν είμαι νειόνυφη, τὸν Μάραντον ἔχ' ἄντρα
κι' δὲν ἔμουν γιὰ Ἀρχηγός δὲν μ' ἔπερνε γυναίκα.
Ἀκριτούλα πλάστηκα, καὶ ξέρω ν' ἀρχηγεύω!

(Μπαίνει ὁ Παῦλος μὲ ματωμένο λίγο τὸ πρόσωπο).

Σ Κ Η Ν Η 11 η

- ΠΑΥΛΟΣ** 'Αρχόντισσά μου Ἀρετή, δοῦλος, προσκυνητής σου,
δ κύρῳ Ἀλέξης πρόσταξε, "Αρχισέ! "Ηρθ" ή ὡρα!
- ΑΡΕΤΗ** Κανένα ἄλλο πρόσταγμα, κανένα ἄλλο λόγο;
- ΠΑΥΛΟΣ** Γιὰ σένα αὐτὸν τὸ μήνυμα, «"Αρχισέ ήρθ" ή ὡρα!»
"Σ τοὺς ἄλλους φέρω αὐστηρή διαταγή. Νὰ σ' ἔχουν
πρωταρχηγό, σ τοῦ Μάραντου καὶ στὴ δική του θέση"
"Ο λόγο, σου διαταγή, τὸ θέλημά σου νόμος.
Κι' ἔμένα τὸν ἀνάξιο, παρήγγειλε ν' ἀφήσω
τὴν μάχη καὶ γὰ ἔρχομαι κοντά σου παραστάτης.
"Απὸ τὴν μάχη ἔδιωξε καὶ δλες τὶς γυναίκες'
τὶς ἔστειλε στὰ σπίτια τους μαζύ μου. "Όλες τώρα
πρόσταγμα καὶ διαταγή δική σου περιμένουν ...
(Παίρνει ιδιαιτέρως τὸν Παῦλο).
- ΑΡΕΤΗ** Τὸ μήνυμα ποὺ ἔφερες... εἶν' μήνυμα θανάτου!
Πέφτει τὸ κάστρο!.. Περιπτό!.. Γι' αὐτὸν δὲν σὲ φωτάει...

Πές μου ώς πότε θά κρατή; "Ωρες ή και ημέρες;

ΑΡΕΤΗ Κάθε στιγμή δύναντος άνοιγει κι' ένα μνήμα
για μας και τους "Αγαρηνούς... κ' είν' λίγοι οι δικοί μας
στὸν θάνατο και στὴ ζωὴ!.. 'Ατέλειωτοι οἱ ἄλλοι...
Τὸ κάστρο μας ψυχομαχᾶ... σβύνει μὲ τὴν αὐγούσλα...

ΑΡΕΤΗ (στὶς γυναικεῖς). "Ακοῦστε! Ποὺ περίμενα τὰ νέα δπ' τῇ μάγη
ἡρθαν μαῦρα! Χειρότερα δπ' ὅτι καρτεροῦσα ...

ΦΩΤΕΙΝΗ 'Ο Θεὸς νὰ μᾶς λυπηθῇ κι' ή ἄγια Θεοτόκος
Νὰ σοῦ χαρίσῃ φώτιση... στὴν μαύρη τούτη ὥρα

ΑΡΕΤΗ "Αμήν! Τώρα στὶς γειτονιές ἀμέσως σκορπισθῆτε
ὅπως ἀρμόζει, ψύχραιμα μιλάτε τὶς κυράδες
κι' ἔλατε ὅλες! Θά σᾶς κῶ τὶ πρέπει γ'. ἀπογίνη.
Πηγαίνετε κιὶ σύντομι. Οἱ ὥρες δὲν προσμένουν ...

(φρέγουνται γυναικεῖς... ὑστερούνται μεταξύ των πλευρῶν της
"Άρετή πηγαίνει ωρέας τακτική").

Σ Κ Η Ν Η 12η

ΑΡΕΤΗ Χρυσὲ Πατέρε! ἀτίμητε, "Αρχοντα ἀντρειωμένε
ἀπ' τὸ χεῖλος τοῦ τάφου σου, τὸ μῆνυμα μοῦ στέλνεις.
"Ωρίμε, χέρια δὲν θὰ βρεθοῦν, τὸ μνῆμα σου ν' ἀνοίξουν,
τῆς μάνας μου θὰ τρέμουνε, κι' ἐγὼ τάχω δεμένα,
δεμένα μὲ τὸν δόκο μου, τοὺς ἄλλους νὰ γλυτώσω!
Δόσε μου δύναμι Θεέ! Τὸν δόκο νὰ κρατήσω!

(Μικρὴ πρῆγμα)

"Ἄς πάρω πρῶτα τὸ κλειδί, τοῦ γλυτωμοῦ τῆς πόρτας
καὶ δλα τὰ χρυσαφικά, ποὺ μένουν κλειδωμένα'
Δὲν ζοῦμε... θᾶν πολύτιμα γιὰ δλους... ὅπου πάμε...
(μπαλνει τὸ δωμάτιο της).

Σ Κ Η Ν Η 13η

ΠΑΥΛΟΣ Μορφὴ ἀπὸ τριαντάφυλλο, καρδιὰ ἀπὸ ἀτσάλι
δὲ Χάρος μόνη σ' ἄφησε.. καὶ δάκρυ σου δὲν εἶδε.
Τὰ ἀρμάτα τοῦ Μύραντου... σὲ ἄξια πέσουν χέρια!..

(κυττάζει ἀπὸ τὴν πόρτα, φρέψ τὰ οκοπάδι γίνεται πιὸ ἀντιληπτές).

"Ο οὐρανὸς κατάμαυρος! 'Απλώθηκε ή νύχτα!
οὔτε σ' αὐτὴ ξεκούργαση οἱ μαχηταὶ δὲν βρίσκουν,

κι' ἀς εἰν' σκιές οἱ μαχητές, σκιές καὶ τ' ἄλογά τους !
Δὲν βλέπεις ποῦδε ἔρχεται ὁ Χάρος· καὶ τ' αὐτί σου
κολλᾶς στὸ χῶμα, γιὰ ν' ἀκοῦς... τ' ἀργά τὰ βήματά του...

Σ ΚΗΝΗ 14 η

(Παραμερίζει λιγά νὰ μισθύει θ-θ γυναῖκας ερωμαγμένες παὸν γοναῖζουν
μετόφος στὸ εἰκόνισμα σὲ προσένχῃ).

Σ ΚΗΝΗ 15 η.

(Μπαίνει ἡ Ἀρετὴ μὲ παραλλαγμένη τὴν φρονεῖαν καὶ ποὺ παντὸς τὴν
χειρεῖαν ἐπὶ τὸ ἀγδυμάτερον κυττάζει γιὰ μερικὲς στιγμὲς τῆς γυναικεῖας
ποὺ προσεέχονται. Σεώ μεταξὺ προσέρχονται καὶ ἄλλες.

ΑΡΕΤΗ

"Ἀκοῦστε ... /σηκώνονται δλεῖς καὶ τὴν ἀκοῦντι.

ὅτι κι' ἂν σᾶς πῶ, καὶ ὅτι κι' ἂν προστάξω
σ' αὐτὴ τὴν μαύρη τοῦ χαμοῦ, τοῦ δλεθροῦ τὴν ὥρα,
εἶναι βουλὴ τοῦ Μάραντου, εἰν' πρόσταγμα τ' Ἀλέξη

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

"Ο Μάραντος εἶναι μακρινά! Μ' αὐτὸς ὁ κυρος Ἀλέξης
γιατὶ μόνες μᾶς ἀφῆσε; Παιδιά, γέροντες, γυναικεῖς;
"Αντρας, μᾶς πρέπει ἀρχηγός !..

ΑΡΕΤΗ

"Ἀκουστε σὺ κυρά μου !

σᾶν θέλεις ἀντρας ἀρχηγός... τράβα κάτω στὴ μάχη
ἐκεῖ θὰ βρῆς πολλοὺς νεκρούς... καὶ λίγους ποὺ πεθαίνουν.
ἄν δὲν μὲ θέλεις γι' ἀρχηγός... τράβια δπου σ' ἀρέσει
καὶ ὅταν μπῇ Ἀγαρηνός... τὸν πέρνεις Ἀρχηγό σου...

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Δὲν θὰ πάρω τὴν γνώμη σου

ΑΡΕΤΗ

Σώπα ἀν θὲς νὰ ζήσῃς !

Παῦλε ! διῶξε τὴν ἀμυναλη... διῶξε τὴν νὰ μὴ τὴν βλέπω !

(Ο Παῦλος τὴν βγάζει ἐξω· οἱ ἄλλες γυναικεῖς ψιθυρίζουν, μερικὲς
ἀξανισταταί).

Σ ΚΗΝΗ 16 η.

ΑΡΕΤΗ

"Ἀκοῦστε... ὅποια ἀπὸ σᾶς, τὴν ἴδια ἔχει γνώμη
νὰ φύγῃ ! Θέλω γύρω μου σέβας καὶ πειθαρχία ...

ΦΩΤΕΙΝΗ

Τοὺς ἀντρες μας τοὺς δώσαμε, στοῦ Μάραντου τὰ χέρια!

·Σ τὸν κύρος Ἀλέξη ἀφήσαμε, τὸν γέροντας, τὰ παιδιά μας!

·σ ἔκείνους ὑποτακτικοὶ 'κείνοι! κι' ἔμεις σ' ἔσενα.

·Σ τὸν θάνατο καὶ στὴν ζωὴ, μαζύ σου θὰ μᾶς ἔχεις
μάνες, φίλες, καὶ ἀδελφές. πιστεῖς κι' ἀγαπημένες

ΓΥΝΑΙΚΕΣ "Όπου κι' ἀν πᾶς, κι' ὅπου σταθῆς θάμαστε στὸ πλευρό σου,
(α. 1920) ἐμεῖς ἄλλοι πολεμιστές, και σὺ δὲ Ἀρχηγός μας..."

ΑΡΕΤΗ Οἱ ἄντρες καὶ οἱ παιδεῖς μας, τὸ ἀδελφιά, τὰ παιδιά μας,
ἄλλοι στὸ κάστρο πολεμῶν, καὶ ἄλλοι στὴν Τουρκεζούντα.
Ποῖος καὶ πότε θὰ νικᾶ, μόν' δὲ Θεός τὸ ξέρει!
Ἐκεῖνο ὅπου ξέρομε... τὸ κάστρο κινδυνεύει!
κι' ἐμεῖς τὰ γυναικόπαιδα, δὲν ἡμαστε γιὰ μάχη!
Θὲ ἀφήσωμε τὰ σπίτια μας, θὲ ἀδειάσωμε τὸ κάστρο

ΓΥΝΑΙΚΕΣ (ε. χορό) Άλοι! Θεέ! καὶ τοῖς ἀλοΐ! θὲ ἀφήσωμε τὸ κάστρο!
Θὲ ἀφήσωμε τὰ σπίτια μας κι' ἀταφούς τοὺς νεκροὺς μας!

Σ Κ Η Ν Η - I

(Μηνιγούντος δύο οπλισμένα παιδιά).

ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ Τὰ παιδιά, ποὺ φυλάγανε σκοποί πάνω στὰ τείχη,
δι κύρῳ Ἀλέξης πρόσταξε κοντά σας νὰ γυρίσουν
κι' δτι θὰ πῇ η Ἀρετὴ κείνο πρέπει νὰ γίνῃ

ΑΡΕΤΗ Καμμὰ ἄλλη διαταγή,
ΠΑΙΔΙ Χαιρετίσματα σ' ὅλους!
Μήνυμα ἄλλο δὲν θὲ ἀρδῆ! Μᾶς είπε νὰ σοῦ ποῦμε
τὸ δσα ξέρεις ἀρχισε, τώρα ποὺ είναι νύχτα,
κι' αὐτὸς ἀκόμα πολεμᾶ, και τὸν κρατᾶ στὶς πόρτες,
Ἐκεῖνος ἔτσι πρόσταξε! Και η κυρά Θοδώρα
μᾶς φίλησε και τὴν στερνὴ εὐχὴ της, αἱ ὅλους στέλγει.

ΦΩΤΕΙΝΗ Κυρά Θοδώρα Ἀρχόγυτισσα, μαυρόχαρη γυναίκα
διακονεύεις τὸν ἄντρα σου, στοῦ Χάρον τὸ ἄλλων.

ΑΡΕΤΗ "Ωρα δὲν είναι γιὰ κλάματα, καιρὸς γιὰ μοιρολόγια
Ἀκοῦστε αὐτὰ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, και κάντε δὲ τι λέγω!
Νικημένοι δὲν είμαστε, κι' ἀν χάσωμε τὸ κάστρο
δι πόλεμος εἰν' στὴν ἀρχή, κι' εἰν' ἀγνωστο τὸ τέλος.
"Ολες σας ν' ἀναλλάξητε, και βάλτε τὰ καλά σας.
"Ολα σας τὰ κοσμήματα νὰ πάρετε κοντά σας
και τὴν εἰκόνα τοῦ σπιτιοῦ προτήτερα ἀπὸ ἔκεινα
"Η κάθε μία ἀπὸ σᾶς, ἀπὸ μιὰ φούχτα χῶμα
ἀπὸ τοῦ σπιτιοῦ της τὴν αὐλή, μὲν εὐλάβεια ἀς πάρη
ἀς τὸ κούνηρ στὸν κόρφο της, σαν νάταν τίμιο ξύλο.
"Οσ' ἀρματα μᾶς μείνανε στὰ σπίτια κρεμασμένα
κι' ἔκεινα ἀς τὰ πάρουνε... τὰ χέρια ποὺ βαστᾶνε...

- ΦΩΤΕΙΝΗ** "Όλα τὰ ἔμελέτησε καὶ σ' ὅλα πῆγε ὁ νοῦς της !
- ΑΡΓΗΤΗ** Τούφιμα ὅσα θὰ μπορεῖ, ἀς πάρη ή κάθε μιά σας τοὺς γέρους καὶ τοὺς ἄρρωστους οἱ νέες νὰ σηκώσουν...
"Οποια θὰ είναι ἔτοιμη, μὲ δῆλα αὐτὴ ποὺ εἶπα
"σ τὸ καστροπόδι ἀς ἀνεβῆ, στὴν πιὸ ψηλὴ κορφή του,
κι" δῆλοι νὰ μὲ προσμένετε πίσω στὸ οημοκαλήσι...
Τώρα μάνες μου κι" ἀδελφὲς "σ τὰ σπίτια σας τραβᾶτε
- ΓΥΝΑΙΚΕΣ** (ἐν χορῷ) 'Αλοί! στὸ σπίτι ποὺ ἔφημο τ' ἀφίνει ὁ οἰκονύφης
κι" οἰκονυφὰ τ' ἀπαρατὰ καὶ τὸ ἀπορημώνει...
- ΑΡΓΗΤΗ** Χαρὰ στὸ σπίτι πούπεσε τίμια κι" ἀντρειωμένα
καὶ δὲν ἀλλαζόπιστησε γιὰ νάχη δρυμίους τοίχους
Μήν κλαῖτε γιὰ τὰ σπίτια σας, μήν κλαῖτε γιὰ τὸ οάστρο.
"Όλα τὰ ξαναφτιάνομε ἀν ἔχωμε Πατρίδα!
- ΓΥΝΑΙΚΕΣ** (ἐν χορῷ) "Ωσπου νέας νὰ φτιάσωμε; θὰ κλαῖμε τὰ παληά μας.
"Ούμε... ή μαύρη... ή ἀμοιρή... ή δύστυχη γενιά μας...
(Φεύγουσε μὲ τὰ λόγια αὐτὰ οἱ γυναῖκες).

Σ ΚΗΝΗ 18η

- ΑΡΕΤΗ** "Ἐνα - ἔνα θὰ τριγυθνᾶς, θὰ δῆς ὅλα τὰ σπίτια
θὰ δῆς ὅλα ἀν γίνονται, δπως ἔχω προστάξῃ
Κι" ὅταν θὰ είσαι βέβαιος, πῶς δῆλοι ἔχουν φύγη
φωτιά θὰ βάλης, ἀκουνες; σὲ σπίτια κι" ἀχυρώνες...
- ΠΑΥΛΟΣ** "Αφέντησα, μὲ τὴν φωτιά θὰ φαίνονται οἱ δικοί μας
μαζὶ καὶ τὰ περάσματα..."
- ΑΡΕΤΗ** "Ακου τὸ τί σου λέγε
Οἱ φωτιές θάν^τ μοναδικιά, γιὰ "κείνους σωτηρία
γιὰ "κείνους ποὺ ἀγνάλιασε καὶ γονατίζει ὁ Χάρος
"Ἐσύ ὅταν θὰ τριγυθνᾶς, νὰ δῆς ἀν δῆλοι φύγαν,
ἔγῳ κρυμμένη κι" ἀφαντή στὶς νύχτας τὸ σκοτάδι,
θὰ φτάσω στὸ στρατόπεδο, θὰ πάγω στὸν Ἀλέξη,
μαζὶ μὲ δσους ἔμειναν, θὰ τὸν παρακαλέσω
μέσ" στὸ σκοτάδι τὸ βαθὺ πίσω νὰ τραβηγτοῦμε,
τὰ σπίτια νὰ χωρίσουνε ἔμας ἀπ' τοὺς ἔχθρούς μας.
Τότε θὰ βάλης τὶς φωτιές!
- ΠΑΥΛΟΣ** "Εμένα στείλε τότε
τὸ σχέδιό σου νὰ τὸ πῶ σ' ἔκεινον. Γιὰ γυναίκα,
δὲν είν^τ αὐτὸ τὸ τόλμημα, 'Αφέντησα κυρά μου !
- ΑΡΕΤΗ** Ξεχνᾶς πῶς βρίσκομαι ἐδώ, σὲ δυὸ ἀρχηγῶνε θέση;
ΠΑΥΛΟΣ Τότε φεύγω τὶς ἐντολὲς ποὺ μοῦδωσες, νὰ κάμω...

ΑΡΕΤΗ

'Εγόσφ. ἔμένα δὲν μὲ δῆς, φωτιά δὲν θὰ ἀνάψῃς.

ΠΑΥΛΟΣ

Σᾶν θάχω δλους, μὲ δλα τους, πίσω στὸ οημοκλῆσι
θᾶρθω ἐδῶ νὰ καρτερῶ... ἐδῶ, τὸν γυρισμό σου...

ΑΡΕΤΗ

Γις μάντρες δλες ἄνοιξε, ἄνοιξε καὶ τὸν σταύλον,
ἀνέβασε τὰ πρόβατα, τ' ἀσνιά καὶ τ' ἄλογά μας
μαζὺ μὲ τ' ἄλλα τοῦ χωριοῦ, πίσω στὸ παρεκλῆσι
καὶ ἔπειτα γύρισε ἐδῶ... 'Εδῶ θ' ἀνταμωθοῦμε.

ΠΑΥΛΟΣ

'Αμὴν Χοιστέ μου! 'Ο Θεός μαζύ σου! Καλή τύχη!

(Φεύγει δ. Παῦλος)

Σ ΚΗ ΝΗ. 19 π

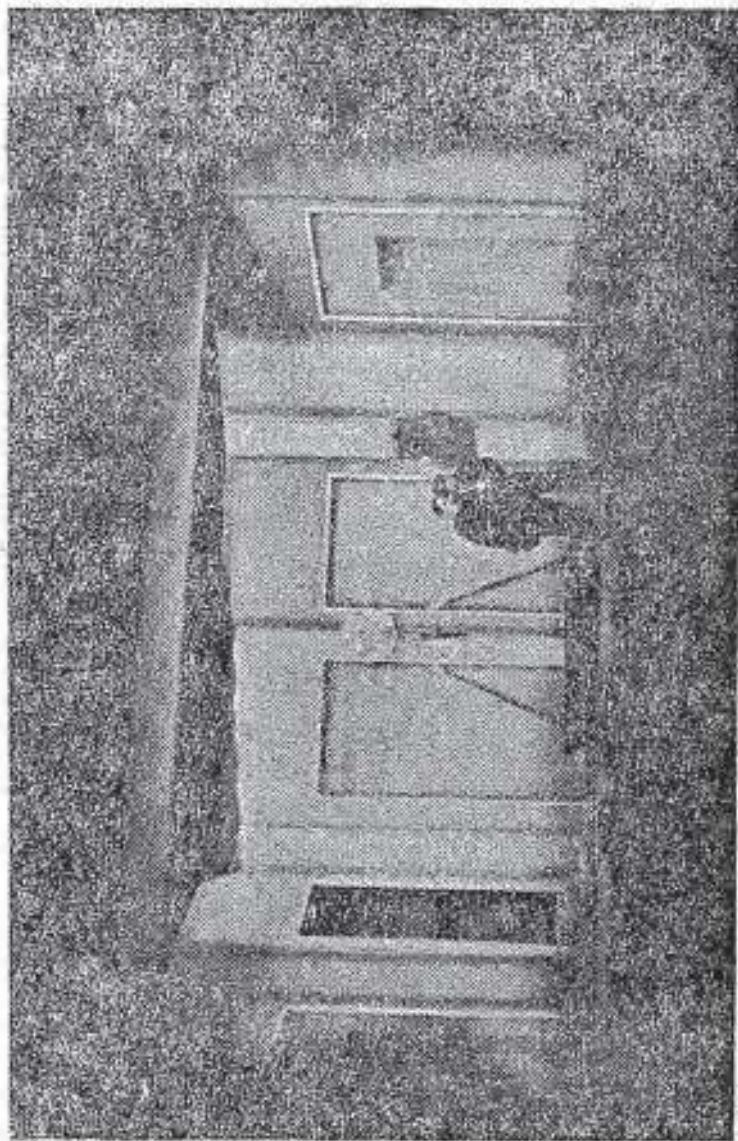
(η: Αρετή μόνη)

Ἐξαἱρεταὶ ἀκαθόριστος θόρυβος, γίνεται ἀπειλητὸν τὸ φύσημα τοῦ
ἀνέμου, φθάνει δ. ἥχος τῷρ κουδουνιών απ' τα κακάδια.Ἡ Ἀρετή αἰσχεται μερικές στιγμές ἀχίνητη καὶ σκεπτική, μπαίνει ἕπει-
τα στὸ διωματιό της, καὶ γυρίζει μὲ ἓνα μαῦρο μαγδύα στονες-ῶμους.
Παιῶνει μὲ ζωηράς καὶ ἀποφασιοτικάς κινήσεις τὸ κοντάρι στὸ χέρι
σταυροκοπεῖται μας στιγμή μπρόστας στηρίζειντα, καὶ βγαίνει βιαστική,
ἔνω μὲ τὸ ἄνοιγμα τῆς πόριας ἀκούγεται ἡ μαρτία τῆς Θύελλας.

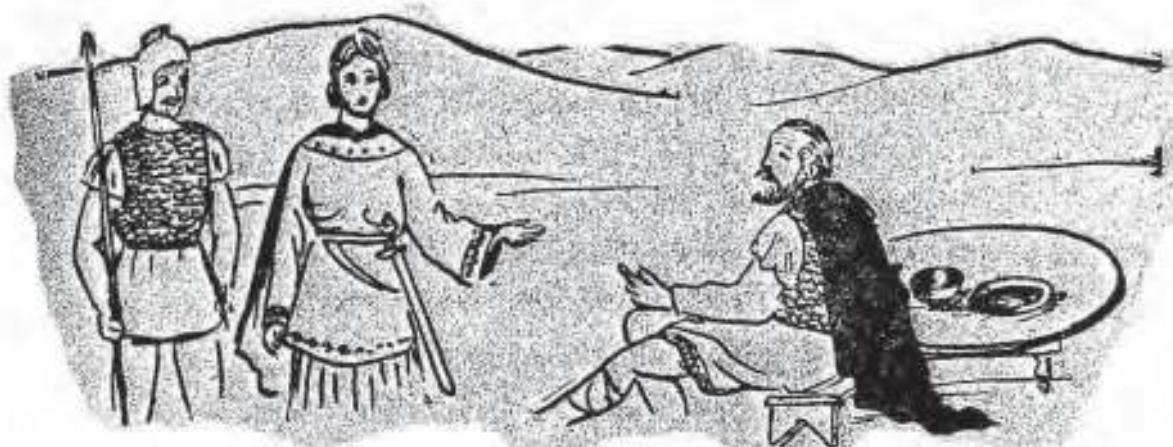
Τ Ε Λ Ο Σ

τῆς δευτέρας πράξεως

Ο Μάρκοντος και ο Παύλος
στην Ασκηνία της περιοχής
της πόλης δημιουργήσαν
από το θέατρο "Ρέκκα"
(Κοτολόμη, Αθηνών συνά-
ψη, 1947).

Μάρκοντος και Παύλος.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

(Στις βανυοκοφρίες τοῦ ὁροπεδίου τῆς Κοιωνῆς (Τραπεζούντος)

*Στὴν θέση δύον σήμερα τὰ Λειψαδλα. Μια μεγάλη καλύβα (πρόσοψη) μὲν πάρα. Εἰς τὸ βάθος ρυγκλίνουν δύο λόφοι, αφίροντας δην μονοπάτι.

ΣΚΗΝΗ 1η

(Ἀκούεται πίσω στὶς πλαγιές φλογέδων καὶ καυδαύνια κοπαδιῶν. Φᾶς ἡμέρας ἥλισθλονστης).

ΜΑΡΙΑ

(Ἐγὼ σκουπίζει).
Οἱ νέοι ἀν τρέχουν στοὺς χοροὺς καὶ πᾶν στὰ πανηγύρια
κανεῖς δὲν τοὺς κακολογεῖ! Αὐτὰ ἔχουν τὰ νειάτα.
Μ' αὐτὸς ὁ προκομένος μου, π' ἀσποίσαν τὰ μαλλιά του
δὲν ντρέπεται τὰ χρόνια του, καὶ τρέχει μὲ τοὺς νέους;

ΣΚΗΝΗ 2α

Φαίγεται ἀπὸ μακρινὰ ὁ Παῦλος

ΜΑΡΙΑ

Νάτος! Δόξα σοι ὁ Θεός! Στὸ σπίτι του γυρίζει
κατάλαβε πῶς δὲν τοῦ πάει, νὰ κάτσῃ ὡς τὸ τέλος!

ΠΑΥΛΟΣ

(Παθαηθώντας πῶς τὸν κυττάζει ἐπίμονα)

Τὶ μὲ κυττάς: Σοῦ πόνεσε ποὺ σ' ἀφησά μονάχη;

ΜΑΡΙΑ

Πῶς! Κλάματα μὲ πιάνουνε, σᾶν βρίσκεσαι μακριά μου!
Δέν ντρέπεσαι, λέγω ἐγώ, δὲν ντρέπεσαι κομμάτι,
καὶ μὲ τοὺς νηοὺς καὶ μὲ τὶ νηὲς γλεντᾶς κι' ἐσὺ ὁ γέρος;

- ΠΑΥΛΟΣ** Μακριά μαλλιά ! Κοντά μυαλά !.. Γυναικες ! Πάντα οι Ἰδιες
ἡ γλῶσσα σας πεντάπηχη, κι' ὁ νοῦς σας, νά !.. κουκούτσι !
- ΜΑΡΙΑ** Γι' αὐτὸς ἡ κυρά - 'Αρετή, γυναίκα, σᾶς δρίζει !
- ΠΑΥΛΟΣ** 'Η 'Αρετή εἰν' 'Αρετή! καὶ ἀς τὶς κουταμάρες
Τὴν Παναγιά, θὲς στὴν σειρά, νὰ βάλης μὲ γυναικες
- ΜΑΡΙΑ** Καλά ! Τί τάχα ξεφωνᾶς ; Πᾶς καὶ θὰ μὲ τρουμάξῃς :
Νηροπή σου ! ποὺ μὲ φόρτωσες, γιορτάσιμη ἡμέρα,
καὶ τὶς δικές σου τὶς δουλειές σὲ μένα ἀκαμάτη,
διπλᾶ γιὰ νὰ κουράζωμαι, διπλᾶ νὰ ἀμαρτάνω !
- ΠΑΥΛΟΣ** Γυναίκα μου τί νὰ σοῦ πῶ ! Τί νὰ σοῦ μολογήσει !
Γήρασες, κι' δμως παιδικιά ἡ γνώση σου ἔχει μείνη.
Εὐλογημένη ! Ξέχασες σᾶν τ' εἶνε τούτη ἡ μέρα,
ποὺ λειτουργάει ἡ ἐκκλησιά, καὶ στήνονται τραπέζια :
Σᾶν σήμερα ὁ Μάραντος, κι' ἡ 'Αρετή ἡ κυρά μας
ἔβαλαν τὰ στέφανα, στ' ἀξέχαστο τὸ κάστρο
χαρὲς καὶ γάμο είχαμε τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες..
Δὲν πρόφτασε νὰ τὴν χαρῇ τὴν στερινὴ τὴν νύχτα
ὁ Μάραντος καὶ ἔφυγε, καὶ χάθηκε στὴ μάχη.
Δέκα χρόνια, σᾶν σήμερα, χαμένος ὁ 'Αφέντης !
"Ἄλλοι θάχαν μνημόσυνα καὶ κόλυβα, γιὰ κείνον"
κι' ἡ 'Αρετή στήνει χορούς, κι' δρίζει πανηγύρι
καὶ βάλει τοὺς ἀνθρώπους τῆς ξένοιαστοι νὰ χορεύουν
τραγουδώντας τ' ἀξέχαστα τοῦ γάμου τὰ τραγούδια
τ' ἀκούει κι' ὀνειρεύεται, τοὺς βλέπει καὶ θυμάται
τὴν μέρα ποὺ ἐχόρεψε μ' ἔκεινον ποὺ προσμένει...
Κατάλαβες ; Θ' ἀρθοῦν κι' ἔδω σὲ λίγο, οἱ χορευταί μας...
καὶ νὰ λυσάξῃς, δὲν μπορῶ ! μαζύ τους θὰ χορέψω...
(Φαίνεται κατεβαίνοντας ἀπὸ τὴν βουνοπλαγιὰ ὁ ξέρος)

Σ Κ Η Ν Η 3η

- ΠΑΥΛΟΣ** Ποιός νᾶν' αὐτός ποῦ ἔρχεται ;
- ΣΕΝΟΣ** 'Αφέντη καλημέρα
- ΠΑΥΛΟΣ** Καλημέρα 'Αφέντησα καὶ ὁ Χριστὸς μαζύ σας.
- ΠΑΥΛΟΣ** Καλή σου μέρα, κι' ὁ Θεὸς ὅλους μας νὰ φυλάττῃ !
- ΣΕΝΟΣ** Καλὸς καὶ καλῶς ὥρισες. Κάθησε.
- ΠΑΥΛΟΣ** Εὐχαριστῶ σας
Στρατοκόπος ποὺ ξέχασε, νὰ κάθεται μ' ἀνθρώπους,
ἔλευθερα νὰ τοὺς μιλᾷ, ποὺ ξέχασε τὸν κόσμο.
- ΠΑΥΛΟΣ** Καὶ τὸ σπιτίσιο φαγητό θὰ ξέγασες ! Μαρία !

(κάνει νεῦμα τῆς Μαρίας γιὰ φαγήτο).

Ξέχασε καὶ τὰ βάσανα, κοντά σ' ὅλα τὰ ἄλλα...

ΣΚΗΝΗ 4η

(Ἐπιστρέφει ἡ Μαρία μὲ τὸ ἐραπέζιο).

ΕΕΝΟΣ Μακάρι νὰ ξεχνιούντανε!... Μόνον δὲ πεθαμένος γλυτώνει ἀπ' τὰ βάσανα!... Ἀλλοὶ στὸν νικημένο τὸν ζωντανό, ποὺ σέρνεται στὰ ξένα σκλαβωμένος...

ΜΑΡΙΑ Φάγε τώρα, καὶ ἔπειτα τὰ λές τὰ βάσανά σου! σᾶν μᾶρτιν ἡ Ἀρχόντισα ἡ Ἀρετή, σὲ λίγο.

ΕΕΝΟΣ (τοώγθεντας) Τὴν πλαγιὰ σᾶν κατέβαινε, ἀντίχου εἶδα κόσμο, ποὺ κατ' ἐδῶ ἔρχότανε. Ρωμηῖοι νάσαν, γιὰ Τοῦρκοι;

ΠΑΥΛΟΣ Δικοὶ μας εἶνε, κι' ἔρχονται ἐδῶ. Ἡμαν μαζύ τους. Ἐδῶ Τοῦρκος δὲν πάτησε, κι' ἀπιστος δὲν περνάει, καὶ ἀν ξεπέσῃ κάποιος τους, δπίσω δὲν γυρίζει.

ΕΕΝΟΣ Μὰ ποιόνα ἔχετ; Ἀρχόντα, ποὺ δὲ Τοῦρκος τὸν φοβᾶται;

ΠΑΥΛΟΣ Δέκα χρόνια τὸν Ἀρχόντα, τὸν πρῶτο, καρτερᾶμε κι' εἶν' ἡ γυναίκα του Ἀρχηγός, ἡ Ἀρετή, ἀπὸ τότε ποὺ γλύτωσε ἀπ' τὸ σπαθὶ τοῦ Τούρκου, τοὺς δικούς μας κι' ἔφεος καὶ στερέωσε ἐδῶ νέα Πατρίδα καρτερῶντας τὸν Μάραντο, τὸν ἄντρα της.

ΕΕΝΟΣ Ποῦ πῆγε;

ΠΑΥΛΟΣ Στὸν ἄτυχο τὸν πόλεμο, πούπεστ' ἡ Τοαπεζούντα ἐπῆγε καὶ δὲν γύρισε. Ἄν ζῇ, γι' ἀν εἶνε σκλάβος ἢ ἀν σκοτώθηκε, κανεὶς ποτὲ δὲν τώχει μάθει.

ΕΕΝΟΣ Στὴν Τοαπεζούντα καὶ ἔγῳ πολέμησα ὁ δόλιος!

*
*
ΕΕΝΟΣ Εκεῖ βαρειά, χω λαβωθῆ, Ἐκεῖ μὲ πῆραν σκλάβο!

ΣΚΗΝΗ 5η

(Ἐρχεταις ἡ Ἀρετή μεγαλόποσητη ντυμένη σεμνὰ καὶ πλούσια. Τὴν ἀκολουθοῦν δύο διπλαφόροι. Σηκώνονται διορι.

ΑΡΕΤΗ Σένε μου, καλῶς ὥρισες

Δοῦλος τῆς Ἀφεντιᾶς σου!

ΑΡΕΤΗ Κάθησε νὰ ξεχουραστῆς... θὲ νάσαι κουρασμένος καὶ κάτι πάντα θὰ βρεθῆ, ἀν εἰσαι πεινασμένος.

ΕΕΝΟΣ *Η καύρασή μου πέρασε, κόπηκε καὶ ἡ πεῖνα ἀπ' τὴν στιγμὴ π° ἀντίκρυσα, κι' ἡρθα 'στ' ἀρχοντικό σου

- κ' ο δικοί σου μὲ φίλεψαν, σᾶν νάσαν ἀδελφοί μου.
- ΑΡΕΤΗ "Ελληνες ἀφοῦ ήμαστε... ήμαστε δλοι ἀδέλφια παιδιὰ τοῦ ἕδιου τοῦ Θεοῦ, τῆς ἔδιας τῆς Πατρίδας... ὃν τόπο μας ἀν χάσαμε, τὸ αἷμα μας θὰ μένει, στὰ κάστρα μας ποὺ πέσανε, στὶς πόλεις ποὺ τουρκέψαν, στοὺς κάμπους, στὰ λαγκάδια μας, σ' ὅλα τὰ κορφοβούνια καὶ θὰ φουντώσῃ κάποτε! Θὰ ξεπετάξει μπράτσα, καρδιές, ψυχὲς ἑλληνικὲς καὶ νέα Ρωμανία!..
- ΞΕΝΟΣ Χαρά σ' ἔκεινον ποὺ θὰ ζῇ, νὰ δῃ αὐτὴ τὴν μέρα!..
- ΑΡΕΤΗ "Ἐμεῖς κι' ἀν ἀποθάνωμε, τὸ Ἐθνος δὲν πεθαίνει!
- ΞΕΝΟΣ "Λν βασιλεύῃ ὁ Ἡλιος, καμμιὰ φροὰ δὲν σβύνει.
- ΞΕΝΟΣ "Αφέντησά μου, θᾶθελα κάτι νὰ σου ζητήσω.
- ΑΡΕΤΗ σὲ ξένο δὲν θὰ τῶλεγα! Σένα δὲν σ' ἔχω ξένη.
- ΞΕΝΟΣ Πὲς ὅτι θὲς ἐλεύθερα, εἰν^τ φίλοι ποὺ σ' ἀκοῦνε.
- ΞΕΝΟΣ Τώρα τὸ ξέρω! Πρὶν^τ νάρθω δὲν ηξερα ἀκόμα ἔχθροὺς θὰ βρῶ στὸν δρόμο μου, γιὰ φίλους θ' ἀνταμόσω.
- ΑΡΕΤΗ "Ηταν πρᾶγμα ποὺ ηθελε νὰ μάθη δπως, δπως ἔκεινος δπου μ' ἔστειλε, δ σύντροφος κι' 'Αφέντης!
- ΞΕΝΟΣ ἔχθροὺς ἀν συνετύχαινα, ν' ἀλλάξωμε τὸν δρόμο.
- ΞΕΝΟΣ κι' ἀν ησαν φίλοι, τρόφιμα νὰ βρῶ καὶ ν' ἀγοράσω. Μᾶς σώθηκε καὶ τὸ ψωμί, τώρα καὶ δύο μέρες...
- ΑΡΕΤΗ Καὶ ποιὸς εἰν^τ δ 'Αφέντης σου, π' ἀστόχαστα σὲ στέλνει σὲ τόπο ποὺ δὲν ηξερε ποιὸς εἰν^τ ποὺ τὸν δρίζει;
- ΞΕΝΟΣ Τ' ὄνομά του δὲν τῶμαθα ποτέ! Μαζύ του σκλάβος έννηὰ χρόνους ἐπέρασσα καὶ ἔφυγα μαζύ του.
- ΞΕΝΟΣ 'Αγαρηνοὶ τὸν λέγανε «γκιαούρη!» 'Εγὼ «ἀφέντη».
- ΞΕΝΟΣ "Ηταν τρανὸς πολέμαρχος! Τὸ μόνο δπου ξέρω!
- ΞΕΝΟΣ "Ένα χρόνο βρισκόμαστε στὸ δρόμο στρατούποι!
- ΞΕΝΟΣ Ποῦ πᾶμε; τῶχει μυστικό! Ποτὲ δὲν μούλε λέξη.
- ΑΡΕΤΗ Πότε καὶ ποὺ ἐπέσατε αἰχμάλωτοι κι' οἱ δυό σας;
- ΞΕΝΟΣ "Οταν οἱ Τούρκοι κύκλωσαν, ω̄ιμέ, τὴν Τραπεζούντα.
- ΞΕΝΟΣ "Ἐμεῖς τοὺς πολεμούσαμε, στὶς ἄκρες τοῦ Πυξίτη.
- ΞΕΝΟΣ "Όλοι ἀπ' τὴν ἀνηφοριά, ἀπ' τὰ βουνίσια κάστρα Πισώπλατα χτυπούσαμε, ν' ἀνοίξωμε τὸν δρόμο. μὲ κείνους ποὺ πολέμαγαν στὰ τείχη, νὰ ἐνωθοῦμε μ' αὐτοὺς ποὺ χαροπάλευαν κάπου σαράντα μέρες!
- ΑΡΕΤΗ "Αγάμεσα στοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἀτυχῆς τῆς μάχης τοῦ Μάραντου τὸ ὄνομα δὲν ἔτυχε ν' ἀκούσης:

ΕΞΝΟΣ

Σᾶν τὸ ποτάμι ἔτρεχε τὸ αἷμα ὀλόγυρα μας !
κανεὶς κανενὸς τὴν γενηὰ, κι' ὄνομα, δὲν ωτοῦσε.
Μόνο τ' ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀκουγες μέσ' τὴ μάχη.
Τ' ὄνομά σου δὲν τ' ἀρωτᾶ δ Χάρος, σᾶν σὲ πέρνει !
Ἐκεῖ τὸν πρωτογνῶρισα, τὸν ἀξιο 'Αρχηγό μου ...
Ποιὸς ἦταν δὲν τὸν ωτῆσα, σᾶν ἐπεσε μπροστά μου,
ἀφοῦ σκότωσε ἑκατό, κι' ἐδιωξε χιλιάδες
Ἐγυρα τὸν ἀγκάλιασα... κι' ἐκεῖ ποὺ τὸν κρατοῦσα
τὰ μάτια μου σκοτείνιασαν... Μὲ λαβωσαν κι' ἐμένα.
Ἐγινε ἄγριο μακελειό, ἐκείνη τὴν ἡμέρα.
Ολ' οἱ δικοί μας χάθηκαν!... Ἐμᾶς σκλάβους μᾶς πήσαν
εἴμαστε οἱ μόνοι σκλάβοι τους! Ἐμεῖς κι' ή Τραπεζούντα...
(Κλαίει).
Ἄφετα σᾶς ἐκούρασα! Καὶ τώρα ἀφεντησσά μου
ἄν ἐπιτρέψῃς μερικὰ τρόφιμα ό' ἀγοράδω
καὶ ώρα γυρίσω, μὲ καλό, στὸν φίλο κι' Ἀρχηγό μου !

ΑΡΕΤΗ

Τὸν Ἀρχηγό σου θάμελα ν' ἀκούσω...

(Στοὺς συρόδους τῆς).

Πλησιάστε.

Θ', ἀκολουθήστε αὐτὸν τὸν ξένο, ποὺνε φίλος
καὶ σᾶν θὰ συναντήσητε τὸν μόνο σύντροφό του,
γι' ἀρχοντα προσκυνῆστε τὸν, μὲ ὅσο πρέπει σέβας,
πέστε του, τὸν παρακαλῶ ν' ἀρυθῆ στὸ φτωχικό μας
θάναι τιμή μας ἂν δεχτῆ νὰ φάγῃ ἀπ' τὸ ψωμί μας
(στὸν ξένο).

Καὶ σὺ ἂν θέλης γύρισε καὶ ἔλα πίσω πάλι
ἀφοῦ τοῦ πῆς, δος' ἀκουσες, νὰ λέγω στοὺς δικούς μου.

ΕΞΝΟΣ

Στὶς προσταγές σου ! Πιὸ πολλὰ θὰ ἔχω ν' ἀναφέρω
(Φεύγουνται οἱ ξένοις καὶ οἱ δύο φρουροί).

ΣΚΗΝΗ 6η

(Η 'Αρστή μόνη).

ΑΡΕΤΗ

Τ' ὄνομά σου δὲν τ' ἀρωτᾶ δ Χάρος σᾶν σὲ παίρνει !
Ολ' οἱ δικοί μας χάθηκαν ἐκείνη τὴν ἡμέρα !
· Ήμαστ' οἱ μόνοι σκλάβοι τους! Ἐμεῖς κι' ή Τραπεζούντα !

ΣΚΗΝΗ 7η

(Καταφθάνει ο Παῦλος μὲ τὸς χορευτὰς καὶ τὶς χορεύτριες, ποὺ προσχωσοῦν ἀπὸ τὴν πλαγιὰ καὶ καταλαμβάνουν τὸ βάθος τῆς σκηνῆς. Η 'Αρστή τοὺς παρακολουθεῖ ἀκουμπισμένη στὴν γωνία τῆς πόρτας μὲ σταρφωμένα τὰ χέρια. Η Μαρία τῆς φέρνει ἕνα κάθισμα δύον καὶ κάθεται).

ΠΑΥΛΟΣ (*Προσχωρώντας στή μέση*).

"Αρχόντισσά μας Ἀρετή, γιὰ δῆλα εὐχαριστίουμε
ἔτη πολλὰ σου εὔχονται, δῆλοι σου οἱ ἀνθρῶποι
καὶ εἴθε νᾶρθη ὁ Μάραντος, προτοῦ νὰ κλείσῃ δὲ χρόνος

ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ Οἱ μέρες ὡρες νὰ γενοῦν, κι' οἱ ὡρες νὰ μικραίνουν
κι' ὅταν θὲ νᾶρθη Ἀφέντης μας, δὲ χρόνος νὰ μὴ κλείσῃ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ (ἐν χορῷ) Νὰ λιγοστέψῃ δὲ Θεδὲς τοῦ γυρισμοῦ τὸν δρόμο
γλῆγορα νὲ ἀντικρύσωμε τὸν πρῶτο μας Ἀφέντη.

ΑΡΕΤΗ Εὐχαριστῶ σας σύντροφοι, συντρόφισσες καὶ φίλοι
Δέκα χρόνια περάσανε! Κάθε τέτοια ἡμέρα
τὴν ἕδια εὐχὴ μοῦ δίνετε. Εἰν' ἡ παρηγοριά μου!
ἄς σᾶς ἀκούσῃ δὲ Θεός, κι' ἀντρας μους νὰ γυρίσῃ
κοντά μας, κι' ἄς περάσουνε καὶ ἄλλα δέκα χρόνια.
Καὶ πάλι σᾶς εὐχαριστῶ, φίλοι μου. Τώρα πάτε
εἰς τὴν ὑγειὰ τοῦ Μάραντου, νὰ φάτε καὶ νὰ πιήτε
τραγούδια ἀρχίστε καὶ χορούς, σᾶν νᾶμαστε σὲ γάμο.
(*Φεύγοντας δῆλοι. Ἡ Μαργία μπαίνει επήν καλύβα*).

Σ Κ Η Ν Η 8η

ΑΡΕΤΗ Μάραντε, γλυκὲ - Μάραντε, ποὺ νᾶσαι ἀγαπημένε;
δὲ νοῦς, μοῦ λέγ' πῶς σ' ἔχασα, μὰ ἥ καρδιὰ προσμένει.
Κάθε νύχτα, στὸ πλάγι μου, σ' ἔχω στὰ ὄνειρά μου,
μὰ ἄγριο μεσ' σ' αἷματα, μὰ μαῦρο καβαλλάρη,
μιὰ μὲ ἀγκαλιάζεις μὲ χαρά, μιὰ μὲ φιλᾶς μὲ κλάμα!
Καὶ σᾶν ξυπνήσω ἔρημη, κατάμονη σᾶν πάντα
ισυφά, κλαίω, μοιρολογῶ, νὰ μὴ μὲ δῆ κανένας.
Μὲ βλέπουν τ' ἀστρα φλίβονται, βουρκώνει τὸ φεγγάρι
συννεφιάζει δὲ οὐρανός, δὲ Ἡλιος σκοτεινιάζει,
ἀναστενάζουν τὰ βουνά, τὰ δέντρα τους δακρύζουν.

(*Πέφτει μὲ ἀναφυλλητὰ στὸ κάθισμα, ἐνῷ ἀπὸ τὴν βουρτσικαγάνα φαίνονται νὰ προχωροῦν, δὲ Σένος, δὲ Μάραντος καὶ οἱ δύο φρουροί.*

Σ Κ Η Ν Η 9η

ΞΕΝΟΣ Ἀφέντησσά μου, δὲ Ἀρχηγός, σὲ χαιρετᾶ, σᾶν φίλος.
(*Σένος καὶ οἱ φρουροί φεύγουν.*)

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Χαιρετῶ τὴν Ἀφέντησσα, ποῦχε τὴν καλωσύνη
νὰ μὲ καλέσῃ εὐγενικά, ξένο, στ' Ἀρχοντικό της.

- ΑΡΕΤΗ** Καλὸς καὶ καλῶς ὥρισες, ξένε, στὸ φτωχικό μου...
Σᾶν φίλο σὲ δεχόμαστε... φίλους λογάριασέ μας
(ἡ *Μαρία* ἔφερε τὸ τραπέζακι μὲ φαγητό).
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Θάνε τιμή μας, ἀν δεχτῆς νὰ φᾶς ἀπ' τὸ ψωμί μας !
Καὶ τὸ τραπέζι ἀν εἰν' φτωχό, μὴν τὸ καταφρονήστης.
(εὐφ. τρωτεῖ) Ποτὲ δὲν εἶναι φτωχικὸ φιλόξενο τραπέζι,
τὸ φαγί, τὸ καλλίτερα εἰν' ὁ καλὸς ὁ λόγος !
καὶ γνώρισα τὸν λόγο σου, προτοῦ γνωρίσω ἐσένα.
(Ἀκούγεται τὸ φαγούδι τοῦ «Μάραντον» δ. Μάραντος συγκινημένος
σταματᾷ καὶ ἀπομακούνει τὸ φαγητό. Δακούει... 'Η *Μαρία* παίρνει τὸ
τραπέζι καὶ μπαίνει στὴν καλύβα).
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Χόδνια πολλά δὲν ἀκουσα τραγούδι - ψαλμωδία.
τ' ἄχείλι μου δὲν γέλασε, δὲν χάρηκε η καρδιά μου.
Τὰ δάκρυνα ποὺ δὲν τρέξανε, ποτὲ ἀπὸ τὸν πόνο !
στὸ ἀκουσμα τοῦ τραγουδιοῦ, κυλάγε ἀθελά μου !
- ΑΡΕΤΗ** Σένα μόν' τώρα σ' ἔκανε νὰ κλαῖς ! Εμένα χρόνια.
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Σᾶν τὶ τραγούδι εἰν' αὐτὸ ποὺ κλαίνε στ' ἀκουσμά του;
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** «Στὸν Μάραντο ἤθε γραφή, νὰ πάγη στὴν στρατεία». Εἶναι τραγούδι χωρισμοῦ καὶ μοιάζει μοιρολόγι.
Εἶναι τραγούδι ζευγητιᾶς, μοιάζει κραυγὴ τοῦ πόνου.
Εἶναι τραγούδι τοῦ καῖμοῦ ἀγιάτρευτης ἀγάπης.
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** 'Ο Μάραντος! Ποιὸς ἦτανε ποὺ κλαίνε στ' ὄνομά του;
- ΑΡΕΤΗ** 'Ηταν δ. νοικοκύρης μου, τὸ στέφανό μου. 'Ηταν
δ. σύντροφός μου ὁ καλός. 'Αφέντης μου καὶ ἄντρας.
Τὰ κάστρα ὅλα ὥριζε, τὰ κάστρα τῆς Χαλδίας
πούσαν ὅλα 'Ελληνικά ! καὶ τώρα σβύσαν ὅλα!
Τρεῖς μέρες τὸνα χάρητα, ἄντρα καὶ χουσαφέντη
καὶ τὴν τετάρτη μ' ἀφησε... ἐπῆγε γιὰ τὴν μάχη
τότε ὅπου κινδύνευε... καὶ ἐπεσε... η Τραπεζούντα.
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** 'Εκεὶ κι' ἔγω πολέμησα... ἔκεὶ μὲ πῆραν σκλάβο...
- ΑΡΕΤΗ** Γιὰ ωτῆσε τὴν μνήμη σου... γύρωνα στὰ περασμένα
μήπως καὶ συναπάντησες τὸν Μάραντόν μου κάπου,
μὴν τὸνομά του ἀκουσει, σᾶν ζοῦσε; πεθαμένο;
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** Μάραντον δέν ἔγνωρισα κανένα... ἔκεὶ κάτω !
ἀν ζῇ, γιὰ καὶ ἀν πέθανε, δὲν ἀκουσα ποτέ μου !
- ΑΡΕΤΗ** Δέκα χρόνια ἀναμονή !..
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ** 'Αρχόντισσά μου ! ἄκου !
Πικρὸς θὰ εἶναι ὁ λόγος μου, καὶ ἡ γνώμη μου φαῦμάκι

μ' ἀπ' τὸ φαγί σου ἔφαγα, μὲ φέρθηκες σᾶν φίλη,
γι' αὐτὸ τὴν γνώμη μου θὰ πῶ, ἀν θὲς νὰ τὴν ἀκούσῃς

ΑΡΕΤΗ Εἰδες πολλὰ κι' ἐπέρασες, μεγάλη θάχεις γνώση
κι' δτι κι' ἀν πῆς θάνε σωστό, δυσάρεστο κι' ἀν εἶναι.

ΜΑΡΑΝΤΟΣ "Ημαν κι' ἐγὼ πρωταρχηγός, στοῦ πόλεμου τὴν ὥρα...
Μὲ τὸν Χάρο πολλὲς φορὲς ἐπάλαιψα. Θάξεσις
πρῶτοι τραβήνοι ὁι ἀρχηγοί, σκοτώνονται καὶ πρῶτοι,

ΑΡΕΤΗ Σᾶν σκοτωθοῦν, τὸ μήνυμα ἔρχεται τοῦ χαμοῦ των...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Ναί ! ἔρχεται ! σᾶν εἰν' μικρὴ ἡ μάχη, καὶ σᾶν μένουν
καὶ ζωντανοὶ γιὰ σύνδεσμοι καὶ γιὰ μαντατοφόροι...

"Η μάχη ὅπου δόθηκε γύρω στὴν Τραπεζούντα
κείνη μάχη δὲν ἦταν ! "Η κόλαση τοῦ "Αδη
ἀπλώθηκε ἀπάνω γῆς ... ἦταν Θεοῦ κατάρα ...
Καθένας μας πολέμαγε μὲ εἴκοσι καὶ τριάντα
χωρισμένοι οιχτήκαμε, στὴν πρώτη ἔφοδό μας
σ' τὸν καθένα δλόγυρα Γεννήτσαροι. Οἱ Τοῦρκοι
οἱ λαβωμένοι, σὲ σωρό, σωρός κι' οἱ σκοτωμένοι
οἱ ζωντανοὶ μὲ τὰ σπαθιά, τὶς δίκοπες τὶς κάμες.
Κανένα δὲν ἀντίκρυζε... ποντά σου συντοπίτη
τὰ τελευταῖα λόγια σου, στὴν στερινή σου ὥρα
νὰ τοῦ πῆς γιὰ τὴν μάνα σου, τὸν κύρη, τὴν καλή σου !
Κανένας δὲν ἀπέμεινε ... ωἷμὲ ἀπ' τοὺς δικούς μας !
"Άλοι ... ὅπου τὴν ἔζησε τὴν μαύρη ἔκείνη 'μέρα

ΑΡΕΤΗ "Οπως σκλαβώθηκες ἐσύ, καὶ σ' ἔχασε δ Χάρος
ποιὸς ξέρει; Καὶ δ Μάραντος ίσως ...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ "Όχι κυρά μου
ἀν ἦταν σκλάβος, θάμαστε τρεῖς, κι' δχι μόνον δύο,
ἐγώ... κι' αὐτὸς δ σύντροφος... ποὺ σέρνεται μαζύ μου.

ΑΡΕΤΗ Εἶναι σοφὰ τὰ ὅσα λές! "Ετσι θάπορεπε νᾶναι!
"Ο νοῦς μοῦ λέγει χάμηκε... Μὰ ἡ καρδιὰ ἐλπίζει
κι' ἐγὼ ἀκούω τὴν καρδιά ...

ΜΑΡΑΝΤΟΣ · Τὰ νειάτα σου ν' ἀκούσῃς !

ΑΡΕΤΗ "Ο, τι κι' ἀν ἔχω δλόγυρα· δσα πρόφτασες κι' εἶδες,
κι' δσα δὲν εἶδες, τοῦ χωριοῦ τὰ νέα μας σπίτια,
τ' ἀμέτρητα κοπάδια μου, κι' οἱ ἄνθρωποι μου δλοι,
δλα εἶναι τοῦ Μάραντου, δλα καὶ ἡ καρδιά μου'
καὶ δπως δλα τὰ κρατῶ γιὰ 'κείνον ποὺ προσμένω,
φυλάγω καὶ τὰ νειάτα μου ἔκείνον καρτερώντας

- ΜΑΡΑΝΤΟΣ Κι' ἀν σβύσουνε τὰ νειάτα σου, στὴν τόσῃ ἀναμονή σου;
- ΑΡΕΤΗ Γοητία ἀν θάμαι, θὰ γενῶ κοσάχρονη νυφούλα
ἀπὸ τὴν χαρά μου, τὴν στιγμὴν ποὺ θάρθη δ. Μάραντος μου.
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ Κι' ἀν ἀπὸ κεῖ ποὺ βρίσκεται, κανένας δὲν γυρίζει;
- ΑΡΕΤΗ Δέκα χρόνια τὸν καρτερῷ, ἀλλα δέκα προσμένω
σᾶν ἔρθη πάλιν ξανάζω... ἀλλοιῶς καλογερεύω.
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ Τὸ μοναστήριον εἰν' σκότεινό, ψυχρά εἰν' τὰ κελλιά του
καὶ τὰ τοιαντάφυλλα δὲν ζοῦν, σὲ μουγκλιασμένους θάκιους.
- ΑΡΕΤΗ Μπορδούν καὶ ζοῦν τὸ ἀμάραντα, τῆς Παναγίας τὰ δάκρυα, (*)
κι' ἔγω εἶμαι τοῦ Μάραντου, κι' ἔχω γιὰ κείνογ, δάκρυα.
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ Τὰ δάκρυα! Τὰ κατάπινα, κουράγιο νὰ μοῦ δώσουν
στὸ ἀβάσταχτα τὰ βάσανα, τῆς μαύρης τῆς σκλαβιᾶς μου!
Ἐτοι κι' ἔγω περίμενα ἐκείνη τὸ ἀνταμώσω
π' ἀφίσα μόνη, κάποτε στὸν τόπο μου, γυναίκα.
- ΑΡΕΤΗ Εὐτυχισμένη ποὺ θὰ δῇ κείνον ποὺ καρτεροῦσε!
- ΜΑΡΑΝΤΟΝ Αραγε ποὺ νὰ βρίσκεται αὐτὴ ἡ εὐτυχία;
Τὸ ποῦ, τὸ πότε, τὸ γιατί, μυστήριο τῆς εἰναι!
Τὰ δάκρυνις ὅλα πούκρυψα, γιὰ βάλσαμο στὸν πόνο
φαρμάκι μοῦ γενήκανε στοῦ δρόμου μου τὸ τέομα,
τὸν Ἡλιο τὸν ἀντίκρουσα, κι' ἔμεινα στὸ σκοτάδι.
- ΑΡΕΤΗ Τὸν τόπο σου μὴ οήμαξαν κοὶ πῆραν τὸ ἔνοικό σου;
Τὴν καλή σου μὴν ἔκλεψαν, Μὴ σου τὴν πῆρε δ. Χάρος;
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ Τὸν τόπο μου ἀν ἔχασα, ἄλλοντε τόπο βρίσκω
καὶ ξαναφτιάχνω ἔνοικο καὶ θεμελιώνω σπίτι
Βροῆκα καὶ συναπτάντησα καὶ μίλησα, ωιμένα,
μὲ τὴν γυναίκα μου! Χωδὶς αὐτὴ νὰ μὲ γνωρίσῃ!
- ΑΡΕΤΗ Θεέ μου! Εἶναι δυνατόν!
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ Καὶ πῶς νὰ μὲ γνωρίσῃ;
Λίγες ήμέρες ἀντρα τῆς μὲ είχε, κι' ἦμουν νέος.
Κοάτησ* ἡ σκλαβιά τὰ νειάτα μου, γέρος γύρισα πίσω.
- ΑΡΕΤΗ Ἀπὸ τὴν καλή σου ἔκρυψες ποιός εἶσαι; Τὶ τῆς εἶσαι;
- ΜΑΡΑΝΤΟΣ Γιὰ νὰ τῆς γίνω ἀγνώριστος, γιὰ νὰ τῆς γίνω ξένος
θὰ πῆ πῶς μὲ καρτέραγε νέο, δύος μ' ἀφῆκε!
Βλέποντας τὴν κατάντια μου, θάταν δυστυχισμένη.

(*) Δάκρυα Παναγίας ἐλέγοντο τὸ ἀμάραντα (λουλού δι).

ὅ "Ερωτάς της θάτανε, ἀβάσταχτη συμπόνοια,
Κάλλιο νὰ ζῆ μέσ' στ' ὄνειρο, παρὰ στὴ μαύρη ἀλήθεια.

ΑΡΕΤΗ Κοῦμα στὰ τόσα βάσανα, στὴν τόση σου σοφία !
Μὰ ἥταν τόσο δύσκολο, νὰ βρῆς κανένα τρόπο,
μιὰ λέξη, ἔνα νόημα, τὰ μάτια της ν' ἀνοίξῃς;
Κι' ἂν δὲν τὸ θέλησες αὐτό, δὲν θάθελες νὰ μάθης
τὶ θάκανε σᾶν μάθαινε, ὁ ἄντρας της πῶς εἶσαι;
Κοῦμα ! Δὲν ἥτανε σωστό, τὸ φέρσιμό σου, ξένε !

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Θὰ τὴν θυμάμαι πάντοτε, αὐτὴ τὴν συμβουλή σου !
"Ας περάσῃ λίγος καιρός ! μπορεῖ ν' ἀλλάξω γνώμη
καὶ νὰ βρῶ τρόπο νὰ μπορῶ, σημάδια νὰ τῆς δεῖξω.
Δὲν θὰ ξεχάσω, Ἀρχόντισσα, τὴν τόση καλωσύνη !
Σᾶν' ἀδελφὸ μ' ἐφίλεψες, μοῦ φέρθηκες σᾶν φίλη.
Εὐχαριστῶ ... θὰ θυμηθῶ πάντα, αὐτὴ τὴν ὥρα !
Καὶ τώρα τὸν ἀχώριστο, σύντροφο ἀς καλέσω
ν' ἀρθῆ νὰ ξαναπάρωμε τὴν ἄχαρή μας στράτα !

(Προχωρεῖ στὸ θυμόνα καὶ φωνάζει μὲ μιὰ διαφορετικὴ φωνή),

Παῦλε ποὺ εἶσαι ! Τὶ θωρεῖς, ἔλα Παῦλε, ἔ ! Παῦλε.

ΑΡΕΤΗ Θεέ μου τούτη τὴ φωνή ! Ποὺ τὴν ἔχω ἀκούση :
Πολλὰ χρόνια θὰ πέρασαν, ἀραγε ποὺ καὶ πότε ;
Γιατὶ ἀναστατώθηκα... ἔτσι, στὸ ἀκουσμά της :

(Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μάραντος σκυμμένος δένει τὸ σαντάλι του, καὶ γάνεται πίσω στὸ λέφο).

Σ Κ Η Ν Η 10η

(Μπαίνει ὁ Παῦλος λαζανιασμένος, ἀπὸ τὴν ἄλλη κατεύθυνσι. Ιυρεύεται μὲ τὸ μάτι νὰ δῆ τὸν Μάραντο).

ΠΑΥΛΟΣ Ἀρχόντησσά μου ποῦνε;

ΑΡΕΤΗ Ποιός; τὶ θὲς ἐδὼ ποὺ ἡρθεῖς ;

ΠΑΥΛΟΣ Γιὰ τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα, μὴ θὲς νὰ ὑποφέρω.
Ἄλτ' ἣ κραυγὴ εἶναι σύνθημα, κι' ἥταν γιὰ μέ τὸ ξέρω !

ΑΡΕΤΗ Ἐχεις λάθος ! Ἡ πρόσωληση ἥτανε γιὰ τὸν ξένο !
Ἀφέντης του τὸν φώγαξε. Πρέπει νὰ φύγουν
(Βλέπει πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἥταν ὁ Μάραντος). Ποὺ ν' τος ;

ΠΑΥΛΟΣ Ἀφέντησσα καλότυχη ! Τὸ σύνθημα ἔτοῦτο,
μόνο ένας τὸ ξδινε, καὶ τὴν κραυγὴ ἔκείνη

μόνο ένας πολέμαιος, τὴν ἐμροντοφωνοῦσε
στὴν μάχη σᾶν σκορπίζαμε, ένας μακρύά ἀπ' τὸν ἄλλο.

* Παῦλε ποῦ εἰσαι; Τι θωρεῖς; "Ελα ἐ Παῦλε... Παῦλε!... *

ΑΡΕΤΗ

"Ανθρωπε μίλα καθαρά! "Ας τὰ πολλά τὰ λόγια,
πές τι σημαίνουν ὅλ' αὐτά, καὶ μὴ μ' ἀποτρελλαίνεις!...

ΠΑΥΛΟΣ

Δέκα χρόνια δὲν ἀκουσα τὸ σύνθημα ἔτοῦτο
καὶ ἄλλα τόσα νὰ περνοῦν, θυμάμαι τὴν φωνή του.
Εἰν' ἡ φωνή τοῦ Μάραντου, τὸ σύνθημα τ' Ἀφέντη.

ΑΡΕΤΗ

Τοῦ Μάραντου!... Αλοίπονο... Θεέ! Ἐκεῖνος ἦταν.
"Ωρες τὸν Ἡλιο ἀντίχρυζα, μ' ἐτύφλωσε τὸ φῶς του"
Μάραγτε, ἀντρα ἀγνώριστε, ἀντρα βασανισμένε
γύρισε στ' ἔρμο σπίτι σου, στὴν ἀμοιδη καλή σου!

(Ἐνώ ἡ Ἀρετὴ λέγει τὸν τελευταῖο στήχο).

ΠΑΥΛΟΣ

Θεέ μου πολυεύσπλαγχνε...

(Σταυροκοπεῖται)

Μεγάλο τ' ὄνομά σου!

ΑΡΕΤΗ

Παῦλε... τρέχα καὶ πρόκανε τὸν πρῶτο σου Ἀφέντη
Πές του γα ἕρθη, τὰ κλειδιά νὰ πάρῃ τοῦ σπιτιοῦ του,
τ' ἀρνιά του καὶ τὰ πρόβατα τ' ἀμέτοητα ἃς πάρῃ
μαζὺ μὲ τοὺς βουκόλους του, καὶ μὲ τοὺς πιστικούς του.
Τὸν γυρισμό του μάθανε, κι' ἐμένα δὲν μ' ἀκοῦνε.
Τρέχα! (Σταματώντας στὸ κατώφλι ἡσ πόστα).

Τὴν πόρτα ἀνοιχτὴ θὰ βοῆ σᾶν θὰ γυρίσῃ
καὶ μένα μπρὸς στὴν Παναγιὰ θὰ βοῆ γονατισμένη.

(Μπαίγει στὸ σπίτι, ἀφίνοντας ἀνοιχτὴ τὴν πόστα).

Σ Κ Η Ν Η - 11 η

(Τὴν στιγμὴ ποὺ ὁ Παῦλας ταΐζοντας ἴτοι μάζεται νὰ βγῆ ἀπ' τὴν σκηνή,
ἀντικρύζει τὸν Μάραντον. Κατόπιν μικροῦ δισταγμοῦ, πέφτει στὴν
ἀγκαλιά του).

ΠΑΥΛΟΣ

Μάραγτε, Ἀφέντη, Ἀρχηγέ,

Σ' εὐχαριστῶ Θεέ μου!

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Τοῦξερα, Παῦλε μου πιστέ, πῶς σὺ θὰ μὲ γνωρίσῃς
"Αν ὅχι ἐμένα, τὴν ἡραυγή, τὴν γνώριμη τῆς μάχης.
"Η Ἀρετὴ δὲν γνώρισε τὸν ἀντρα τῆς, ἐμένα!

ΠΑΥΛΟΣ

Δὲν φταιγει ἡ Ἀφέντησα! Καὶ πῶς νὰ σὲ γνωρίσῃ!
Τρεῖς μέρες μόνον γνώριμος καὶ δέκα χρόνια ἔνος.

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Παιδ' ήμαν ποὺ τὴν ἀφισα, καὶ γέρο μ' ἀνταμώνει

ΠΑΥΛΟΣ Τὰ ἴδια χρόνια ζήσατε, ἔνας μακρινά ἀπ' τὸν ἄλλο !

Κανένας σας δὲν γήρασε... σ' αὐτὰ τὰ μαῦρα χρόνια !
μόνο ὅπου μεγάλωσε ἡ ἀγάπη καὶ τῶν δύο !

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Κι' ὅμως δὲν στάθηκε ἀρχετὴ αὐτῆ, νὰ μὲ γνωρίσῃ.

ΠΑΥΛΟΣ 'Η ἀγάπη τῆς σκέπασε τὰ μάτια σᾶν ὅμιζλη,
ποὺ σκόρπισε σᾶν ἔμαθε ξάφνου τὸν ἐρχομό σου
καὶ μούλε «Παῦλε πρόφτασε, κάλεσε τὸν ἀφέντη,
τρέχα, προσμένω, μ' ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του.
Γονατιστή, τὸν καρτερῶ, μπροστὰ στὴν Θεοτόκο !».
"Ἄχ ! Ναὶ 'Αφέντη μου χρυσέ, καὶ τώρα σὲ προσμένει !
ἄν ἦξερες πῶς σ' ἀγαπᾷ ! Πόσο ἀξιά σου εἶναι !

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Τὸ ξέρω ! τὴν δοκίμασα ! Εὐχαριστῶ τὸν Πλάστη
γιὰ τὴν μονάκριβη χαρὰ ποὺ μοῦδιοσε.

(Κατόπιν μικρῆς σιγῆς, ποῦ συγκινημένος σκουπίζει τὰ μάτια του).

"Ε ! Παῦλε,

Βρῆκ 'Αρχηγὸ τὴν 'Αρετή ! 'Ο κύρης μου; ή μάνα;

ΠΑΥΛΟΣ Γιατὶ στὴν ὥρα τῆς χαρᾶς, ποῦφερε ὁ γυρισμός σου
καλεῖς τὰ μαῦρα σύγνεφα, τὸν "Ηλιο νὰ σκεπάζουν";

ΜΑΡΑΝΤΟΝ 'Ο θάνατος εἶν' λυτρωμός ! Μίλα ! Πότε τοὺς πῆρε;

ΠΑΥΛΟΣ 'Σ τὸ κάστρο σκοτώθηκανε ! Τοὺς βρῆκε ἀγκαλιασμένους
ή 'Αρετή... τοὺς ἔθαψε

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Λαφρὸν νάναι τὸ χῶμα
ποὺ τοὺς σκεπάζει, ὁ Θεέ, συχώρα τὴν ψυχή τους.

ΠΑΥΛΟΣ 'Εκεῖνοι ἔκει μείνανε, τὸ κάστρο νὰ φυλάνε
ἡτανε θέλημα Θεοῦ, ήταν κι' εὐχὴ δικῆ τους.
Τοὺς πεθαμένους ξέχασε ! Τὴν ζωντανὴ θυμήσουν !

ΜΑΡΑΝΤΟΣ Τοὺς τιμημένους ζωντανούς, τοὺς ἔνδοξους νεκρούς μας !
Γιὰ δλα σὲ εὐχαριστῶ, Θεέ μου Παντογνώστη.

"Ημαρτον ! Φθάνει ! "Αρκετά ! "Ακου τὶ θέλω Παῦλε !

Τώρα πρέπει ή λύπη μας, χαρὰ νὰ ξαναγίνη.

καλεσε δλους τὸν χορό, νὰ στήσουν μὲ τραγούδια

Γάμου τραγούδια καὶ χαρᾶς, μᾶς χώρισαν στὸ κάστρο
γάμου τραγούδια καὶ χαρᾶς, κι' ἐδῶ ἀς μᾶς ἐνώσουν.

ΠΑΥΛΟΣ Τὸ θέλημά σου θὰ γενῇ ! Μόνο γιὰ πές μου κάτι !

"Αν οὐκέτησουν, 'Αρχηγέ, οἱ φίλοι κ' οἱ συντρόφοι

τὸ «πότε» όμα γυρίσωμε στὸ κάστρο τὸ παληό μας,
σᾶν τὶ δρίζεις νὰ τοὺς πῷ; Ποι' ἀπάντησῃ νὰ δώσω;

(Ἀκούγεται τὸ τραγούδι τοῦ Μάραντου)

ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Τὰ κάστρα, τοὺς Ἀκρίτες τῶν, πάντα όμα καρτερᾶνε
κι' ἡ Πόλη κι' ἡ Ἀγιά Σοφιά πάντα τὸν Κωνσταντίνο.
Κάθ' Ἀσχηγὸς καὶ Κωνσταντῆς, καθ' Ἐλλήνας κι' Ἀκρίτας
καὶ σήμερα καὶ αὔριο καὶ πάντα καὶ αἰώνια!

(Μπαίνει στὸ στύλο)

Σ Κ Η Ν Η 12 π

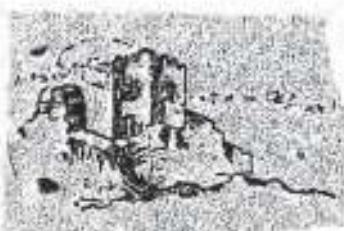
ΠΑΥΛΟΣ

Κάθ' Ἀσχηγὸς καὶ Κωνσταντῆς, καθ' Ἐλλήνας κι' Ἀκρίτας
καὶ σήμερα, καὶ αὔριο καὶ πάντα καὶ αἰώνια!

Τ Ε Λ Ο Σ

τῆς τρίτης πράξεως

Τ Ε Λ Ο Σ Τ ΟΥ ΕΡΓΟΥ?

Παραθέτομεν τὰ δημοτικὸ τραγούδι. „Ο ΜΑΡΑΝΤΟΝ,, σύμφωνα μὲ τὰς μετρίες ποὺ εξεθέ-
σαμε εἰς τὸν πρόλογο τοῦ παρόντος έργου, ξεκαθαρίζοντας δια στοιχεῖα θεωρήσομε παρείσα-
κτια, χωρὶς νὰ προσθέσωμε ἢ ν' ἄλλαξωμε τίποτε.

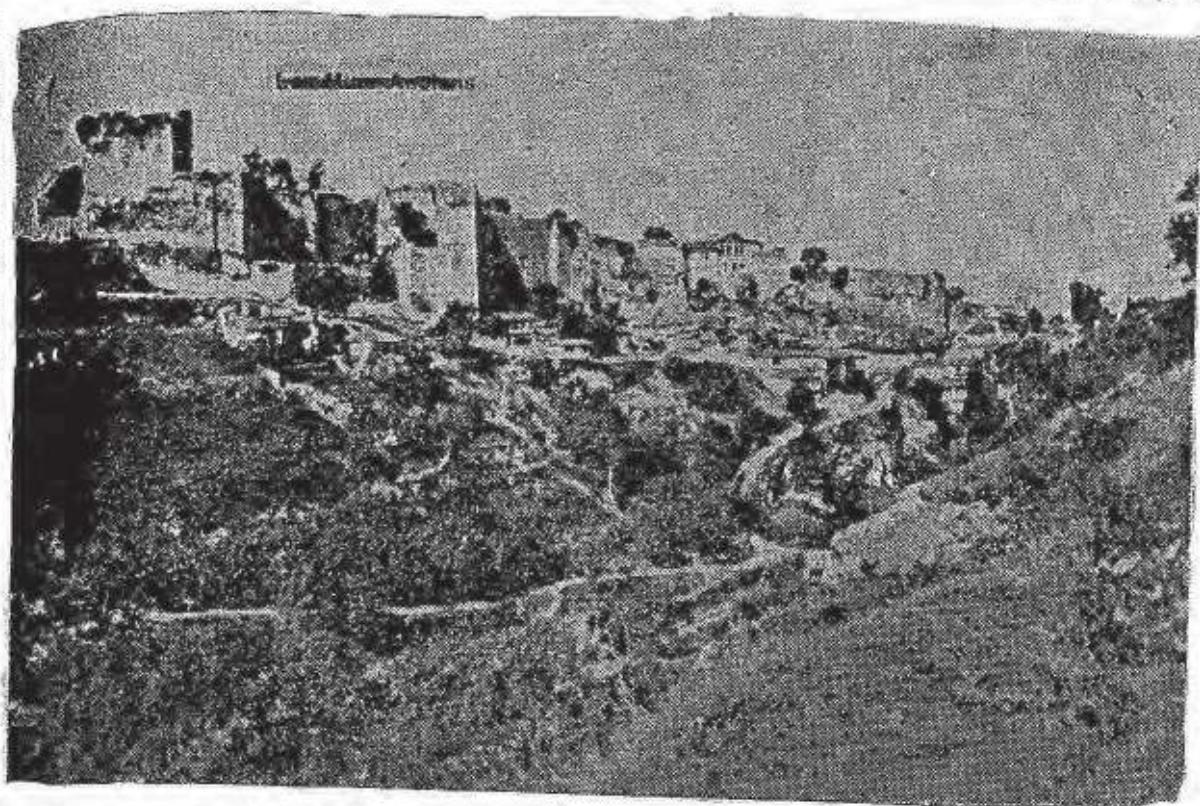
O' MAPANTON

Τὸν Μάραντον χαρτὶν ἔθεν, θὰ πάγη 'ε σήν στρατεία
τὴν νύχταν πάει 'ε σὸν μάστοραν, τὴν νύχταν μαστόρεσίνε
κόφτ' ἀς τ' ἀσῆμι πέταλα, κι' ἀς τὸ χρυσάφ' καρφία
τὸν μαῦρον ἀτ' καλίβωνεν κατάντικου 'ε σὸν φέγγον
κι' ἡ κάλ' ὅτε παραπτέσκι αἴτον, μὲ τὸ χρυσὸν μακήλι
τὰ δάκρυά τι ἐκατέβαιναν, καλομηνᾶ χαλάζα
καρφία - καρφίν ἀπλώνει ἀτον, τὴν γῆν δάκρυά γομάνει
-Ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς, νὲ Μάραντε, κ' ἐμέγ' 'ε ἵναν ἀφίνεις;
-Αφίνω οε 'ε σὸν κύρη μου, 'ε σὸν "Ἄγαν Κανοταπιέρον.
Αφίνω οε 'ε σὸν μάνα μου, τὴν "Αγάν Θεοιόκον.
Αφίνω οε 'ε σὸν ἀδέλφον μου, τοὺς δώδεκα" Αποστόλους.
-Ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς, νὲ Μάραντες κ' ἔμέναν ντο ἀφίνεις;
-Αφίντα χίλια πρόστια καὶ πεντακόσια ἀργία
Αφίνω οε τὸν κρίαρον, τὸν χρυσοκαθαυτῶτεν
ἀφίνω αε χρυσὸν Σταυρὸν κι' ἀργυρο-δαχτυλίδι
τὸ δαχτυλίδι πούλ-τ-σον καὶ φὰ καὶ τὸ σταυρὸν προσκύνα.
* * * * *
·Εφτά χρόνια ἔδέβανε κι' ὁ Μάραντον κ' ἔφατίστε
κι' ἀς ἐφτὰ χρόνια κι' ἄλλ' ἀπάν' σὲ μήνους ὑστεροναῖονες
καβαλλάσην ἐπέντεσεν 'ε σὰ ψηλὰ 'ε σὰ ραχίλα
Κάτιν κι' ἀτὲν ἐρώτεσσεν, τὰ τίνος υψόφε εἰσαί;
Τὰ τίνος εἰν' τὰ πρόστια; τὰ τίνος εἰν' τ' ἀργία;
τὰ τίνος εἴν' ὁ κρίαρον ὁ χρυσοκαθωτῶτες;
-Τῇ Μάραντ' εἰν' τὰ πρόστια, τῇ Μάραντ' εἰν' τ' ἀργία
τῇ Μάραντ' εἴν ὁ κρίαρον ὁ χρυσοκαθωτῶτες
ἐφτὰ χρόνοι ἐνέμ-ν ἀτον, κι' ἄλλ' ἐφτὰ ἀναμένω
ἄτ εργατις ἐστ' ὁ Μάραντον, κι' ἄν κ' ἔν, καλογερένω!
·Ο Μάραντο σ' ἐπέθανεν, ἐκεῖνος πέρτες ἐτάφειν
'ε σὴν ταφήν ἀτ παρέστεκα κι' ἀσ' ἀσπον ἀτ ἐπέρα
κ' ἐμέναν ἐδιατάχτε με τὴν κάλη μ' δίβα ἐπαρό'
·Οπίσ' ὄπισ' νὲ λυγκρέ, ὄπισ' κι' ἀτ' ὅθεν ἐρθες.
·Ο Μάραντον ἐπέθανεν ἐγὼ ἐσέν, θὰ παιώω.
·Ἐγὼ καλόγοροι γίνουμαι 'ε σὸ μοναστήροι ἐμπαίνω,
·Καλόγερος θὰ γίνουμαι κ' ἐγὼ ἐσέν, θὰ παιώω.
·Ἐγὼ πέρδικα γίνουμαι καὶ 'ε σὰ καφούλα 'υπαίνω,
·Κι' ἐγὼ ἀητὸς θὰ γίνουμαι κι' ἐσέναν θὰ ἀσπάξω.
* * * * *·Αιό τὸ συμνοδέσιμον τῇ Μάραντε μ' δμοιάζει.

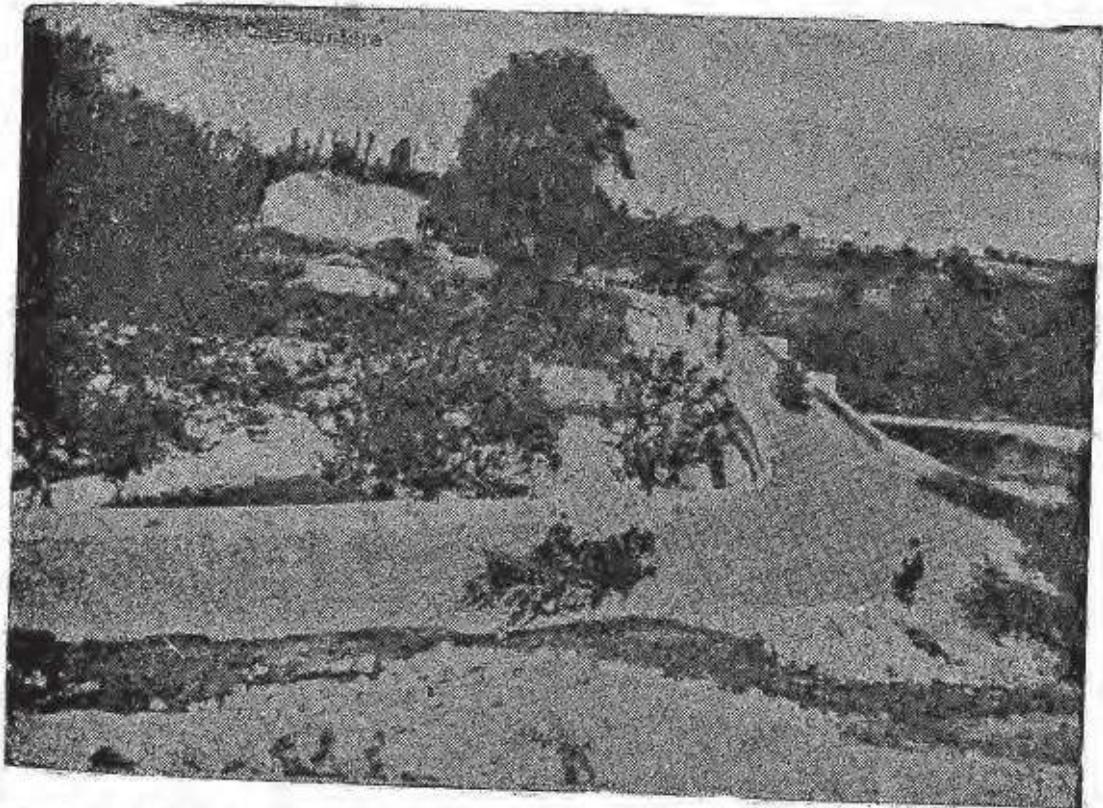

Ἐκεῖ ολου ἔοβασα ἡ Αὐτοκρατορία τῶν Κομνηνῶν.

Τὰ Κάστρα

ΤΡΑΠΕΖΟΥΣ

Ο Ποείτης ποταμός